

Pismenost na robu katastrofe

Porazna izobraženost odraslih Slovencev, vseživljenjskost učenja pa mnogim ostaja španska vas - Slaba ponudba, kjer so potrebe največje

Izobraževanje ima v današnjih spreminjajočih se gospodarskih in družbenih sistemih ključno vlogo. Pridobivanje temeljne izobrazbe in poklicnih veščin v razvitem svetu pa že dolgo ne zadostuje več, saj je za informacijsko družbo potrebno vseživljenjsko učenje in usposabljanje odraslih, zlasti tistih s pomanjkljivo izobrazbo.

Slovenija na tem področju precej zaostaja za Evropo, saj že več let zaman čakamo na sprejem nacionalnega programa izobraževanja odraslih, nič bolj spodbudni pa niso niti izsledki zadnje mednarodne raziskave, ki odrasle Slovence uvršča med najmanj pismene v Evropi. Se bodo nad tem dejstvom vendarle zamislili tudi pristojni državni resorji?

"V zadnjem desetletju se je učenje odraslih bistveno spremenilo in se je neverjetno razširilo tako glede ciljev kot tudi obsega. V družbah, ki temeljijo na znanju, sta izobraževanje odraslih in nadaljevalno izobraževanje postala imperativ skupnosti in delovnega mesta. Nove zahteve družbenega in delovnega življenja povečujejo pričakovanja, ki zahtevajo od vsakega posameznika, da nenehno in vse življenje obnavlja znanje in spretnosti. V srcu teh sprememb je nova vloga za državo, porajanje razširjenih partnerstev pa je namenjeno učenju odraslih v okviru civilne družbe," je zapisano v Hamburški deklaraciji o učenju odraslih iz leta 1997.

Omenjeni dokument ne opredeljuje izobraževanja odraslih zgolj kot pravice, pač pa kot ključ do 21. stoletja. *"Izobraževanje je hkrati posledica dejavnega državljanstva in pogoj za pravo sodelovanje v družbi. Je mogočen pojem za pospeševanje ekološko obnovljivega razvoja, demokracije, pravičnosti, enakopravnosti med spoloma in znanstvenega, družbenega in gospodarskega razvoja ter zamisel o ustvarjanju takega sveta. Učenje, ki poteka vse življenje, zahteva vnovičen premislek o vsebinih, ki bodo odsevale dejavnike, kot so starost, enakost med spoloma, posebne potrebe, jezik, kultura in ekonomska neskladja,"* še poudarja Hamburška deklaracija.

Za brezposelne celo kavarne...

Izobraževanje, ki je nastalo predvsem kot posledica naraščajoče strukturne brezposelnosti, je dobilo tudi pomembno vlogo v politiki zaposlovanja. Na ta problem so se različne države odzvale različno, odvisno od konceptov njihovega socialnega in gospodarskega razvoja. In kako spodbujajo izobraževanje drugod? V bolj liberalno usmerjenih sistemih, kakršen je ameriški, se v trg delovne sile ne vmešavajo. Veliko pozornost namenjajo predvsem spodbujanju posameznikov, da se sami odločajo za izobraževanje. Pri tem jih država spodbuja z dobro ponudbo izobraževalnih programov, z davčnimi olajšavami ali s posojili za izobraževanje. Posamezniki, ki ne vlagajo v izobraževanje, se ob naraščajoči ravni izobrazbe in razmeroma veliki mobilnosti zaposlenih hitro znajdejo v manj ugodnem položaju na trgu delovne sile. Zaradi tega so ljudje postali bolj naklonjeni izobraževanju, in prav zato ima Amerika enega najvišjih deležev prebivalstva z več kot srednješolsko izobrazbo. Vendar pa imajo zaradi liberalne politike, ki prepušča odločanje posamezniku, na drugi strani tudi visok delež zelo nizko izobraženega prebivalstva.

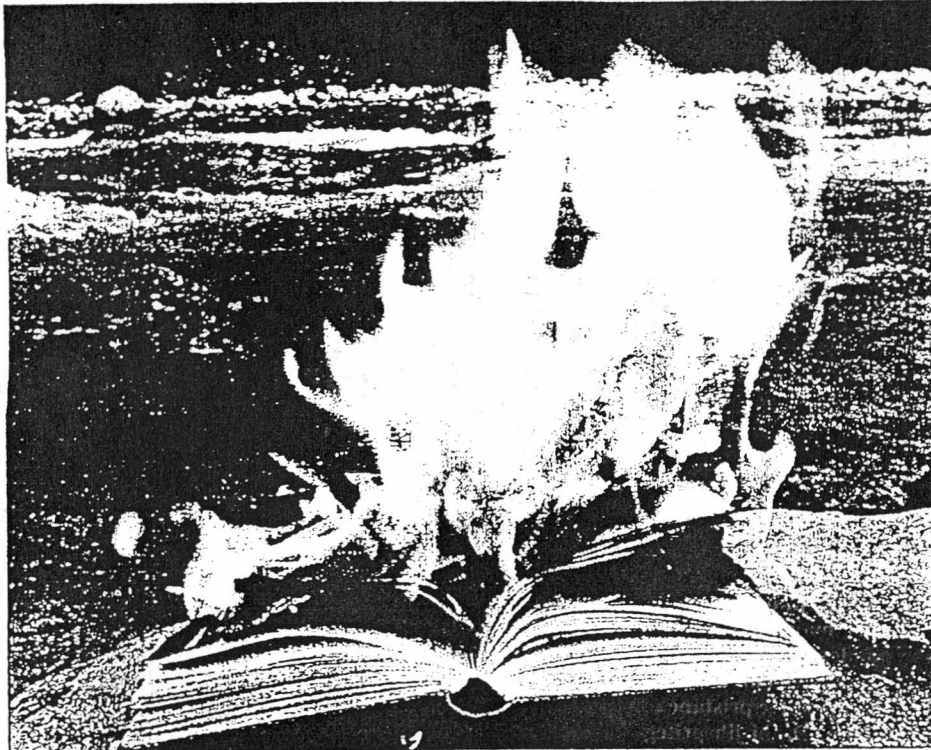
Organizacija za ekonomski razvoj in sodelovanje (OECD) je nedavno izvedla raziskavo o pismenosti odraslih Slovencev. Rezultati so presenetljivi, saj naj bi bila slovenska pismenost izredno nizka. Slovenija namreč zaostaja za razvitem svetom v izobraženosti odraslih in njihovem vključevanju v dodatno izobraževanje, prav tako pa naša država namenja takšnim oblikam izobraževanja občutno manj denarja kot nekatere druge evropske države. Leta 1995 je bilo v Sloveniji 37 odstotkov odraslih v starosti med 25 in 64 letom, ki so končali vsaj srednjo šolo. Na Švedskem, denimo, je bilo takih ljudi kar 75 odstotkov. V letu 2000 je bilo pri nas v neformalne splošne izobraževalne programe vključenih 570.968 ljudi (34,2 odstotka), starih več kot 15 let. Do leta 2010 naj bi jih bilo po napovedih stroke že več kot milijon, torej 60 odstotkov.

Druge skrajnost so države s socialdemokratsko tradicijo in z močno državo blaginje, kot so v Evropi skandinavske države. V teh je izobraževanje javna zadeva, skrb zanjo pa so prevzele službe ministrstva za delo in izobraževanje, zato je pomoč države posameznikom in podjetjem večja in bolj neposredna. Pomena učinkovitega razvoja delovanja trga delovne sile za skladnejši in

kakovostnejši družbeni razvoj se zavedajo tudi v večini drugih razvitih evropskih držav.

V Nemčiji se z zaposlovanjem in brezposelnostjo ukvarja Zvezni inštitut za delo, ki organizira začetno in nadaljevalno poklicno usposabljanje, posebne programe za izboljšanje zaposlitvenih možnosti za brezposelne, ponuja pa tudi poklicne informacije in motivacijske tečaje za dalj časa brezposelne. V tej državi rešujejo probleme pri iskanju zaposlitve predvsem na lokalni ravni, zato imajo razvite lokalne mreže organizacij za poklicno usmerjanje ter izobraževanje in usposabljanje brezposelnih.

Zelo razvito usposabljanje brezposelnih ima tudi Danska, kjer niso razvili le neposredno izobraževalnih programov, pač pa tudi programe za pomoč pri ponovnem zaposlovanju, programe, ki namenjajo pozornost praktičnemu usposabljanju za iskanje zaposlitve, tako imenovane klube dela, ki spodbujajo dejavno iskanje zaposlitve in povečujejo zaupanje vase, 'inspiracijske tečaje', ki so namenjeni povečevanju motivacije za izobraževanje ... Posebna zanimivost so tudi kavarne za brezposelne in organizirani tematski dnevi. Klubi dela in tečaji za iskanje zaposlitve so zelo pogosti tudi na Nizozemskem, kjer prevladujejo zasebne organizacije, v Angliji pa so razvili celo mrežo prostovoljnih organizacij, ki pomagajo zlasti socialno ogroženim skupinam.

Kaj čakajo tisti, ki so v Sloveniji odgovorni za nacionalno izobraževalno politiko Foto: Leo Caharija

45 ur za izobraževanje po želji

Slovenski nacionalni program izobraževanja odraslih temelji po besedah Olge Drogenik, namestnice direktorice Andragoškega centra Slovenije, na strategiji vseživljenjskosti učenja in na zavedanju o našem razvojnem zaostajanju na tem področju. Omenjeni program, ki ga bosta seveda morala potrditi še parlament in vlada, ima tri prednostna področja, ki bi jih stroka rada uresničila do leta 2010. Cilji: vsaj 60 odstotkov odraslih naj bi vključili v neformalne oblike izobraževanja, vsaj tretjina prebivalstva, v starosti od 15 do 49 let ter brez ustrezne izobrazbe in usposobljenosti, naj bi se odločila za izobraževanje, hkrati pa naj bi se v naslednjih letih še bolj uveljavilo izobraževanje za razvoj delovne sile.

Slednje predpostavlja, da bi se vsi zaposleni in 70 odstotkov brezposelnih brez temeljne izobrazbe vključilo v izobraževanje in usposabljanje, in sicer vsaj za 60 oziroma 120 ur na leto. Od tega naj bi vsaj 40 odstotkov ljudi nadaljevalo izobraževanje v programih za dvig izobrazbene ravni, vsak zaposleni, ne glede na doseženo raven izobrazbe in kvalifikacije, pa naj bi se vsaj za 45 ur na leto izobraževal po lastni izbiri.

Sicer pa je bilo pri nas leta 1998 v najrazličnejše oblike izobraževanja vključenih približno 30 odstotkov odraslih. "Tukaj nas skandinavske države s petdeset odstotnim in še več odstotnim deležem močno brekašajo.

Druga težava pa je v tem, da imajo odrasli prebivalci slabše možnosti za izobraževanje prav na manj razvitih območjih. Izobraževalna ponudba, programi in ustanove pri nas

že vse od 80. let delujejo na tržni osnovi, torej se selijo s ponudbo tja, kjer je povpraševanje. Povpraševanje po izobraževanju pa je visoko pri bolj izobraženih. Tam, kjer so potrebe po izobraževanju največje, je ponudba bistveno slabša. Odlična ilustracija k povedanemu so podatki o vključevanju brezposelnih v programe izobraževanja brezposelnih, tako imenovani Program 5000, ki ga že tretje leto sprejema slovenska vlada. Na območju ljubljanske območne enote Zavoda za zaposlovanje je znašal delež brezposelnih 12 odstotkov, na območju murskosoboške območne enote pa 24 odstotkov. V Program 5000 je bilo na ljubljanskem območju vključenih osem odstotkov brezposelnih, na murskosoboškem območju pa so se zanj odločili nekaj več kot trije odstotki take populacije," poudarja Drogenikova.

Raziskava OECD tudi razkriva, da imajo nižjo poprečno raven pismenosti (besedilne, računske in dokumentacijske) od nas le še v Čilu in na Portugalskem. Češka in Madžarska, ki ju je zaradi približevanja Evropski uniji s Slovenijo zanimivo primerjati, sta se odrezali bolje. In kako omenjene statistike komentirajo v Andragoškem centru Slovenije? "Dr. Silva Novljan je na četrtem andragoškem kolokviju, z mednarodno udeležbo, ki smo ga pripravili oktobra lani, povedala, da so takoj, ko so izvedeli za rezultate, v Zvezi bibliotekarskih društev sedli k svojem programu dela in se vprašali, kaj morajo spremeniti, da bodo izboljšali dosežke. Mislim, da je to tudi moj najboljši komentar in predlog, ki ga v tem trenutku lahko dam. Zal pa se tega niso vprašali tisti, ki so v državi odgovorni za nacionalno izobraževalno politiko, tisti, ki se z dolženi razvoje slovenskih virov, pravi Olga Drogenik, namestnica direktorice Andragoškega centra Slovenije."

Projektno učenje za mlade brez poklica

Izjemoma prevladujejo moški

Lani so program izvajali v Ljubljani, Slovenj Gradcu, Celju, Murški Soboti in Radovljici, letos tudi v Ajdovščini, Kopru in Mariboru

Na mladih svet stoji pravimo. A ta svet je na precej majavih nogah, čemo, koliko mladostnikov z izstopom iz izobraževalnega sistema, z zasvojenostmi in brez zaposlitve pristane na družbenem obrobju. Da bi jih pritegnili in jim ponudili nekaj iztočnic za prijaznejšo prihodnost, so v Andragoškem centru Slovenije zasnovali projekt PUM (projektno učenje mladih), ki je v sedanji obliki zaživel spomladi leta 1998.

V letu 2000 so program izvajali v petih središčih: v Ljubljani, Slovenj Gradcu, Celju, Murški Soboti in Radovljici, letos pa naj bi se tem pridružile tri nove izvajalske organizacije iz Ajdovščine, Kopra in Maribora (izbrane so bile izmed prijavljenih na junijski razpis). Za ustanovitev skupine PUM krije država stroške izobraževanja in dela za tri mentorje.

Na Andragoškem centru Slovenije v Ljubljani se tako usposablja šestnajst novih mentorjev, pretežno družboslovcev. PUM je namenjen mlajšim odraslim med 15. in 26. letom (kurikulum predvideva najpogostejšo starost od 16 do 19 let), pri katerih je že opaziti učinke družbene osamelosti, ki so brez poklica in zaposlitvenih izkušenj, ki so z izstopom iz šole ali kako drugače

pokazali premajhno motiviranost za izobraževanje ter imajo nestvaren odnos do dela, načrtovanja poklicne kariere in zaposlitve. Med udeleženci programa je tako največ mladih, ki so prekinili izobraževanje v srednjih šolah (osip). V lanskem šolskem letu so - pri vseh petih izvajalcih - v program vstopili 203 mladi, kar 125 pa jih je vztrajalo do konca (veliko, če upoštevamo posebnosti populacije, v kateri je velik delež zasvojenih in oseb, vključenih v kazenske postopke). Program je nenehno odprt, tako da so vsak mesec prihajali na novo vpisani, medtem ko so drugi izstopali, vendar je bilo naknadnih vpisov kar za četrtno več od osipa.

Med 125 udeleženci, ki so vztrajali do konca, je bilo 77 fantov in 48 deklet; PUM je torej eden tistih redkih andragoških programov, v katerih ne prevladujejo ženske. 17 udeležencev nima končane osnovne šole, med nekdanjimi srednješolci pa je največ takih, ki so šolanje opustili v prvem ali drugem letniku. Temeljni cilj programa je, motivirati mlade za nadaljevanje šolanja ali (le izjemoma) za iskanje zaposlitve. Rezultate na tem področju je doseglo 72 udeležencev, kar je po mnenju stro-

kovnjakov za obravnavano populacijo izreden uspeh. Med temi se jih je 25 že junija vpisalo v programe izobraževanja, 23 mladih je opravilo manjkajoče izpite, 16 se jih je odločilo, da bodo izobraževanje nadaljevali, drugi so dosegli različne druge, individualno zastavljene cilje.

In kaj so nameravali početi po odhodu iz programa PUM? 19 naj bi jih septembra nadaljevalo redno šolanje, 16 mladih se je vpisalo v programe izobraževanja ob delu, dva sta si že našla zaposlitev, 6 pa je bilo (v času anketiranja) iskalcev zaposlitve. Nadaljnja širitev programa PUM bo odvisna od uresničevanja Nacionalnega programa izobraževanja odraslih v RS in od rezultatov projekta. Celovito strokovno oceno pripravljajo na oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani, za prvo ovrednotenje PUM, iz katerega povzemamo podatke, pa so poskrbeli avtorji projekta sami. V šolskem letu 1999/2000 so spremljali ugotovitve z mesečnih srečanj mentorjev in direktorjev izvajalskih organizacij, z vsemi so opravili intervjuje in jih ovrednotili, ob koncu leta pa so analizirali anketne vprašalnike stalnih udeležencev programa in dokumentacijo.

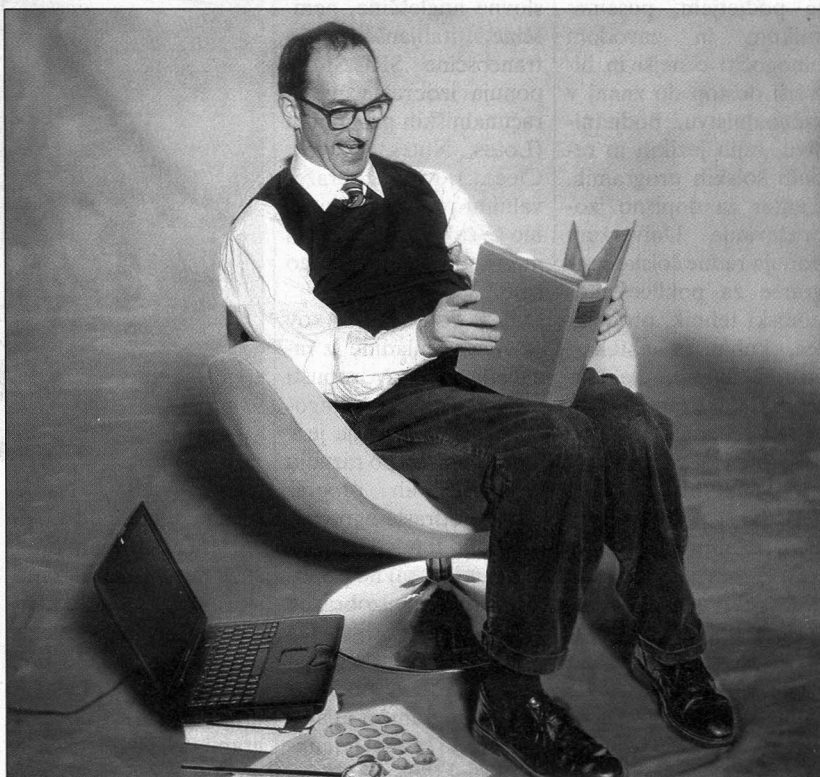
Slavica Borka Kucler

Za učenje ni nikoli prepozno

Zdaj že nekdanji ameriški predsednik Bill Clinton je večkrat, kadar se je v govorih obregnil ob šolstvo, izrazil prepričanje, da je 21. stoletje obdobje znanja. Temu so vselej pritrjevali tudi drugi državniki, vključno z našim predsednikom, vendarle pa se ne moremo izogniti dejstvu, da je na svetu okrog 130 milijonov otrok, zlasti v nerazvitem svetu, ki nikdar ne prestopijo šolskega praga. Tudi slovenske politične stranke so še v predvolilnem letu na prvo mesto prednostnih nalog postavljale znanje in vlogo izobraževanja. Ali se bo zato morda dvignil odstotek BDP, namenjen šolstvu, še ni znano, upamo lahko, da bo za vzgojo in izobraževanje odrinjenih vsaj šest odstotkov bruto domačega proizvoda – kot doslej. Slovenci v evropskem merilu ne slovimo kot najbolj pismeni, prejnaspotno, vendarle pa imamo bogato, razvejano in raznoliko ponudbo

izobraževalnih programov za mlade in manj mlade, bolj in manj izobražene. Nekaj jih predstavljamo v nadaljevanju.

Produkcijška šola (javno-veljavni program) je namenjena srednješolcem, ki so prekinili redno šolanje. Šola je uspešno zaključilo že pet generacij mladih, ki so imeli med rednim šolanjem težave s prilagajanjem šolskim obveznostim in so izostajali od pouka. Program šole (sedež je v Mladinskem domu Jarše v Ljubljani) traja devet mesecev (vpisujejo od 1. septembra do 1. aprila), sestavljajo pa ga predmeti, kot so računalništvo, funkcionalno opismenjevanje, osnove oblikovanja, sitotiskarstvo, šivanje, trening socialnih veščin. Dolgočasna slovnična pravila pri funkcionalnem opismenjevanju tako zamenjuje pisanje prošenj in preprostih besedil, namesto abstraktnih matematičnih zakonov pa se mladi

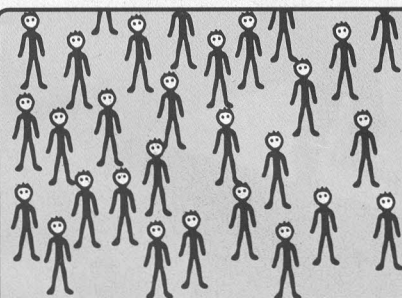
kalijo v obrestnem računu, na primer. Pri računalništvu se srečujejo z najbolj razširjenimi programskimi orodji, brez katerih bi po šolanju težko prišli do zaposlitve. Kot posebnost predme-

tnika v Produkcijški šoli omenjajo trening socialnih veščin oziroma učne tehnike za večše vsakodnevno komuniciranje – vaje za premagovanje treme, vzpostavljanje in vzdrževanje odnosov, neverbalna govornica ... Devetmesečno šolanje ne poteka v razredu, marveč v ateljejih. Izobraževanje je brezplačno

(financira ga šolsko ministrstvo), starši plačujejo le stroške prehrane. Po končanem šolanju se lahko mladi spet vrnejo v klopi pravih srednjih škol ali pa si poiščejo zaposlitev.

Nacionalni izobraževalni sklad (NIS) je zaživel lani spomladi. Poslanstvo

Nadaljevanje na naslednji strani

Zagotovite si uspehi!

Berlitz

Jezikovni center
Gospodarska 2, Ljubljana
tel.: 01/433-13-25, www.berlitz.com

Prvi trije razlogi, da izberete Berlitz

- Svetovno preizkušena **metoda poučevanja** - poudarek na govoru, samo tuji učitelji, pouk brez prevajanja, praktične vaje... Zagotovilo za uspeh!
- **Oseben pristop** - pripravili bomo vam ustrezen program in poskrbeli, da boste svoj cilj tudi dosegli: za poslovne potrebe, potovanje ali boljši šolski uspeh.
- Popolna **časovna prilagodljivost** - za pouk smo vam na voljo vsak dan od 7.00 do 21.30. Izkoristite svoj čas!
- ...in še mnogo več!

Pionirski dom
Vilharjeva 11-15, 1000 Ljubljana
Tel.: 01 2310 967, Faks: 01 2311 011
<http://www.pionirski-dom.si>
info@pionirski-dom.si

CENTER ZA KULTURO MLADIH

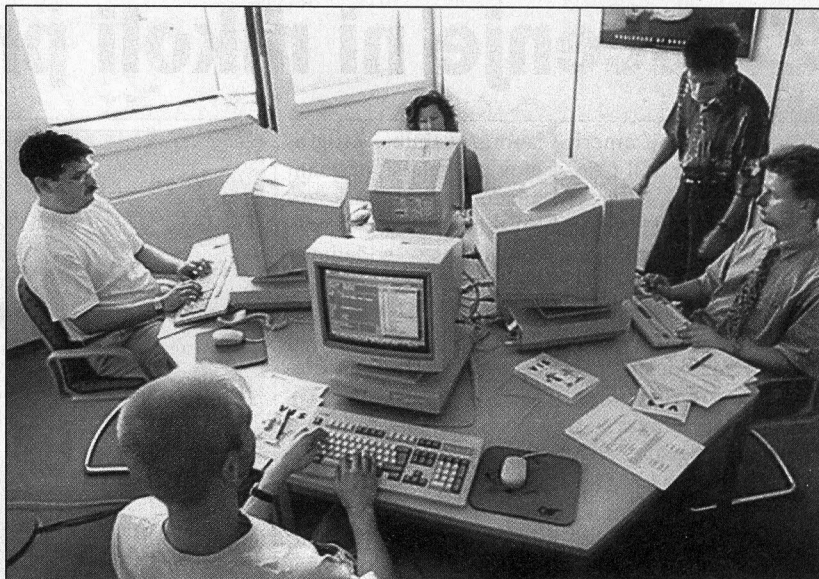
Kulturne dejavnosti
Tuji jeziki
Festivalna dvorana
Plesna šola Jenko

TRADICIJA KVALITETA

štirih izobraževalnih podjetij (CDI Univerzum, Gea College, Panteon College in SRC.SI) je podjetjem, posameznikom in zavodom omogočiti cenejši in hitrejši dostop do znanj v računalništvu, podjetništvu, tujih jezikih in rednih šolskih programih. Center za dopisno izobraževanje Univerzum ponuja redne šolske programe za poklice ekonomskega tehnik, prodajalec, kuhar in natakar, strojni tehnik, elektrotehnik-elektronik in upravni tehnik. Gea College prireja podjetniške programe, med drugim večerno šolo podjetništva, poletno šolo podjetništva za mlade, program razvijanja podjetniških pobud, poslovanje s franšizo ... Panteon College organizira tečaje tujih jezikov. Konec septembra in februarja se začnejo večstopenjski te-

čaji angleščine, nemščine, italijanščine, francoščine in španščine. Panteon vodi tudi tečaje poslovne angleščine, nemščine, italijanščine in francoščine. SRC.SI pa ponuja izobraževanje o računalniških programih (Lotus Notes, Novell, Ctec ...). Med izobraževalnimi programi najdemo še šoli informatike in interneta ter projektno šolo.

Od 20 do 30 odstotkov slovenske mladine iz različnih vzrokov zapusti redno šolanje. Andragoški center Slovenije je v analizi potreb po razvoju izobraževalnih programov za odrasle ugotovil, da sodijo ti mladi v različne skupine, saj ne pridobijo strokovne izobrazbe in so težje zaposljivi. Da mladi ne bi zašli na stranpoti, je ACS že pred leti razvil program za mlajše odrasle, ki se zdaj imenuje Projektno učenje za

mlade (PUM). Nameren je mladim od 15. do 25. leta z zmotnimi predstavami o delu in zaposlovanju in brez motivacije za izobraževanje. V Sloveniji za mlade brez izobrazbe sicer obstajajo krajši motivacijski programi, ki pa za tiste, ki imajo večje težave z učenjem, so neprilagodljivi in nimajo delovnih navad, niso dovolj primer-

ni. Mladi in mlajši odrasli zaradi pomanjkljive izobrazbe, neustreznega načrtovanja poklicne kariere in nemotiviranosti za pridobivanje znanja kaj hitro izgubijo samozavest, se socialno osamijo in obstanejo na družbenem robu. Stroka želi s projektним učenjem mlade vnovič vključiti med njihove vrstnike, zmanjšati njihove social-

ne težave, dvigniti raven motivacije in odpraviti učne težave. PUM je neformalni izobraževalni program, javno-veljavni in za udeležence brezplačen. Poteka eno šolsko leto (od 1. septembra do 30. junija), od ponedeljka do petka sedem ur na dan. V poletnih mesecih lahko mladi sodelujejo v individualnih učnih projektih in interesnih de-

Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana, Celjska 16
 vpisuje v izobraževanje odraslih vsak dan (razen četrтка) med 13. in 18. uro.

Informacije po telefonu 01/2342 456
 Informativni dan, 10. 2. 2001 ob 10. uri

Jezikovna šola Babylon d.o.o.
 Komenskega 7, Ljubljana

kjer vam ponujamo:

- stopenjske tečaje AN, NE, IT, FR
- konverzijske tečaje
- intenzivne priprave na maturo AN, NE
- priprave na izpite Cambridge
- individualne specializirane tečaje: e.g. pogajanja, predstavitve ...
- splošno poslovne tečaje
- tečaje po meri
- edina šola, ki ima vedno Proficiency skupino
- že več kot 10 let zelo uspešno pripravljamo na izpite Cambridge
- pri nas učijo učitelji z izkušnjami, zunanji ocenjevalci za maturo in izpraševalci univerze Cambridge
- UGODNE CENE, POPUSTI ZA ŠTUDENTE
- TEČAJI ZA MATURO 26.000 SIT

01/ 2317 980, 2323-155
www.babylon.si

italiano
 deutsch
 español
 français

JEZIKOVNI CENTER
PALATIN

Beseda osvaja!

Vpisujemo v jezikovne tečaje.
 Info.&prospekti, tel: 01/43 43 000, www.jc-palatin.si

javnostih. Z mladimi delajo usposobljeni mentorji, ki se za delo z mladimi dodatno izobražujejo. Pred štirimi leti sta z delovanjem začela Zavod Tin v Ljubljani in Kor-cis v Slovenj Gradcu, lani februarja pa so s programi pričele še tri skupine – na ljudski univerzi Radovljica, v Skali iz Celja in na ljudski univerzi Murska Sobota. Projektno učenje za mlade ne vsebuje klasičnih šolskih oblik dela in ocenjevanja, temveč temelji na projektih. Mladino, ki ima slabe izkušnje z rednim šolanjem, najlaže pritegnejo z neformalnimi oblikami učenja – s snemanjem filma, pripravo gledališke predstave, ustvarjanjem časopisa ... Sluhatelji naj bi pridobili osnovna funkcionalna znanja in spretnosti – obvladovanje

slovenskega jezika, računalniške veščine, spoznavanje naravoslovnih zakonitosti, ekoloških pojmov ... PUM financirajo zavod za zaposlovanje, lokalne skupnosti in šolsko ministrstvo. Stroški programov niso majhni. En program ene skupine v enem letu stane okrog 20 milijonov tolarjev.

Jezikovne šole

Pouk tujih jezikov v jezikovni šoli Berlitz poteka ves čas izključno v ciljnem jeziku, torej brez vsakršnega prevajanja, vsi učitelji so tako imenovani native speakerji – poučujejo svoj materni jezik. Potreba po jezikovnem izobraževanju

se lahko dandanes pojavi vsak hip, zato lahko pri Berlitzu z učenjem jezika začnete kadar koli. Individualni pouk, povsem prilagojen posamezniku, in majhne skupine s stalnim urnikom, so že uveljavljen in zelo obiskan način učenja pri Berlitzu. Na voljo so tečaji več tujih jezikov na različnih stopnjah. Nova pa je, denimo, oblika pouka s skupino od 5 do 7 slušateljev. Vsak lahko v skupini nadvse dejavno sodeluje. Berlitz je uvedel tudi otroški jezikovni program. Povezali so se z enim najbolj spoštovanih imen iz sveta otroške zabave in izobraževanja – Children's Television Workshop TM, ki je otroke več kot 30 let ra-

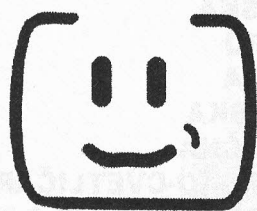
zveseljevala s Sezamovo ulico. Program angleščine, na primer, je prilagojen za otroke od 4. do 10. leta starosti. Otroci se tuje jezika učijo podobno, kot so se materinščine – spontano, skozi igro in smeh, zatrjujejo v šoli. Pri pouku pojejo pesmi, se igrajo, izdelujejo izdelke ... Jezikovni tečaj lahko poteka v šoli ali na domu. Novi so tudi posebni jezikovni programi za dodiplomske študente in dijake – angleščina, nemščina, italijanščina, francoščina in španščina. Cene, pravijo v šoli, so primerne za študentski in dijaški žep. Programi, ki trajajo pet mesecev, obsegajo 90 ur – 60 ur tečajniki delajo z učiteljem, 30 ur z računalniki.

Skupine so majhne, štejejo največ 10 udeležencev. Več podatkov o programih, tudi za podjetja in dijake, ki se pripravljajo na maturo, lahko najdete na spletni strani <http://www.berlitz.com>. V igralne urice angleškega jezika ob plesu, fotografiranju, oblikovanju in slikarstvu jezikovne šole BIP v Ljubljani lahko starši vpišejo otroke od treh do štirih let. Šola že več let pripravlja tudi tečaje tujih jezikov (angleščina, nemščina, italijanščina, francoščina) za otroke med 4. in 15. letom. Otroci od 6 do 9 let se lahko angleščine učijo tudi s pomočjo računalnika.

Aleš Čakš

Pridobite si poklic poslovni sekretar in VI. stopnjo izobrazbe

V VIŠJEŠOLSKEM PROGRAMU POSLOVNI SEKRETAR

Individualen pristop -študij

na daljavo prek interneta z mentorji in srečanji v Ljubljani, Kopru, Radovljici, Murski Soboti in Velenju
(ob zadostnem številu prijav)

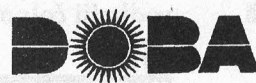
enostavno sodobno

ROK PRIJAVE JE 8. MAREC 2001.

Višja strokovna šola

VŠŠ

2000 Maribor, Prešernova ulica 1
02/228-38-50; <http://www.doba.si>

10 let
YURENA
šola tujih jezikov
NOVO MESTO

TEČAJI ANG., NEM., ITA.,
SPA., FRA., RUS., KHT.

Vpis med 10. in 16. uro
na Glavnem trgu 11
(pri frančišk. cerkvi)
ali po telefonu:
07 33 72 100
07 33 72 102
e-mail: yurena@siol.net

PROGRESS
JEZIKOVNA ŠOLA d.o.o.,
KRANJ

tel., faks 04/2310-644

vpisuje v tečaje splošnega
in poslovnega angleškega
jezika na vseh stopnjah

POSEBNA PONUDBA:
intenzivni individualni
tečaj poslovnih in splošnih
komunikacij v skupinah
z dvema udeležencema

Nama in knjiga z roko v roko

Jutri se v veleblagovnici Nama v središču Ljubljane obeta pravi mali literarni kaos. Andragoški center in študijski krožek Beremo z **Manco Košir** namreč organizirata akcijo V Nami niste sami - knjige so z vami, s katero želijo širšo javnost seznaniti s pomenom neformalnega učenja, širjenjem bralnega virusa in pogovorom o prebranem. Tako bodo lahko obiskovalci v vseh Naminih nadstropjih sodelovali na različnih predstavitevah, kot so na primer že omenjeni študijski krožki iz vse Slovenije, poskrbljeno pa bo tudi za najmlajše bralce. Program se bo začel dvajset minut pred deseto, med drugimi pa bodo sodelovali **Jerca Mrzel, Igor Saksida**, improvizacijska skupina Šila in Impro liga, **Neža Maurer, Boris A. Novak, Jani Virk, Tone Pavček, Janja Vidmar...** Kratke otvoritvene slovesnosti se bo udeležila tudi ministrica za kulturo **Andreja Rihter.** (pz)

Foto Barbara Hočevar

V znamenju knjig – Neža Maurer (na fotografiji) in še osem avtorjev je podpisovalo svoje zbirke in romane.

Udaril je bralni virus

Kako so med obešalnike, spodnjice in bonbonjere zašli Tavčar, ljubezenske pesmi in pravljice

Ljubljana – Veleblagovnico Nama je včeraj napadel bralni virus in sprožil prireditve, ki so jo poimenovali *V Nami niste sami – knjige so z vami*. Dogajanje v vseh etažah trgovine, od kleti do petega nadstropja, je bilo vse dopoldne posvečeno literaturi. »Ideja o tej prireditvi se je porodila iz razmišljanja, kako bi lahko Prešernov praznik slavili na drugačen način,« pravi dr. Manca Košir, ki je bila skupaj s Sonjo Klemenčič in Vilmo Malečkar z Andragoškega centra Slovenije pobudnica zasedbe.

Med obešalniki s spodnjim perilom in kavbojkami, policami s športno opremo, otroškimi oblačili in igračkami ter tudi med bonbonjerami in delikatesnimi izdelki so člani študijskih krožkov *Beremo z Manco Košir*, ki po vsej državi delujejo v okviru Andragoškega centra Slovenije, prebirali Tavčarjeva dela, ljubezensko poezijo, pravljice za odrasle, mladinsko literaturo in vinske pesmi. Pri tem so jim pomagali glasbeniki, improvizacijska skupina bežigradske gimnazije in tudi nekateri književniki. Program se je vsake pol ure selil iz enega nadstropja v drugo, le na otroškem oddelku so najmlajše zabavali nepretrgoma.

Študentski pihalni orkester iz Maribora je s ponarodelimi in zimzelenimi melodijami zabaval mimoidoče, na to,

da se nekaj posebnega dogaja v notranjosti blagovnice, je opozarjal bralec, ki je sedel v izložbi. Največ ljubiteljev knjig se je skozi vse dopoldne sukalo v pritličju – vsakomur, ki je izpolnil anketni list o bralnih navadah, so namreč podarili literarno delo. Od približno 2300 knjig, kolikor jih je prispevalo 18 slovenskih založb, jih je po koncu prireditve na policah ostala manj kot četrtina. Precej obiskovalcev je izkoristilo priložnost, da so dali pesniško zbirko ali roman v podpis Borisu A. Novaku, Neži Maurer, Janiju Virku, Maji Vidmar, Alojzu Ihanu, Nejki Omahen, Tonetu Pavčku, Nini Kokelj in Klemenu Pisku. Dela omenjenih avtorjev je bilo v knjigarni Konzorcij, v Nami namreč knjig sploh ne prodajajo, mogoče kupiti 25 odstotkov ceneje.

Barbara Hočevar

Pogovor z Olgo Drogenik o izobraževanju odraslih

Naša slaba pismenost ni zbudila pristojnih

*Slovenci med manj pismeni narodi v Evropi
Res več denarja za izobraževanje odraslih?*

Ljubljana – Ponudimo odraslim kakovostno srednjo šolo, se glasi naslov dvodnevne povelje (danes bo sklenjen) ravnateljev srednjih šol in andragogov v Portorožu. Dobro srednješolsko znanje je ključ za uspešno nadaljevanje šolanja in ne nazadnje pogoj, da mlajši odrasli dosežejo zadovoljivo raven pismenosti. Ta je pri nas, kot je pokazala mednarodna raziskava o pismenosti odraslih v 20 državah, članicah OECD, malodane katastrofalna. Olga Drogenik, namestnica direktorice Andragoškega centra Slovenije (ACS), je v pogovoru za Delo nanizala nekaj možnih izhodov iz krize.

Za izobraževanje odraslih naj bi se iz letošnjega šolskega proračuna nabralo več denarja. Koliko več v primerjavi s prejšnjim letom?

Pravijo, da ima v letošnjem proračunu prednost tudi izobraževanje odraslih. To napoveduje celo minister za finance. Številke, ki se ob tem pojavljajo, in napovedi, da bo potrebno preveriti že sprejete proračunske obveznosti iz preteklih let, pa so zanesljiv pokazatelj, da dvig sredstev za izobraževanje odraslih nima finančne podlage, vsaj ne v državnem proračunu. Uradnih podatkov, kolikšna je rast sredstev šolskega proračuna v ACS, nimamo. Če drži indeks 110, potem je jasno, da bo izobraževanju odraslih v letošnjem letu namenjeno realno manj in ne več proračunskega denarja; saj vemo, da gre iz šolskega proračuna okrog 90 odstotkov denarja za plače učiteljev. Visoki državni uradniki se sicer pohvalijo, da je v državnem proračunu izobraževanje odraslih že preseglu milijardo tolarjev. A ob tem ne moremo spregledati, da gre za znesek, ki ga nekatera najboljša slovenska podjetja namenijo za izobraževanje svojih zaposlenih. Poudarjam, da ministrstvo za šolstvo za programe izobraževanja odraslih že od septembra lani kljub sklenjenim pogodbam še ni izplačala skoraj nič denarja.

Zdi se, da višji znesek ne bo mogoč, saj naj bi bilo denarja iz šolskega proračuna premalo.

Strokovni svet za izobraževanje odraslih je strokovne podlage za nacionalni program izobraževanja odraslih sprejel že leta 1998. Za to bi morali iz državnega proračuna že prvo leto nameniti skoraj desetkrat več denarja, kot do tedaj, hkrati pa bistveno povečati delež javnih sredstev. PDP in javni

V strokovnih podlagah za nacionalni program izobraževanja odraslih smo, na podlagi opravljenih raziskav v ACS, opozorili na slabo izobrazbeno sestavo odraslih prebivalcev Slovenije v primerjavi z razvitim svetom, na pre nizko udeležbo odraslih v izobraževanju in na velike razlike med tistimi, ki so bolj, in onimi, ki so manj izobraženi. Opozorili smo še na odsotnost vlaganj v izobraževanje najmanj izobraženih. Da osnovnošolska izobrazba ne more biti več temeljni izobrazbeni standard, se strinja večina načrtovalcev izobraževanja pri nas (leta 1998 smo imeli še vedno 40 odstotkov prebivalcev, starih od 15 do 49 let, z nedokončano ali končano osnovno šolo in nižjo poklicno izobrazbo). Vemo pa, da se odrasli s takšno izobrazbo do štirikrat manj vključujejo v izobraževanje, kot odrasli s končano štiriletno srednjo šolo. ACS je usmerjen v razvijanje kulture vseživljenjskega učenja. Z našimi razvojnimi, raziskovalnimi in izobraževalnimi projekti sooblikujemo sistemske spodbude za uveljavljanje vseživljenjskega učenja za vse. To je tudi temeljno načelo izobraževalnih politik v državah EU in OECD. Skoraj nič pa ne bomo mogli spremeniti, če izobraževanje odraslih ne bo postala prednostna naloga slovenske vlade. Šolsko ministrstvo sicer ni edino odgovorno za uveljavljanje strategije vseživljenjskega učenja, je pa odgovorno za pripravo in izvajanje nacionalne izobraževalne politike, ki bo enakovredno razvijala izobraževanje za osebni razvoj, aktivno državljanstvo, socialno povezanost in zaposljivost mladine in odraslih.

Zanimivo je, da so vam tuji strokovnjaki povedali, kako

je delo ACS izredno dobro, da imate odlično strategijo izobraževanja odraslih. Kje torej škriplje? Ni dovolj denarja od države, ali se odrasli ne zmanjajo za dodatno izobraževanje?

Res je, da so projekti ACS v tujini zelo odmevni in da imamo pred kolegi iz podobnih tujih ustanov prednost, saj smo majhna država. Novosti in dobro prakso lahko, v sodelovanju z našo mrežo (tako poimenujemo ljudske univerze, šole, zasebne izobraževalne organizacije in skupine odraslih, ki izobražujejo odrasle), hitro širimo po vsej Sloveniji (središča za samostojno učenje, borze znanja, program projektno učenje za mlade). Mislim, da je prav to eden od ključev našega uspeha.

Že, že, toda mlajši in starejši odrasli so še kar naprej slabo pismeni.

Britanci so bili tudi šokirani, ko so dobili rezultate raziskave o pismenosti odraslih. Vendar je vlada takoj imenovala skupino strokovnjakov, ki je najprej analizirala stanje v izobraževanju odraslih in potem pripravila strategijo za dvigovanje ravnih pismenosti. Tudi Švedci, čeprav so daleč najboljši med 20 državami, vključenimi v raziskavo, so sprejeli program za zviševanje izobrazbene ravni zaposlenih na raven srednješolske izobrazbe, strategije za zviševanje ravnih zdaj sprejemajo tudi druge države (Finska, Italija). Pri nas se to ni zgodilo. Rezultati Slovenije niso toliko vznemirili, da bi ukrepali. ACS zdaj pripravlja strategijo dvigovanja ravnih pismenosti, ki bo v pomoč tistim, ki načrtujejo in odločajo o izobraževanju. Samo upamo lahko, da ne bo ostala v predalu.

Aleš Čakš

javnih sredstev BDP za izobraževanje odraslih.

Kako srednja šola vpliva na nadaljnje izobraževanje mladih oziroma, koliko je mlajših odraslih, ki se izobražujejo dalj časa?

Na posvetu srednješolskih ravnateljev smo včeraj med drugim predstavili rezultate spremljanja Programa 5000, ki je namenjen brezposelnim brez poklicne ali strokovne srednje izobrazbe. V vrednotenje je bil vključen reprezentativni vzorec brezposelnih in tolikšen del srednjih šol, njihovih ravnateljev, vodij izobraževanja odraslih in učiteljev, da lahko utemeljeno in poglobljeno ocenjujemo stanje v srednješolskem izobraževanju odraslih. Šibke točke so premajhna zavzetost za pridobivanje znanja za delo z odraslimi, prijemi, ki so primerni za učenje mladine, ne pa odraslih, neutemeljeno zniževanje standardov poučevanja ... Zato smo drugi del posveta namenili predstavitvi našega modela za samoocenjevanje kakovosti. Ta naj bi šolam pomagal, da bi sistematično spremljale kakovost svojega dela in ukrepale, ko rezultati ne bi bili zadovoljivi.

Pismenost mladih in manj mladih Slovencev je skorajda tragična. Kaj ste, po za nas res neugodnih izsledkih mednarodne raziskave, že storili, da bi se pismenost v prihodnje dvignila?

Olga Drofenik

Danes težko govorimo o kakovosti srednješolskega (in drugega izobraževanja), ker osip mladih iz srednjih šol presega vse razumne meje. Res je, da se je ta v zadnjih letih nekoliko zmanjšal, a še vedno je delež mladih, ki »izpadejo« iz šolanja, prevelik. Pa ne zato, ker bi zniževali zahtevnost, doslej šolski sistem še ni našel načina, ki bi več mladih pripeljal do ravni znanja, potrebnega za današnji svet. Četudi v Sloveniji sprejemamo stališče ministrov OECD, da je minimalni prag srednješolska izobrazba in dosežena tretja raven pismenosti odraslih s končano srednješolsko izobrazbo, ugotavljamo, da se lahko po deležu prebivalcev s srednješolsko izobrazbo merimo z razvitimi evropskimi državami. Po dosežkih v pismenosti pa za njimi zelo zaostajamo – od prebivalcev, starih od 16 do 35 let, ki imajo končano srednješolsko izobrazbo, se jih je pri nas več kot 60 odstotkov uvrstilo na prvo in drugo raven pismenosti, torej pod minimalni prag.

Če hočemo biti dejavni in enakopravni, se moramo učiti

Ključ do uspeha bo graditev na občutku za skupno odgovornost za vseživljenjsko učenje vseh ključnih akterjev: držav članic, evropskih institucij, socialnih partnerjev in podjetniškega sveta, lokalnih in regionalnih oblasti, tistih, ki delajo na področju izobraževanja, organizacij civilne družbe, in, ne nazadnje, posameznikov samih. Naša skupna naloga je zgraditi Evropo, v kateri ima vsak priložnost za popoln razvoj svojih potencialov, v kateri čuti, da lahko aktivno sodeluje in da ji pripada (Memorandum o vseživljenjskem učenju, Komisija EU, 2000).

Verjetno bi se dalo dokazati, da začnejo procesi v družbi kakovostno nazadovati, če jih prepuštimo zgolj delovanju njim lastnim zakonitostim. Katerim pogojem mora biti zadoščeno, da se iz količinske rasti izlušči ali porodi nova kakovost, smo se včasih morali učiti; in čeprav nam gredo danes upravičeno kar lasje pokoncu, ko se spomnimo na izraze kot so: subjektivne sile, avantgarda ali družbena nadgradnja, si moramo kljub temu vsaj nekaj priznati – brez načrtnega spodbujanja bi bil marsikdo nepismen.

Nič novega ni zavedanje, da samo gospodarska rast in kopičenje potencialnih možnosti, ki jih omogoča tehnološki razvoj, še vedno lahko pusti velike množice

načrtno odpravljali ovire, ki preprečujejo učenje velikemu odstotku predvsem odraslih prebivalcev. Evropa bo torej uveljavljala svoj razvojni model, po katerem je človekov razvoj cilj, ekonomski razvoj pa sredstvo za doseganje tega cilja; dokazati hoče, da je s skupnim delovanjem mogoče ustvariti Evropo, v kateri bo imel vsak v Evropi, brez izjeme, enako priložnost za razvoj vseh svojih sposobnosti, za aktivno državljanstvo, vključenost in zaposlitev. To pa je mogoče le z uveljavljanjem vseživljenjskega učenja.

V Memorandumu o vseživljenjskem učenju (VŽU), dokumentu, ki so ga, na podlagi sklepov iz Lizbone, oblikovali lani jeseni, je prvi del namenjen predstavitvi definicije in področij VŽU, da bi lahko dosegli povsem jasno razumevanje o tem, da je VŽU okvir, ki bo, deloma pa že povezuje vse vrste učenja in poučevanja v šoli, družini, vsakdanjem življenjskem in delovnem okolju. To razumevanje je odločilnega pomena pri načrtovanju ukrepov za vseživljenjsko učenje vsakega posameznika in za vrednotenje dosežkov v posameznih državah pri odpravljanju ovir za uresničitev VŽU. V tem smislu memorandum ne prinaša nič novega: vseživljenjsko učenje definira kot **vseobsegajočo, trajno učno aktivnost za izboljševanje znanja, spretnosti in veščin, ki so potrebne za aktivno državljanstvo, socialno povezanost in zaposljivost**. Vse troje, državljanstvo, socialna povezanost in zaposljivost pa so namenjeni polnemu razvoju vsakega posameznika v vseh obdobjih njegovega življenja. Tako memorandum povzema dve dimenziji VŽU, ki smo jih v Sloveni-

sistemov in ustanov pa tudi v delovanju drugih sistemov.

Šest ključnih področij

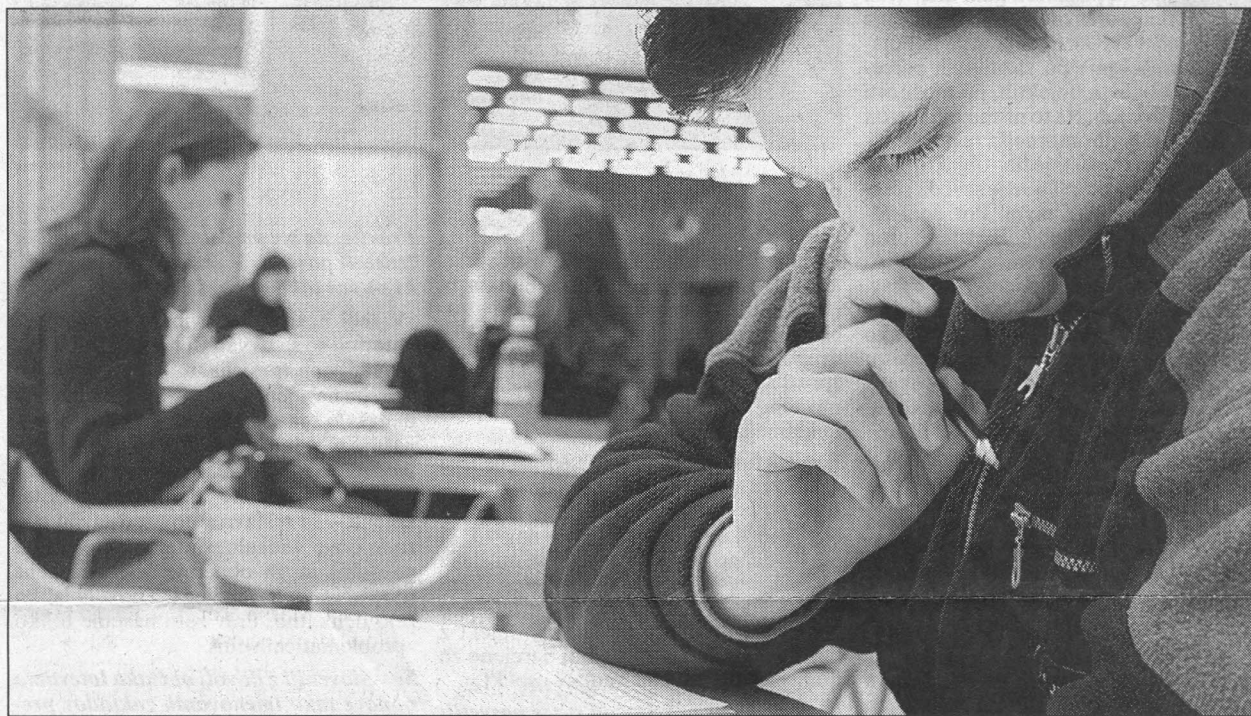
Memorandum usmerja razpravo, h kateri so pozvani vsi odgovorni za uresničevanje VŽU v Evropi, na šest ključnih področij, na katerih bo potrebno ukrepati:

Novo temeljne spretnosti. Cilj: univerzalen in trajen dostop do pridobivanja in obnavljanja temeljnih spretnosti, ki so potrebne za trajno udeležbo v družbi znanja. Med temeljne spretnosti so uvrščene poleg tradicionalnih (besedilna, dokumentacijska in računska pismenost), še jeziki, podjetništvo, socialne veščine ter učiti se učiti. Dostop, razvoj in posodabljanje temeljnih spretnosti na dogovorjeno minimalno raven je možen in nujen v formalnem, neformalnem in priložnostnem učenju in izobraževanju.

Vlaganje v človeške vire. Cilj: bistveno povečati vlaganje v ljudi. To povečanje vključuje časovno (več časa za izobraževanje pri posameznikih); denarno (posameznik, lokalna skupnost, podjetje država), razvojno (vlaganje v svetovalno dejavnost, proizvodnjo učnih gradiv) in promocijsko komponento (evropska priznanja za podjetja, ki vlagajo v človeški razvoj).

Inovacije v izobraževanju, metode in vsebine učenja in poučevanja. Cilj: razvoj in raznovrstnost kadrov (izobraževalci, drugi strokovnjaki, prostovoljci z različnimi delovnimi statusi).

Vrednotenje učenja. Cilj: občutno izboljšati poti in načine pri ocenjevanju in vrednotenju učinkov udeležbe v izobraže-

ce ljudi, cele sloje, na družbenem obrobju. Ti lahko zgolj pasivno opazujejo one, ki uspejo izkoristiti ponujene priložnosti za svoj osebnostni razvoj ter bogatejše in kakovostnejše življenje. Prav tako lahko samo nemočno sprejemajo neizbežno dejstvo, da slednji odločajo o vseh parametrih nadaljnjega razvoja, ki bodo položaj obrobja samo še utrjevali.

Vseživljenjsko učenje za vse

Na srečanju v Lizboni (marec 2000) so predsedniki petnajstih držav EU sprejeli strateški sklep, da se bo Evropa v naslednjih 10 letih razvila v najbolj tekmovalno, dinamično, na znanju temelječo ekonomijo, ki bo zagotavljala trajno ekonomsko rast, več in boljše zaposlitve in večjo socialno povezanost. Izrazili so odločenost, da bodo ta cilj dosegli z **udeležanjem vseživljenjskega učenja za vse**. Dokument je pomemben zato, ker opredeljuje usmeritve in področja delovanja, da bi uveljavili vseživljenjsko učenje za vsakega državljanu Evrope in

ji že vgradili v predlog Nacionalnega programa izobraževanja odraslih:

- časovno dimenzijo (life long), kar pomeni enakovredno obravnavanje izobraževanja in učenja v začetnem izobraževanju (izobraževanje otrok in mladine) in v nadaljevalnem izobraževanju (izobraževanje odraslih);

- vsebinsko dimenzijo (life wide), kar pomeni: enakovredno obravnavanje formalnega, neformalnega in priložnostnega izobraževanja in učenja; enakovredno obravnavanje osebnih, družbenih in podjetniških potreb po izobraževanju; uveljavljanje različnih vsebin in oblik, ki razvijajo vse človekove sposobnosti intelektualne, čustvene, duhovne, estetske, fizične; razvijanje priložnosti za učenje v družini, lokalni skupnosti in na delovnem mestu.

Obe dimenziji prinašata velike spremembe ne samo pri učenju in izobraževanju vsakega posameznika, ampak tudi spremembe v delovanju izobraževalnih

vanju, formalnem, neformalnem in priložnostnem. Ključnega pomena je razvoj kakovostnega sistema priznavanja učenja, transparentnost kvalifikacij in ocenjevalnih testov.

Informacijska in svetovalna dejavnost.

Cilj: zagotoviti vsakemu dostop do kakovostnih informacij in svetovanja o možnostih za učenje po vsej Evropi in v vseh življenjskih obdobjih.

Lokalna dostopnost do izobraževanja in učenja.

Cilj: zagotavljanje dostopnosti vsakemu čim bliže v lokalnem okolju in če je le mogoče naj bo podprto z informacijsko komunikacijsko tehnologijo.

Da ne bomo ponovno presenečeni

Lani poleti so nas neprijetno presenetili izsledki mednarodne študije OECD o doseganju različnih ravni pismenosti, ki je zajela dvajset držav, med njimi Slovenijo. Na reprezentativnih vzorcih so ugotavljali, kako znamo ravnati v posameznih zelo vsakdanjih položajih, ko prihajamo v stik z različnimi vrstami pisnih gradiv, dokumentov ali obrazcev. Še tako samokritični smo bili resnično prizadeti, ko smo se v vseh pogledih našli na dnu, kjer sta nam izmenoma delali družbo Čile in Portugalska. Najkrajše rečeno, študija nam je razkrila, da večina Slovencev, po sprejetih mednarodnih merilih, ne bi zmogla aktivno sodelovati ali posegati v družbeno dogajanje v svojem okolju. Če si pogledamo izsledke nekoliko podrobneje ugotovimo, da je tako merjena »nepismenost« v zelo veliki meri odvisna od stopnje izobrazbe. Šele dokončana najmanj štiriletna srednja šola zagotavlja neko sprejemljivo raven usposobljenosti za rokovanje z različnimi pisnimi gradivi in s tem, posredno, omogoča aktivno državljanstvo. To pa je, poleg zaposljivosti, razumljene kot sposobnosti za prilagajanje nenehnim spremembam in novim zahtevam na delovnih mestih, spoznano kot najpomembnejše orodje, ki v sedanjem svetu omogoča ustrezno kakovost življenja in vključenost v družbeno dogajanje.

Gotovo drži, da se v Sloveniji veliko ljudi veliko uči in tudi veliko zna, drži pa tudi, da se še več ljudi premalo uči in premalo zna. In če se prvim tem bolj odpirajo tako potrebe kot tudi priložnosti za nadaljnje učenje, čim več se učijo, je pri drugih obratno. **Vlaganja v izobraževanje po končanem šolanju, v vseh oblikah in vsebinah, je treba vsaj podesetriti.** Dvig temeljnega izobrazbenega standarda na dokončano štiriletno srednjo šolo, priznavanje različnih načinov pridobivanja znanj in veščin, uvajanje različnih motivacijskih instrumentov, enakopravnejše vrednotenje splošnih in neformalnih oblik izobraževanja, usposabljanje najmanj izobraženih, da se bodo sposobni učiti – kaj vse bi bilo treba! Število priključkov na medmrežje ne pove veliko.

Peter Beltram

Olga Drofenik

Motivacija ni dovolj, potrebni so tudi ustrezni materialni pogoji

Največ programov imajo na izbiro odrasli v mariborski regiji

Program izobraževanja brezposelnih, imenovan Program 5000, pomeni enega ključnih programov aktivne politike zaposlovanja v državi, hkrati pa je tudi prvi nacionalni dokument, s katerim Slovenija izpolnjuje temeljno načelo vseživljenjskega učenja, ki ga je slovenska vlada sprejela julija 1997. Vanj so bili v šolskih letih 1998/1999 in 1999/2000 vključeni mlajši brezposelni in brezposelni brez poklicne izobrazbe ali z neustrezno strokovno izobrazbo.

Ob sklenitvi pogodbe za vključitev v Program 5000 so pridobili status udeležencev v izobraževanju. Vendar so ob tem, pravijo, pogrešali finančno spodbudo, saj je bil njihov finančni položaj med študijem nezavidljiv - večinoma so bili odvisni od pomoči staršev. Zato bo ob posameznikovi motivaciji treba poskrbeti tudi za primerne materialne pogoje med njegovim izobraževanjem. V dveh šolskih letih so bili v oba programa zajeti usposabljanja za pridobitev osnovne izobrazbe, splošne, poklicne in strokovne usposobljenosti na

sekundarni stopnji in programi za pridobitev višje in visoke izobrazbe ter motivacijski programi, le v prvem pa so brezposelnim ponudili tudi verificirane programe usposabljanja in izpopolnjevanja. V prvem letu sta ministrstvi za delo, družino in socialne zadeve ter za šolstvo, znanost in šport v projekt vložili 2,4 milijarde tolarjev, za drugo leto pa sta načrtovali 3,2 milijarde tolarjev.

V naslednjih desetih letih se bo po besedah **Sonje Klemenčič** iz Andragoškega centra Slovenije, ki bdi nad projektom, v izobraževanje odraslih vključilo vsako leto povprečno 5000 posameznikov več kot v predhodnem letu, saj je zanimanje vsak dan večje. Tako se je število izvajalcev srednješolskega izobraževanja v celjski regiji v treh letih povečalo s 6 na 15, povdvojilo se je število programov, med izvajalci Programa 5000 pa so bile tudi srednje šole, ki se prej niso ukvarjale s tovrstnim izobraževanjem. Na Gorenjskem je bilo pred tremi leti 9 izvajalcev (letos že 21), število programov pa se je povečalo s 27 na kar 69.

Kar tri četrtine je mladih

Po izobraževanju odraslih je najbolj razvita ljubljanska regija. V njej se je število tovrstnih izobraževalnih ustanov v istem obdobju povečalo s 23 na 35, število programov pa s 56 na 106. Tudi na mariborskem koncu je število odraslim namenjenih izobraževalnih ustanov večje - ta čas jih je 26, pred tremi leti pa jih

je bilo le 12. Še bolj razveseljiv je podatek o 69 izobraževalnih programih, med katerimi lahko danes izbirajo izobrazbe željni odrasli iz mariborske regije - pred tremi leti jih je bilo le 26.

Najmanj razvita je pomurska regija, v njej deluje šest javnih izobraževalnih ustanov (pred tremi leti pet), medtem ko zasebnega izvajalca za zdaj ni. Se je pa v zadnjih treh letih precej povečalo število različnih programov - s samo 8 na 21.

In še nekaj najnovejših statističnih podatkov: največ udeležencev Programa 5000 je bilo vpisanih v območnih službah za zaposlovanje v Ljubljani in Mariboru, najmanj pa v Novem mestu. Zanj so se najpogosteje odločale ženske (v 62 odstotkih), kar tri četrtine brezposelnih, vključenih vanj, pa je bilo starih do 30 let. Po stopnji izobrazbe jih je bila dobra polovica le s končano osnovno šolo, več kot četrtina je imela končano triletno poklicno šolo, zato ne preseneča, da se jih je kar 54 odstotkov odločilo za programe srednjega poklicnega izobraževanja. Odrasli brezposelni so se za tovrstno obliko dodatnega izobraževanja odločili predvsem zaradi večje možnosti kasnejše zaposlitve in izboljšanja izobrazbene ravni, primerjava med spoloma pa je pokazala, da so bili za ženske najpomembnejši motivi veselje do učenja, pridobivanje novega znanja, večji ugled v družbi, možnosti druženja in spoznavanja novih ljudi.

Kristina Menih Mihalič

Trendi v usposabljanju

V četrtek, 22. marca, bo eim, Sklad za razvoj in usposabljanje človeških virov organiziral posvet z naslovom Trendi na področju usposabljanja v Podravju. Posvet bo v prostorih Glazerjeve dvorane Univerzitetne knjižnice Maribor, pričel se bo ob 12. uri.

Vseživljenjsko učenje za vse

Razvita Evropa se je s tako imenovanimi predsedniškimi Lisbonskimi sklepi (marec 2000) zavezala v naslednjih desetih letih razviti Evropo, v kateri bo imel vsak, brez izjeme, enako priložnost za razvoj vseh svojih sposobnosti, za aktivno državljanstvo, socialno vključenost in zaposlitev. V Memorandumu o vseživljenjskem učenju (VŽU) je to opredeljeno kot vseobsegajoča, trajna učna aktivnost za izboljševanje znanja in spretnosti, ki so potrebne za aktivno državljanstvo, socialno povezanost in zaposljivost za vsakega posameznika v vseh obdobjih življenja. Memorandum povzema obe razsežnosti vseživljenjskega učenja, kot so ju že ministri OECD podali v svojem sporočilu za javnost (Pariz, 1996) in ki smo ju v Sloveniji že vgradili v delovno gradivo in pozneje v predlog Nacionalnega programa izobraževanja odraslih. To sta časovna razsežnost (učenje vse življenje) in vsebinska (formalno, neformalno in priložnostno učenje v družini, šoli, lokalni skupnosti in na delovnem mestu za osebni razvoj, aktivno državljanstvo in ekonomsko učinkovitost).

Z jasnimi evropskimi cilji v izobraževanju so ministri za izobraževanje v državah EU določili temeljne cilje razvoja izobraževalnih sistemov: zviševanje kakovosti, večjo dostopnost do izobraževanja v vseh človekovih obdobjih, posodobitev definicije temeljnih spretnosti v družbah znanja, odpiranje izobraževalnih sistemov v lokalno okolje in v svet, večjo izkoriščenost virov in razvijanje novega partnerstva s šolami.

In katere usmeritve načrtujemo pri nas? Če bi po zgledu članic EU Slovenija prikazala prispevek slovenskega izobraževalnega sistema k VŽU, bi bil naš "paradni" projekt delovno gradivo Nacionalni program izobraževanja odraslih. Obsega obe razsežnosti vseživljenjskega učenja, predlaga zviševanje temeljne ravni in usposobljenosti za večino odraslega prebivalstva, načrtuje tudi bistveno večjo udeležbo odraslih v neformalnem izobraževanju ter zaposlenih in brezposelnih v

izobraževanju za potrebe dela. Drugi zgledni projekt je program izobraževanja brezposelnih: Program 5000. Vanj se vključi vsako leto več ljudi (brezposelnih), ki se s pridobljeno izobrazbo potem lažje zaposlijo; zanj so zagotovljena dodatna in zadostna sredstva v državnem proračunu, sprejeti izvedbeni dokumenti in posebni podporni projekti (usposabljanje izvajalcev v šolah, učna pomoč brezposelnim).

Napačno je prepričanje, da pomeni uresničevanje vseživljenjskega učenja za vse samo prenos odgovornosti za kakovostno znanje na posameznika. Obe razsežnosti prinašata spremembe tudi v delovanje izobraževalnih sistemov in njegovih ustanov. Srednje šole verjamejo, da so najbolj kakovostne izvajalke srednješolskega izobraževanja; država kot njihova glavna delodajalka pa je odgovorna za njihov razvoj in obstoj. V vseživljenjskem učenju za vse šole postopno izgubljajo svoj monopol v formalnem izobraževanju odraslih. Nastajajo nove alternativne ustanove, vlade razvijajo nove poti pridobivanja, priznavanja in potrjevanja znanja, pridobljenega po nešolskih poteh; šole dobivajo nove "delodajalce" - podjetja, kar seveda prinaša povsem nove oblike vodenja in delovanja. Vlade se preusmerjajo od financiranja ustanov k financiranju udeležencev, ki bodo vedno bolj samostojni pri izbiranju ustanov, oblik in vsebin izobraževanja, saj bodo imeli tudi vedno več priložnosti, da potrdijo svoje znanje, pridobljeno v neformalnem izobraževanju.

Evalvacija Programa 5000 in nedavni posvet v Portorožu Ponudimo odraslim kakovostno srednjo šolo sta pokazala, da o teh spremembah nekatere šole komaj razmišljajo, druge pa se nanje že pripravljajo z vlaganjem v razvoj zaposlenih in v kakovost.

Da tudi slovenska izobraževalna politika deluje v duhu Memoranduma in Konkretnih evropskih ciljev, je z uvodnim prispevkom in razpravo na posvetu potrdila tudi ministrica za šolstvo, znanost in šport dr. Lucija Čok.

◆ OLGA DROFENIK
Andragoški center Slovenije

Vsaj naj bi končal srednjo šolo

S strokovnega posveta Andragoškega centra Slovenije

Na strokovnem posvetu Andragoškega centra Slovenije (ACS) Ponudimo odraslim kakovostno srednjo šolo (ta je bil 6. in 7. marca v Portorožu) so sodelavci Centra ravnateljem in vodjem izobraževanja odraslih na srednjih šolah predstavili ugotovitve evalvacije izobraževanja odraslih in predstavili model za zagotavljanje in razvoj kakovosti izobraževanja odraslih na srednjih šolah.

V uvodnem delu je Olga Drofenik podarila, da potrebujemo nacionalni program za izobraževanje odraslih, ki bo sistematično poskrbel za splošno neformalno izobraževanje in zvišanje formalne izobrazbenosti odraslih (z njim bi dvignili temeljno raven znanja in sposobnosti odraslih ter poskrbeli za razvoj delovne sile). Predvsem naj bi ta spodbudil, da bi dosegli temeljni izobrazbeni standard: vsi naj bi končali štiriletno srednješolsko izobrazbo. Ministrica za šolstvo, znanost in šport dr. Lucija Čok je dejala, da h kakovosti tovrstnega izobraževanja pripomorejo tudi delodajalci ter da je za izobraževanje odraslih značilna avtonomnost, kar pomeni samostojnost učečega se posameznika, prevzemanje odgovornosti za svojo učno pot in vrednotenje te poti (samoevalvacija). Le tako bomo na tem področju postali evropsko primerljivi. Olga Drofenik se s tem strinja, vendar opozarja, da morata za izobraževanje prevzeti odgovornost tudi izobraževalna politika na državni ravni (predvsem s finančno podporo) in srednje šole, ne le posameznik.

Program 5000

Namenjen je izobraževanju brezposelnih in poteka že tretje leto. V petih letih (kolikor traja) naj bi omogočil 5000 brezposelnim, da pridobijo boljšo izobrazbo in se tako lažje zaposlijo. Izvajalci tega programa so srednje šole, ljudske univerze in zasebne izobraževalne organizacije. Sonja Klemenčič je povedala, da so z evalvacijo tega programa ugotovili, da je več izvajalcev izobraževanja odraslih (skokovito je naraslo število ljudskih univerz), opozarjajo pa, da se mreža izobraževanja odraslih razvija neenakomerno; v posameznih območjih je dobro razvita (denimo na ljubljanskem, mariborskem in gorenjskem), slabo pa je razvita v tistih regijah, ki bi najbolj potrebovale tovrstno izobraževanje (denimo v Pomurju, Posavju in na Koroškem). Strokovnjaki zdaj ugotavljajo, da bi država morala ta področja z načrtovanjem finančno bolj podpreti.

Šolanje prilagoditi brezposelnim

Brezposelni so v sklopu izobraževanja odraslih posebna ciljna skupina. Navadno pri šolanju potrebujejo veliko spodbud in pomoči, saj imajo pogosto slabe izkušnje z izobraževanjem, niso dovolj motivirani in imajo slabo razvite delovne navade. Metka Svetina opozarja, da morajo zato učitelji pri posameznih predmetih prilagoditi cilje in vsebine. Evalvacija, ki je zajela vzorec nekaj več kot 60 šol, je pokazala, da 31

sa traja, kako se preverja in ocenjuje znanje idr.). Individualni izobraževalni načrt naj bi motiviral, vodil, usmerjal udeležencevo šolanje in mu pomagal doseči cilje. Tistim, ki se srečajo z učnimi težavami, naj bi ponudili učno pomoč.

Motiviranost in zadovoljstvo udeležencev

Osrednji motiv, da se brezposelni odločijo za izobraževanje, je večja možnost zaposlitve in boljša usposobljenost za delo. K odločitvi pripomoreta tudi denarna pomoč in druženje. Marko Radovan ugotavlja, da so udeleženci izobraževanja bolj motivirani na področjih, kjer so uspešni, in slabše na tistih, ki jim ne grejo tako dobro. Predvsem je pomembna samoučinkovitost: koliko navora bo posameznik vložil, kako dolgo bo vztrajal, verjeti mora, da bo dosegel cilj.

Mag. Jasmina Mirčeva je povedala, da je bila po koncu šolanja v očeh udeležencev najbolj pomembna pridobitev nov poklic, višja izobrazbena raven in druženje. Na splošno so bili s šolanjem manj zadovoljni udeleženci z nižjo izobrazbo, zato bo treba več pozornosti nameniti prav njim, saj imajo več težav pri doseganju ciljev. Udeleženci so opozorili, da imajo zaradi nižjega denarnega nadomestila Zavoda za zaposlovanje med šolanjem grotne težave, da je urnik pogosto neustrezen in da je snov preveč zahtevna (predvsem pri matematiki in tujih jezikih).

Pretresanje modela samoevalvacije

Strokovnjaki menijo, da bi kakovost izobraževanja odraslih na srednji šoli lahko izboljšali s samoevalvacijo. Tanja Možina je predstavila model samoevalvacije (spremljanje lastnega dela), s pomočjo katere bi šole lažje načrtovale in s tem izboljšale kakovostno izobraževanje. Če bo model ustrezen, ga bodo pozneje oblikovali tudi za druge izvajalce, ki izobražujejo odrasle.

Kaj model zajema? Temeljne kazalnike kakovosti izobraževanja odraslih, in sicer: doseganje ciljev kurikulumuma (dosežki v znanju, razvoj vrednot, splošna uspešnost udeležencev), izobraževalni proces (učenje in poučevanje), udeležence (poznava je posameznikovih potreb, motivacija, komunikacija, pogoji za izobraževanje), učitelje (stalno izobraževanje, razvojno svetovalno delo, zadovoljstvo), šolo in partnerje (informiranje, sodelovanje z delodajalci, sofinanciranje) ter vodenje in upravljanje (strokovni razvoj vodij, vodenje, organizacijska kultura, ravnanje z viri).

nekaj več kot 60 so, je pokazala, da 51 odstotkov učiteljev tega ni storilo. Predvsem je treba strokovno utemeljeno prilagoditi število ur in upoštevati alternativne izobraževalne poti (denimo samostojno učenje, povezano s konzultacijami).

In kaj menijo o šolanju udeleženci Programa 5000? Opozorili so, da je pri nekaterih predmetih (predvsem splošnih) premalo ur, da so vsebine preveč podrobne in zahtevne ter premalo uporabne v poklicnem življenju.

Vera Jakara je poudarila, da je pomemben individualni izobraževalni načrt, saj z njim udeležencu prilagodijo izobraževanje. Žal ga učitelji niso tako pogosto uporabili, kot bi ga lahko. Že z uvodnim pogovorom z udeležencem (preden se ta vključi v izobraževalni program) preverijo, kakšni so kandidatovo znanje, delovne izkušnje, pričakovanja; obenem pa mu opišejo izobraževanje (kakšna je vsebina, koliko ča-

Udeleženci posveta so o predlaganem modelu samoevalvacije razpravljali po delovnih skupinah - po besedah Sonje Klemenčič so ga dobro ocenili, saj zajema veliko napotkov o tem, kaj je treba spremljati in zagotavljati. Predlagali so tudi nekajboljšav. Ker je model nov, šole pričakujejo, da jim bo na voljo strokovna podpora (posebno šolam, ki ga bodo vpeljale prve); želijo si tudi, da bi jih denarno podprlo šolsko ministrstvo. Spremljanje različnih kazalnikov kakovosti bi morali podpreti z računalniškimi programi (tako bi se ognili zamudnemu "ročnemu" spremljanju) in standardiziranimi instrumenti. Center bo o sklepih posveta seznanil ministrico dr. Lucijo Čok in druge ravnatelje; udeleženci pa so tudi predlagali, da bi ACS poskrbel za sistematično izobraževanje vodij izobraževanja odraslih.

◆ DOMINIKA PRIJATELJ

Kako pritegniti mlade brez poklica

Projektno učenje za mlajše odrasle v Ljubljani

✿ SLAVICA BORKA KUCLER

Na mladih svet stoji! A ta svet je na majavih nogah, če vemo, koliko mladostnikov z izstopom iz izobraževalnega sistema, z zasvojenostmi in brez zaposlitve pristane na družbenem obrobju. Da bi posameznike pritegnili in jim ponudili nekaj iztočnic za prijaznejšo prihodnost, je bil zasnovan projekt Pum (projektno učenje za mlajše odrasle), ki je v zdajšnji obliki zaživel spomladi 1998. Prva skupina pod vodstvom mentorjev se je zbrala v Ljubljani, na Zavodu za izobraževanje.

Božidar Jakac: Janezek se uči, rdeča kreda, 1942

Ta oblika učenja je namenjena mlajšim odraslim med 15. in 26. letom (kurikulum predvideva najpogostejšo starost od 16 do 19 let), pri katerih je že opaziti učinke družbene osamelosti, ki so brez poklica in zaposlitvenih izkušenj, ki so z izstopom iz šole ali kako drugače pokazali premajhno motiviranost za izobraževanje ter imajo nestvaren odnos do dela, načrtovanja poklicne kariere in zaposlitve. Med udeleženci programa je tako največ osipnikov iz srednjih šol. V Ljubljani je bilo prvo leto v program vključenih 25 oseb, približno tretjina je v njem zdržala vse leto. Kljub temu so bili rezultati dela izjemni, saj jih je pet našlo zaposlitev, dva sta se vključila v OŠ za odrasle, dva sta nadaljevala redno izobraževanje, 16 pa se jih je odločilo za izobraževanje v programih za odrasle na poklicnih ali srednjih šolah.

Že lani se je izkazalo, da so v našem okolju potrebe po pomoči mladim zelo velike, zato so se odločili za delo z razširjeno skupino in štirimi mentorji; prav tako letos, saj je v projekt vključenih kar 35 slušateljev. Septembra, na prvem srečanju, je štela skupina 16 članov, postopoma se je pridružilo 25 novih, le 6 posameznikov pa je iz programa izstopilo.

Težišče dejavnosti Pum je v poklicnem svetovanju mladim, učni pomoči in pogovorih, ki naj bi pomagali razgraditi strah in druge zavore, ki so onemogočale učno in osebnostno uspešnost. Program je torej prilagojen potrebam udeležencev: letos je na primer posebej poskrbljeno za pomoč desetim udeležencem, ki imajo dokončan 4. letnik srednje šole in se želijo pripraviti na zaključni izpit ali na maturo ter za svetovanje, in podporo šestim, ki se opogumljajo za vnovičen vpis v 1. letnik.

Vse dejavnosti so zasnovane tako, da jih - pod vodstvom mentorjev - lahko uspešno opravijo mladi brez poprejšnje izobrazbe; tako pridobivajo nujno potrebno samozaupanje oziroma obču-

tek, da so lahko uspešni. Ponudba praktičnih dejavnosti pa je tudi dovolj raznolika, da lahko marsikdo odkrije talente in sposobnosti, ki se jih dotlej ni zavedal, to pa mu potem lahko pomaga pri odločanju za poklicno usmeritev. Zavod ima dobro opremljeno tehnično delavnico, nad katero so navdušeni predvsem fantje; letos so dobili tudi stroj za pletenje, ob katerem se učijo skrivnosti izdelovanja in oblikovanja oblačil. Sicer pa je na Zavodu vsak dan v tednu posvečen eni posebni dejavnosti. Ob ponedeljkih je to knjižni klub, potem pride na vrsto gledališče (udeležujejo se Improlige v Kudu France Prešeren, pripravljajo pa tudi odrsko predstavo in prizore za ulično gledališče), snemanje s kamero, ogled videofilma, glasbene dejavnosti s spoznavanjem izvornih instrumentov, petki pa so namenjeni skupinskim dejavnostim zunaj Zavoda, vendar tako, da se - na primer - na ogled Gradu ali razstave en član skupine posebej pripravi in prevzame vlogo vodiča.

In načrti za prihodnost? So veliki! Najbolj si želijo večjo kuhinjo, saj je skrb zase (vključno s pripravo hrane) del omenjenega programa. Želijo si tudi boljše računalniško opremo z dobrim grafičnim programom, da bi lahko izdajali svoj časopis. Med načrti, ki se bodo prav gotovo uresničili, je priprava in snemanje lastnega videospota in zaključno kolesarsko potepanje po Istri.

V letu 2000 so program Pum izvajali v petih središčih v Sloveniji: poleg Ljubljane tudi v Slovenj Gradcu, Celju, Murski soboti in Radovljici, letos pa naj bi se tem pridružile tri nove izvajalske organizacije iz Ajdovščine, Kopra in Maribora. Za ustanovitev take skupine poravna država stroške za izobraževanje in delo treh mentorjev. V lanskem (šolskem) letu so - pri vseh petih izvajalcih - v program vstopili 203 mladi, kar 125 pa jih je v programu vztrajalo do konca, kar je razveseljiv podatek, če upoštevamo posebnosti populacije, v kateri je velik delež zasvojenih in oseb, vključenih v kazenske postopke. Program je nenehno odprt, tako da so vsak mesec prihajali na novo vpisani, medtem ko so drugi izstopali, vendar je bilo poznejših vpisov kar za četrtno več (tu je mišljeno slovensko povprečje) od osipa. Med 125 udeleženci, ki so vztrajali do konca, je bilo 77 fantov in 48 deklet; Pum je torej eden tistih redkih andragoških programov, v katerih ne prevladujejo ženske. Temeljni cilj programa je motivirati mlade za nadaljevanje šolanja ali (izjemoma) za iskanje zaposlitve. Uspehe na tem področju je doseglo 72 udeležencev, kar je (po mnenju strokovnjakov) za obravnavano skupino ljudi izreden uspeh. ♦

PROMOCIJA BRANJA NA SLOVENSKEM

2. del

V času 16. knjižnega sejma je Knjižnica Otona Župančiča (Borza branja) organizirala okroglo mizo o promociji branja. Na njej so aktivno sodelovali (po abecednem redu): Nataša Bucik, Vasja Cerar, dr. Margareta Bubnič Dolinšek in Janko Dolinšek, dr. Meta Grosman, Damijana Hainz, Barbara Hanuš, Breda Karun, dr. Livija Knaflič, dr. Miha Kovač, Rok Kvaternik, mag. Milan Matos, Miha Mohor, mag. Ester Možina, Luka Novak, dr. Silva Novljan, Neda Pagon, Tone Partljič, Hedvika Pavlica, Manca Perko, Tanja Pogačar, dr. Igor Saksida, Darka Tancer Kajnih, Savina Zwitter, vodila pa jo je dr. Manca Košir. Objavljamo drugi del pogovora:

Strokovno združenje založnikov in knjigotržcev Slovenije je ustanovilo odbor za promocijo branja.

Strokovno združenje založnikov in knjigotržcev Slovenije ugotavlja upad prodaje knjig, pogrša promocijo branja in je zato ustanovilo odbor za promocijo bralne kulture in avtorske pravice. Skupna promocija knjige je namreč pomemben del založniškega posla, slovenske založbe pa ugotavljajo, da ne naredijo dovolj na tem področju. Založbe ne poskrbijo, da bi se novosti usidrale v zavesti kupcev oziroma bralcev in so še zelo daleč od skupne promocije knjig.

Založniki ugotavljajo, da v Sloveniji ni dobro razvite knjigarniške mreže, ki bi omogočala nakup knjig v slehernem kraju. Da bi knjiga res prišla do bralca, brez katerega je le mrtev predmet, bi bilo treba mnogo bolj okrepiti vlogo knjigarn. Knjigarna, ki se pri nas približuje knjigarnam v razvitejšem svetu, je Konzorcij v Ljubljani, katere dolgoletna voditeljica, gospa Andreja Mlinar, je dobila letošnjo Schwentnerjevo nagrado.

Za začetek bi se morda lahko založniki prodajno organizirali tako, da bi osnovali enotni distribucijski center, kjer bi bile zbrane vse njihove knjige oz. informacije o njih. S tem bi se skrajšala in pocenila pot od založbe do knjigarne. Takšni distribucijski centri so povsod po svetu. Morda je zametek takšnega slovenskega centra Slovenska knjigarna na internetu, prva tovrstna knjigarna v našem prostoru. Omogoča izbiranje in naročanje knjig založbe Slovenska knjiga in vseh tistih slovenskih založnikov, ki so se odločili predstaviti na enem internetnem naslovu. Sedaj se predstavlja skoraj sto slovenskih založnikov s prek štiri tisoč knjigami.

Slišali smo mnenje, da bi bilo treba nujno ustanoviti nekakšen nacionalni bralni svet ter povečati dostopnost in promocijo leposlovja od prvega

razreda osnovne šole pa vse do tretje univerze. Kaj ni nekaj takšnega sklad za knjigo v predlogu Slovenskega nacionalnega programa¹, ki ga je pripravilo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije v času kulturnega ministra Rudija Seliga?!

Nujno je treba uporabiti vse razpoložljive instrumente kulturne politike, da bo knjiga spet pridobila eno središčnih mest v družbi in postala eden od temeljev človeškega stvariteljskega razvoja in nacionalne kulturne identitete. Knjigi je treba posvetiti kvalitetnejšo in obsežnejšo medijsko pozornost. Treba je doseči, da bodo knjige cenejše in na voljo najširšemu krogu bralcev. Pri tem je treba misliti na funkcionalno celoto, od nastajanja knjige, kar pomeni podporo ustvarjalcem, prek založniškega načrtovanja, se pravi podpore kvalitetnim besedilom, do enostavne razpoložljivosti in dostopnosti knjige v knjigarnah, knjižnicah in knjižnih klubih. Ustanovi naj se sklad za knjigo ...

Andragoški center Slovenije, Bralni klubi Mance Košir, Bralno društvo Slovenije

Slabo pismeni odrasli bralci ne (z)morejo uživati v branju knjig.

Andragoški center Slovenije² je leta 1998 izpeljal nacionalno raziskavo *Pismenost in udeležba odraslih v izobraževanju*, skupaj z 22 drugimi državami, povečini članicami OECD. Izsledki raziskave so pokazali veliko zaostajanje Slovenije na področju pismenosti za razvitimi državami Evrope in Amerike, saj se je večina odraslega prebivalstva v Sloveniji po pisnih dosežkih umestila na najnižje ravni pismenosti.

Distribucija pisnih spretnosti odraslega prebivalstva v Sloveniji nakazuje na veliko razslojenost prebivalstva, z majhnim deležem tistih, ki imajo dobre in ustrezne pisne spretnosti, in večino tistih odraslih, katerih pisne spretnosti so nezadostne. V

Sloveniji samo štirje dejavniki pojasnjujejo več kot 50 odstotkov razlik v pisnih spretnostih odrasle populacije v Sloveniji: izobrazba anketiranca, starost, izobrazba staršev in zaposlitveni položaj.

Tisti odrasli, ki izobraževanje najbolj potrebujejo, se vanj najmanj vključujejo; eden od najpomembnejših dejavnikov, ki odrasle odvrča od izobraževanja, pa je prav neustrezna pismenost. Na sedanji stopnji družbenega in gospodarskega razvoja Slovenije se kaže pisna usposobljenost prebivalstva na prvi in drugi ravni še kot zadostna. Vprašanje je, kako se bo Slovenija vključevala v globalizacijske procese, če se večina njenega prebivalstva ne bo mogla prilagajati spremembam v tehnologiji in organizaciji dela.

Dosežena raven pismenosti odraslih je v veliki meri odvisna od ravni pismenosti njihovih staršev in od značilnosti okolja, v katerem so odraščali (dostopnost bralnega gradiva, bližina in uporabljanje knjižnic). Spoznanje o pomenu družinske pismenosti pri opismenjevanju otrok se je razvilo na podlagi rezultatov raziskav o vzrokih šolskega neuspeha, s katerimi so ugotavljali vedno večji pomen družinskega in medgeneracijskega učenja. Bralne spodbude iz domačega okolja in obkroženost z bralnimi gradivi oblikujejo otrokovo spoznanje o uporabnosti branja in pisanja. Na razvoj pismenosti v družini vpliva tudi družbena in kulturna razdalja med družino in šolo. To razdaljo otroci in starši včasih doživljajo kot nepremostljivo, kar je lahko posledica negativnih izkušenj s šolo ali pa domneva, da je pismenost zanje nedosegljiva zaradi družbenih in kulturnih razlik, institucionalnih ovir itd. Spodbujanje bralnega interesa v družinah izvajajo na ACS s projektom *Beremo in pišemo skupaj*.

Podatki za Slovenijo kažejo, da ima več kot 74 odstotkov prebivalstva doma dnevne časopise, najmanj 25 knjig ter slovarje in enciklopedije. Toda

samo dostopnost ni zadosten pogoj za razvijanje bralnih in pisnih spretnosti ter bralne kulture. Bolj zanesljiv je podatek o obisku knjižnic, ki je pokazatelj dejavnega odnosa do branja, in pogostost obiskovanja se ujema z doseženo ravniyo pismenosti.

Če smo imeli dobre učitelje v začetnem izobraževanju in če smo se bralne kulture učili v svoji družini, so nas te okoliščine vpeljale v prostranstvo leposlovja. Z dobrim učiteljem pa se lahko srečamo kot odrasli. To je lahko v bralnem študijskem krožku. Beremo z Manco Košir je mreža študijskih krožkov za širjenje bralne kulture po vsej Sloveniji.

Bralno društvo Slovenije

Bralno društvo Slovenije je nastalo iz potreb po večji pismenosti posameznika in družbe. Sistematično si prizadeva za širjenje branja in pismenosti, se pravi za učinkovitejšo razvijanje bralne zmožnosti in vseh drugih jezikovnih zmožnosti. K dejavnostim za uresničitev tega osnovnega cilja poskuša pritegniti vse ljudi, ki lahko vplivajo na razvoj bralne sposobnosti v različnih fazah otrokovega razvoja in v odraslem življenju. S povezovanjem vseh strok in ustanov, ki se ukvarjajo s poukom in raziskovanjem branja, je delovanje Bralnega društva izrazito interdisciplinarno in nadinstitucionalno.

Dejavnost Bralnega društva Slovenije je dobro razvidna že, če naštejemo samo njegova strokovna posvetovanja: *Pouk branja z vidika prenove* (1997), *Branje – skrb vseh* (1998), *Bralna sposobnost ima neomejene možnosti razvoja* (1999). Ob vsakem posvetovanju izide zbornik z referati. Bralno društvo 4. in 5. aprila

2001 pripravlja posvetovanje z naslovom *Različne vrste branja terjajo razvijanje različnih bralnih strategij*. Toda takšno ljubiteljsko društvo ne more opraviti vsega dela. Vsaka razvitejša država ima znanstveno ustanovo, ki se profesionalno ukvarja z raziskavami o bralni pismenosti prebivalstva in pripravlja projekte za njen dvig. Zato tudi pri nas ne bi bilo dovolj ustanoviti le *nacionalnega bralnega sveta*, ampak širšo znanstveno ustanovo, nekakšen *urad za pismenost*. Saj je tudi Velika Britanija na primer ustanovila svet za učenje, ki ima na voljo 750 milijonov funtov.

Včasih je promoviranje branja in knjig preveč »elitno«.

Pri promociji branja in knjig še zdaleč nismo izkoristili vsega. O knjigah sicer poročajo strokovne in specializirane revije oziroma ustrezne rubrike v dnevnikih in revijah. Toda te informacije bi bilo smotno bolj integrirati med informacije o drugih potrošnih dobrinah, tako bi dosegle tudi tiste ciljne skupine prebivalstva, ki sicer menijo, da knjige niso zanje. Pogosto o knjigah govorimo preveč vzvišeno, kot da je branje knjig le za izbran, višje izobražen sloj prebivalstva, v hitrem vsakodnevem tempu tudi le za tiste, ki si lahko privoščijo čas za branje ... Morda bi morali kako drugače pokazati, da nam je knjiga vendar vsem vsak dan potrebna tako kot predmeti – štedilnik, telefon ...

Pomembno je, da o knjigah poročajo množični mediji, predvsem pomembno je, da so na televiziji, in to spet ne le v specializiranih oddajah; že omemba knjige v oddaji, ki jo gleda na primer 18–20 odstotkov gledalcev, je lahko dobra reklama.

Prav tako so se kot dokaj uspešne pokazale nekatere akcije, npr. *Slovenski dnevi knjige*, čeprav se nekateri pri tem zgražajo, da knjiga s tem izgublja žlahtno mesto, ki ji gre.

Država smo ljudje, ki beremo in potrebujemo knjige, knjižnice, knjigarne ...

Zakaj bi ne bili pozitivno naravnani: zdi se, da je vzdušje za dvig bralne kulture v Sloveniji ugodno. Prenovljena osnovna šola bo izboljšala pomanjkljivo pismenost vsaj med generacijami, ki se zdaj formalno izobražujejo; splošne knjižnice pripravljajo promocijsko akcijo, s katero bodo povečale delež včlanjenih prebivalcev; za *bralno značko* berejo osnovnošolci, srednješolci in (stari) starši svojim predšolskim otrokom, »bralni virus« se širi po vsej Sloveniji s krožki, ki berejo z Manco Košir, založbe pa se bodo nujno združile v enotni prodajni mreži, kar bo omogočilo, da bodo knjige dostopnejše in cenejše; če spoznavamo, da so nam potrebne knjigarne, jih bomo pač osnovali ... Tudi v tisočletju, ki se začena, bomo namreč brali. Še več.

Opombe

1 *Anketa o spodbujanju branja na slovenskih osnovnih šolah*. Ljubljana: Bralna značka pri ZPMS, 2000.

2 *Bralna značka v tretjem tisočletju: zbornik ob 40-letnici bralne značke*. Ljubljana: Rokus, 2000.

3 *Slovenski nacionalni kulturni program: predlog*. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Ljubljana: Nova revija, 2000.

4 *Pismenost, participacija in družba znanja*. (4. andragoški kolokvij.) Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 2000.

Nepismenost ovira vseživljenjsko učenje

Na Andragoškem centru Republike Slovenije (ACS) so pripravili spletno stran o memorandumu o vseživljenjskem učenju, ki so ga v državah EU sprejeli lani oktobra. Na ministrstvu za šolstvo pa pripravljajo načrt, po katerem se bodo cilji memoranduma uresničevali v praksi. Memorandum podpira izobraževanje za aktivno državljanstvo in osebni razvoj ter spodbuja povečanje zaposljivosti. Olga Drofenik z ACS opozarja, da je pri nas ena največjih ovir za vseživljenjsko učenje katastrofalna funkcionalna nepismenost pri prebivalstvu, veliko težavo pa pomeni tudi precejšnje število "osipnikov" med šestnajstim in dvajsetim letom starosti, ki bi praviloma morali sedeti v klopih z vrstniki.

M. S.

"Vseživljenjskega izobraževanja ni mogoče enačiti z izobraževanjem odraslih. Če se bo udeležila njegova koncepcija, bo povzročila velik preobrat, kakršnega si za zdaj ne moremo niti predstavljati."

VIDA MOHORČIČ ŠPOLAR na strokovnem posvetu Vseživljenjsko učenje - stanje in perspektive, Portorož, 14. in 15. maja 2001

Od zibelke do groba

Memoranduma o vseživljenjskem učenju je eden najpomembnejših dokumentov za prihodnost Evropske unije. Z njim naj bi Evropa v desetih letih razvila najbolj tekmovalno, dinamično, na znanju temelječo ekonomijo in hkrati utrdila družbeno povezanost. Memorandum je pripravila Evropska komisija, k njegovi obravnavi pa je poleg članic EU povabila tudi kandidatke. Tako se je pred dvema tednoma tudi v Sloveniji začela javna razprava o osnutku Vseživljenjsko učenje za vse - ali učenje od zibelke do groba. Z njim naj bi dosegli visoko začrtane cilje.

prenovaprenovaprenovaprenovapre

MEMORANDUM O VSEŽIVLJENJSKEM UČENJU

Od zibelke do groba

Če želite sodelovati v javni razpravi o vseživljenjskem učenju za vse starejše in mlade, kliknite <http://linux.acs.si/memorandum/razprava/>. Sooblikujte življenje v skupni Evropi.

Pred dvema tednoma se je v Sloveniji začela javna razprava o osnutku Memoranduma o vseživljenjskem učenju. Dokument, eden najpomembnejših za prihodnost Evropske unije, je pripravila Evropska komisija in k njegovi obravnavi poleg članic EU povabila tudi kandidatke. Vseživljenjsko učenje za vse - ali učenje od zibelke do groba - naj bi bila pot za doseg visoko začrtanih ciljev. Evropska unija se je odločila, da bo v desetih letih postala zgled vsemu svetu, da bo razvila najbolj tekmovalno, dinamično na znanju temelječo ekonomijo in hkrati utrdila družbeno povezanost. Evropska komisija pojmuje vseživljenjsko učenje kot trajno (lifelong) in vseobsegajočo (lifewide) dejavnost za zboljšanje znanja in spretnosti. To naj bi bilo pomembno za razvoj aktivnega državljanstva, socialno povezanost in zaposljivost. Vse trije naj bi omogočalo polnejši razvoj vsakega posameznika v vseh obdobjih njegovega življenja. Memorandum enakopravno obravnava izobraževanje mladih in odraslih pa tudi vse tri oblike izobraževanja in učenja: formalno, neformalno in naključno. Slednje, ki je tako kot neformalno preveč zapostavljeno, naj bi bilo velik učni rezervar in pomemben vir inovacij pri metodah poučevanja in učenja.

Dokument ponuja v razpravo šest ključnih sporočil, ob vsakem pa še vrsto vprašanj o ovirah in možnostih uresničevanja načel vseživljenjskega učenja za vse. Povzetek vseh razprav naj bi omogočil pripravo strategije in politike vseživljenjskega izobraževanja na individualni in institucionalni ravni na vseh področjih javnega in zasebnega življenja v vseh državah.

Možnost morajo imeti vsi

Temeljne spretnosti za vse - to je prvo ključno sporočilo Memoranduma. Cilj tega sporočila je zagotoviti splošen dostop do učenja za pridobitev ali obnavljanje spretnosti, ki so potrebne za nenehno sodelovanje v družbi znanja. Vprašanja na to temo se med drugim nanašajo na načela in možnosti razbremenjevanja šolskih kurikulumov; na pravico vsakega posameznika, da z vseživljenjskim učenjem pridobiva in spopolnjuje spretnosti; na računalniško opismenjevanje mladih in starih; na opredeljevanje temeljnih spretnosti; na zagotavljanje možnosti za dokončanje obveznega izobraževanja mladih ter za večjo dostopnost do učenja odraslih in brezposelnih.

da bi dvignili medsebojno zaupanje v veljavnost in koristnost raznolikih oblik priznavanja?

Premislek o usmerjanju in svetovanju je peto sporočilo. Njegov cilj: zagotoviti vsakemu preprost dostop do kakovostnega informiranja in svetovanja o učnih možnostih po vsej Evropi vse življenje. V tem poglavju se sprašujejo avtorji Memoranduma: kako zagotoviti evropske baze podatkov o učnih možnostih skozi vse življenje, kakšne so lahko posledice izobraževanja brez mej; kako zagotoviti, da bo poklicno usmerjanje in svetovanje ponujalo splošen dostop do informacij o usposabljanju, trgu dela in priložnostih za kariero v poklicih in spretnostih za "nove tehnologije"; kaj storiti za posodobitev začetnega izobraževanja in usposabljanja z delom ter izpopolnjevanja strokovnjakov za usmerjanje in svetovanja; kakšni projekti s tega področja naj bi imeli prednost v programih SOCRATES II, LEONARDO II in YOUTH; kako v dostopni obliki razširiti ponudbo na lokalni ravni; kako zagotoviti kakovostno usmerjanje in svetovanje na mešanem, javnem in zasebnem trgu?

Pripeljimo učenje bliže domu je šesto sporočilo. Govori o zagotavljanju možnosti za vseživljenjsko učenje čim bližje učencem v njihovih okoljih in z računalniško podporo - kjer koli je primerno. Svet Evrope predlaga, da bi spremenili šole in centre za usposabljanje v večnamenska lokalna središča, opremljena z internetom in dostopna ljudem vseh starosti. Kakšne projekte bi bilo mogoče ponuditi kot dobre zglede, se sprašujejo; kako na lokalni in regionalni ravni razviti učna partnerstva med ponudniki izobraževanja in usposabljanja; ali so lokalni pregledi potreb državljanov in potreb po spretnostih delodajalcev dokazali, da so uporabno orodje za ponovno oblikovanje priložnosti za vseživljenjsko učenje v posameznih skupnostih in regijah ...

Naša poročila v Bruselj

To je le kratek povzetek nekaterih vprašanj, s katerimi smo želeli približati vsebino Memoranduma in tako spodbuditi k javni razpravi o vseživljenjskem učenju za vse starejše in mlade. Priložnosti za razpravo bo kar nekaj. Nekateri pripravljajo javni zavodi, druge Andragoško društvo, tretje Andragoški center. Regijski posveti se bodo zvrstili v drugi polovici junija v Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Celju, Kopru, Novem Mestu, elektronska razprava bo v Ljubljani; prav tako sklepna konferenca vladnih predstavnikov z

Drugo sporočilo Memoranduma je: **Večja vlaganja v človeške vire.** Z njim naj bi dvignili raven vlaganj v človeške vire, in tako dali prednost ljudem, ki so za Evropo najpomembnejši. Ob tem se postavljajo vprašanja: kako napraviti vlaganja v učenje bolj jasna in oprijemljiva za posameznika in delodajalca; kako okrepi finančne spodbude in odpraviti ovire; kako uporabiti evropske strukturne sklade; kako zaposlenim omogočiti udeležbo v vseživljenjskem učenju?

Tretji temelj dokumenta je: **Inovacije v poučevanju in učenju.** Razviti je treba metode učenja in poučevanja ter vsebine za nenehno učenje vse življenje. Vprašanja tega sklopa zadevajo razvijanje poučevanja, ki bo temeljilo na poznavanju človeka; pripravo kakovostnih učnih virov in gradiva.

Vrednotenje učenja je četrto sporočilo, s ciljem - zboljšati poti, s katerimi razumemo in ocenjujemo udeležbo in dosežke, še posebej v neformalnem in naključnem učenju. Vprašanja o tem zelo pomembnem področju so med drugim: kaj storiti, da bi razširili nekatere uspešne prakse, kot je APEL, in druge instrumente ocenjevanja in priznavanja; kako razviti ustrezne sisteme, ki bodo priznavali sposobnosti, pridobljene v neformalnih okoljih; kaj storiti, da bi zboljšali priznavanje znanja, kvalifikacij in spretnosti ter pospešili mobilnost vseživljenjskega učenja; kako zboljšati komunikacijo med socialnimi partnerji, podjetji in profesionalnimi združenji,

mednarodno udeležbo. "Z razpravo, ki naj bi presegla meje šolske stroke, želimo razširiti zavest o pomenu vzgoje in izobraževanja. Vladni uslužbenci naj bi spoznali, da šolsko ministrstvo ni edino, ki skrbi za znanje, temveč da so za uresničevanje ciljev iz Memoranduma odgovorni vsi resorji. V poročilu, ki ga moramo pripraviti za Bruselj, bodo strnjene ugotovitve o tem, kaj smo in kaj bomo storili za uveljavitev vseživljenjskega učenja v Sloveniji; kje smo in kje nismo uspešni; navedli bomo primere dobre prakse, pa tudi ovire, s katerimi se srečujemo in kako jih nameravamo odpraviti. Javna razprava, ki jo bomo strnili v akcijski plan, je samo korak v postopku, ki se bo nadaljeval. Vsekakor pa je dobra spodbuda za pripravo Državnega razvojnega programa. V njem bo imelo vidno mesto znanje in z njim vseživljenjsko učenje," je povedal državni sekretar z Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, sicer tudi koordinator vseh dejavnosti povezanih s tem dokumentom mag. Mirko Zorman.

Memorandum so prevedli na Andragoškem centru Slovenije in ga, tako kot izvirnik v angleščini, objavili na svoji spletni strani. Kdor želi sodelovati v razpravi, mora navesti ime, ustanovo in kraj. Vstopno mesto je <http://linux.acs.si/memorandum/razprava/>. Evropska unija pričakuje kar najširšo obravnavo. Vanjo morajo biti zajeti vsi socialni partnerji, poleg vlade tudi zbornice in sindikati, ki stojijo preveč ob strani, opozarja direktorica Andragoškega centra Slovenije dr. Vida Mohorčič Špolar.

◆◆ BREDA SENČAR

Največ Slovencev s srednjo šolo

Poplava izbirnih vsebin

Ljubljana – Memorandum Sveta Evrope o vseživljenjskem učenju, sprejet je bil lani v Lizboni, enakovredno obravnava formalno, neformalno in priložnostno izobraževanje. Kakor je včeraj na seji strokovnega sveta za splošno izobraževanje dejala **Olga Drofenik** z **Andragoškega centra Slovenije (ACS)**, memorandum poudarja pomen ne le učenja v šoli, marveč tudi doma in na delovnem mestu.

Olga Drofenik poudarja, da je izobraževanje odraslih pri nas v podrejenem položaju, saj je šolski sistem usmerjen predvsem v izobraževanje mladih v osnovni in srednji šoli. Po njenem ima prednost pri izobraževanju odraslih poklicno šolanje. V Sloveniji se v vseživljenjsko učenje vključujejo predvsem bolj izobraženi odrasli. Leta 1998, denimo, se je zgolj devet odstotkov odraslih z osnovno šolo ali brez nje udeležilo dodatnega izobraževanja, odraslih s poklicno šolo je bilo v dejavnostih učenja za življenje več, 22 odstotkov. Bolj de-

javni so odrasli s štiriletno srednjo izobrazbo (41 odstotkov), predvsem pa ljudje z višjo ali visoko šolo - znanje si jih po končanem rednem šolanju pridobiva 77 odstotkov. Evropske države, je navedla Drofenikova, si prizadevajo, da bi ljudje končali vsaj srednjo šolo. V Sloveniji je največ prav tistih, ki so končali srednjo šolo. Temeljno sporočilo memoranduma je, da morajo imeti vsi ljudje dostop do znanja in osnovne pismenosti.

Člani strokovnega sveta za splošno izobraževanje so včeraj med drugim sprejeli tudi kata-

log obveznih izbirnih vsebin v srednjih šolah za naslednje šolsko leto. Ponudba je vsako leto pestrejša, za prihodnje leto je predlaganih že 348 izbirnih vsebin. Največ je programov, ki se navezujejo na kulturne, okoljevarstvene in raziskovalne vsebine. Več je tudi programov, ki zadevajo državljansko vzgojo, učenje jezikov (esperanto, kitajščina...), med novostmi pa najdemo etnološke in fotografske vsebine, kaligrafijo, likovne delavnice, celo izbirno vsebino šolarjev odnos do smrti. Po mnenju člana sveta in ravnatelja Gimnazije v Slovenj Gradcu **Staneta Berzelaka** so izbirne vsebine primeren dodatek h kakovosti šolskega dela. Zdi se mu, da jih imajo dijaki radi, saj jih sami izberejo in so pri učenju bolj dovtetni.

Aleš Čakš

Strokovni svet je sprejel še program zasebnega katoliškega vrtca Nazaret in izvedbena navodila za uvajanje devetletnega programa v prvo triletno dvojezične šole v Prekmurju. Komisija za splošne srednje šole pa ima novega člana, Ivana Lorenčiča z zavoda za šolstvo. Zamenjal je dr. Darjo Picigo, ki je s te funkcije odstopila.

Nova znamka kakovosti - standard Vlagatelji v ljudi

Najprej poskusno v desetih podjetjih

To ni le izobraževanje, ampak sistematičen proces priprave, izvajanja in spremljanja dejavnosti in ukrepov, ki so namenjeni strokovnemu, delovnemu in osebnostnemu razvoju zaposlenih

Vodstva podjetij se vse bolj zavedajo, da je naložba v izobraževanje zaposlenih strateška nujnost, če si želijo zagotoviti razvoj in dolgoročno uspešnost oziroma konkurenčnost.

Da vlaganje v ljudi ali - kot temu pravimo z modno, a zelo brezosebno frazo, v razvoj človeških virov - ne bi zgrešilo svojega časa, so se strokovnjaki za izobraževanje odraslih lotili priprave posebnega standarda kakovosti, ki so ga poimenovali Vlagatelji v ljudi v podjetjih.

Gre za spodbujanje razvoja in določitev meril kakovosti na področju, ki ga v tujini poznajo kot razvijanje človeških virov in je zamenljiv s pojmom izobraževanje ljudi v podjetjih. Vendar tu ne gre le za izobraževanje, ampak za sistematičen, načrtovan proces priprave, izvajanja in spremljanja vseh kadrovskoizobraževalnih dejavnosti in ukrepov, ki so namenjeni strokovnemu, delovnemu in osebnostnemu razvoju zaposlenih.

Po načinu merjenja in pridobivanja naj bi bil standard Vlagatelji v ljudi podoben standardom ISO, a naj bi pomenil tudi korak naprej v doseganju celovite kakovosti; medtem ko je ISO v prvi vrsti namenjen proizvodni in okolju, naj bi novi standard temeljil na razvoju/izobraževanju zaposlenih kot osrednji in tudi merljivi kvaliteti.

Standard upošteva štiri načela:

1. Podjetje, ki je usklajeno s standardom, ima jasno vizijo in izoblikovane razvojne cilje, tako da lahko v skladu z njimi ugotavlja izobraževalne potrebe in načrtuje dejavnosti za zadovoljevanje ugotovljenih potreb kolektiva kot celote (glede na nove tehnologije, proizvodne programe, prestrukturiranja), pa tudi vsakega posameznika, in temu cilju namenja tudi ustrezen delež denarja.

2. V podjetju, ki ustreza standardu, je vsak zaposleni seznanjen z odgovornostjo, ki jo prevzema tudi sam za lastno izobraževanje in izrabo priložnosti za prilagajanje potrebam po novem znanju v podjetju ter za samorazvoj in razvijanje možnosti za lastno ponudbo novih znanj in spretnosti v podjetju in zunaj njega.

3. V takih podjetjih so na vodilnih delovnih mestih ljudje, ki se odlikujejo z visoko stopnjo zavesti o pomenu izobraževanja za razvoj kakovosti dela in s tem uspešnosti podjetja, in ki se hkrati počutijo odgovorne, da strateško pomembne izobraževalne programe tudi zagotovijo.

4. Pomemben kazalec za pridobivanje standarda je tudi razvito partnerstvo v doseganju izobraževalnih ciljev, s čimer naj bi zagotovili učinkovitejšo porabo sredstev, vloženih v razvoj zaposlenih.

Sodelavci pri pripravi standarda nameravajo pritegniti k sodelovanju izkušene partnerje iz Velike Britanije. Usposablajo se za svetovanje in pomoč organizacijam, pripraviti morajo gradiva za ocenjevanje, usposobiti bodoče ocenjevalce standarda ter pripraviti usposabljanje vodilnih delavcev v podjetjih za prilagajanje merilom standarda oziroma za pridobitev naslova Vlagatelji v ljudi. Po opravljenem pripravljalnem postopku se bo začelo poskusno uvajanje standarda na vzorcu desetih izbranih podjetij.

Slavica Borka Kucler

V desetih letih naj bi Evropa postala učinkovita družba znanja

Klic k vseživljenjskemu učenju

Velika težava je v tem, da se manj izobraženi ne vključujejo v izobraževanje

Marca lani je Svet Evrope sklenil, da bo vse članice pozval k pripravi strategij pri uvajanju vseživljenjskega učenja. Sprejeli so tudi tako imenovani memorandum, ki naj bi v desetih letih pripomogel, da bo Evropa postala najbolj učinkovita družba znanja. Temelji na uveljavljanju vseživljenjskega učenja, ki lahko spremlja uspešen prehod v gospodarstvo in družbo znanja.

Države članice so razprave o tovrstnem učenju že sprožile, jeseni pa Svet Evrope pričakuje poročilo. Da bo vseživljenjsko učenje res zaživelo in se uresničilo, je Svet Evrope podal tudi šest ključnih prioritet, ki jih je zbral na osno-

vi izkušenj v programih EU in v evropskem letu vseživljenjskega učenja, leta 1996. Najprej je treba zagotoviti splošen in nenehen dostop do učenja za pridobitev in obnovo spretnosti, ki so potrebne za nenehno participacijo v družbi znanja. Bistven je tudi dvig ravni vlaganj v zaposlene in razvijanje učinkovitih metod učenja in poučevanja, ki bi dale možnosti za nenehno učenje v vseh življenjskih obdobjih. Nujno je tudi zagotoviti kakovosten in enostaven dostop do informiranja in svetovanja učnih možnosti po vsej Evropi, vsakomur zagotoviti priložnosti za učenje čim bližje domačemu kraju ter poudariti smisel neformalnega učenja.

Do jeseni naj bi torej države pripravile načrte, na osnovi katerih bi se dogovorile, kako odstraniti ovire. In s katerimi ovirami se srečujemo pri nas? Po besedah **Olge Drofenik** iz Andragoškega centra Slovenije je treba najprej spremeniti miselnost, da se učimo samo v mladosti. Ugotavljajo še, da se trenutno največ vlaga v poklicno izobraževanje odraslih, manj pa v splošno in neformalno. Velika težava je tudi v tem, da se manj izobraženi sploh ne vključujejo v izobraževanje. Drofenikova poudarja, da je nujno spodbuditi povpraševanje po možnostih izobraževanja.

Petra Zemljič

Evropa misli zares, kaj pa Slovenija?

Ne omalovažujmo neformalnega in priložnostnega učenja

Čeprav vseživljenjskega učenja ne smemo enačiti z izobraževanjem odraslih - temelj le-tega se začne postavljati v družini, utrjuje pa se v vrtcu in osnovni šoli, skratka na vseh ravneh formalnega izobraževanja - namenja Memorandum EU o vseživljenjskem učenju največ pozornosti vendarle prav odraslim ter njihovem izobraževanju in učenju. Evropska komisija meni, da so na tem področju največji zaostanki, hkrati pa tudi največje še neizrabljene razvojne možnosti. Zato se je odločila, da bo načrt, po katerem naj bi postala Evropa družba znanja, zasnovala s pospeševanjem vseživljenjskega učenja vseh ljudi, brez razlike.

Tudi v Sloveniji andragogi že dolga leta opozarjajo, da učenje in izobraževanje odraslih ni deležno ustrezne družbene skrbi in podpore. Primerjalni podatki o vključenosti odraslih v izobraževanje in deležu sredstev iz proračuna za to področje dokazujejo, da krepko zaostajamo za razvitimi in predvsem za najbolj socialnimi državami. Razprava o Memorandumu, ki nam jo je kot kandidatki za EU naložila Evropska komisija, je zato idealna priložnost, da vodilni v naši vladi resno razmislijo o vlogi in ciljih ter udejanjanju vseživljenjskega izobraževanja. Katastrofalni podatki o izobrazbeni strukturi (skoraj polovica prebivalcev Slovenije ne premore več kot osnovno izobrazbo) in o funkcionalni pismenosti so resen opomin za vlado, da bo začela odločneje ukrepati na tem področju in bo pospešila razvoj človeških virov. Pretehtane ukrepe naj bi vlada vnesla v Državni razvojni program, ki ga pripravlja.

Znanje v Državnem razvojnem programu

Izobraževalcev odraslih, ki so dolgo in neuspešno opozarjali na izobrazbene zaostanke, pravi predsednica Andragoškega društva Slovenije **Melita Cimerman**, seveda ni presenetilo, da se je Slovenija v mednarodni raziskavi o funkcionalni pismenosti tako slabo odrezala. Med dvajsetimi državami je pristala na sedemnajstem mestu. Pričakujejo, da se bodo stvari na tem področju vendarle začele hitreje popravljati. Med drugim tudi zato, ker vlada, kot že rečeno, pripravlja Državni razvojni program, v katerem naj bi imelo pomembno mesto prav znanje. To med drugim pomeni, da bo vlada morala ponovno premisliti o svoji politiki do vzgoje in izobraževanja. Od nje bi bilo zelo kratkovidno, če bi tudi po vseh javnih pozivih, ki prihajajo iz EU, še naprej zavračala razvojne spodbude, ki jih prinaša izobraževanje in učenje odraslih.

Ali nas je vsebina dokumenta presenetila? Ne. Po mnenju strokovne javnosti Memorandum po vsebinski plati ne prinaša nič novega, česar tudi sami ne bi že preskusili in uveljavili. To ugotavljata tako direktorica Andragoškega centra Slovenije **dr. Vida Mohorčič Špolar** in tudi njena namestnica **Olga Drofenik**. "V Sloveniji", pravi Olga Drofenik, "smo dodobra seznanjeni s priporočili iz knjige Učenje, skriti zaklad, oziroma z Delorsovimi štirimi stebri učenja. Pomemben prispevek k poznavanju strategije vseživljenjskega učenja, tako kot smo jo zasnovali pri nas, je vsakoletna prireditev Teden vseživljenjskega učenja. Dogodki, ki potekajo v Tednu po vsej Sloveniji, zelo jasno prikazujejo temeljne sestavine in cilje vseživljenjskosti učenja. Nujnost tega prizadevanja lepo povzemajo pronicljive misli Karla Ozvalda, slovenskega pedagoga. Učenje v šoli je ena sama velika priprava na učenje v dobi odraslosti; učimo se vse življenje za svoj zunanji in notranji poklic." Memorandum, o katerem razpravljajo po vsej Evropi, izraža prav to: uči-

udejanjanju Memoranduma. "Še zlasti za nas velja," opozarja Olga Drofenik, "da omalovažujemo - pogosto tudi izobraževalci odraslih sami - neformalno in priložnostno (naključno) učenje, namenjeno osebnostnemu razvoju in tudi tisto, ki pospešuje aktivno državljanstvo."

In kaj pojmuje pod to sintagmo? "Aktivno državljanstvo se ne izraža samo na volitvah ali v političnem življenju. Aktiven državljan je človek, ki lahko sodeluje kjer koli: v kulturi gospodarstvu, pri varstvu okolja, v raziskavah, na delu; to je človek, ki ima svoje mnenje, zna nastopati, argumentirati, ki želi stvari spreminjati, hkrati pa je demokratičen in strpen," pojasnjuje dr. Vida Mohorčič Špolar. Po njenem prepričanju se je mogoče za tekmovalnost v družbi usposobiti na različne načine. Pri tem ne bi smeli zanemariti neformalnega splošnega izobraževanja, tečajev za demokracijo, ki tudi dajejo prenosljivo znanje in spretnosti. To potrjujejo številne raziskave.

Veliko priložnosti za učenje

Enostranska obravnava teh vprašanj ni koristna. Kot primer enostranskosti je Olga Drofenik navedla resorno ministrstvo. Po njenem ni dobro, da se ministrstvo za šolstvo, znanost in šport pri izobraževanju odraslih povezuje zgolj z ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve, ne pa tudi z drugimi ministrstvi: za kulturo, varstvo okolja, zdravje, gospodarstvo in informatiko, ki prav tako razvijajo raznolike oblike neformalnega in priložnostnega učenja.

Pri pripravi akcijskega načrta in še prej v razpravi bo treba zelo paziti, da bodo upoštewane vse prvine dokumenta. Da bo enakovredno obravnavano, formalno, neformalno in priložnostno učenje ter vseh šest temeljnih sporočil. Tako kot večja vlaganja v izobraževanje odraslih, v razvojne zmogljivosti in promocijo vseživljenjskega učenja, so za razpravo in oblikovanje akcijskega načrta pomembni tudi ukrepi za spodbujanje inovacij, zagotavljanje dostopnosti izobraževanja, razvoj omrežja in služb za usmerjanje, svetovanje ter vrednotenje učenja in znanja. Gre seveda za enakovredno obravnavo osebnih, družbenih in podjetniških potreb po izobraževanju; gre za uveljavljanje raznolikih vsebin in oblik, ki razvijajo vse človekove sposobnosti: intelektualne, čustvene, duhovne, estetske, fizične. Memorandum poudarja tudi ukrepe za zagotavljanje priložnosti za učenje v družini, lokalni skupnosti in na delovnem mestu, povzema mag. Katja Dovžak z Ministrstva za šolstvo, znanost in šport.

Zasnova in strategija vseživljenjskega učenja sta zajeti tudi v besedilu Nacionalnega programa o izobraževanju odraslih, zagotavlja Olga Drofenik. Gradivo o tem pomembnem dokumentu, ki ga mora po Zakonu o izobraževanju odraslih sprejeti parlament, je kar tri leta ležalo v predalu Ministrstva za šolstvo in šport. Pred kratkim je o

mo se za aktivno državljanstvo, socialno povezanost in večjo zaposljivost. To so seveda pglavitni cilji, ki pa so v besedilu Memoranduma morda nekoliko premalo uravnoteženi.

V čem se kaže aktivno državljanstvo?

Kritični poznavalki in pojasnjevalki Memoranduma Olga Drofenk in dr. Vida Mohorčič Špolar opozarjata na nevarnost, da bi se razprava in akcijski načrti, ki bodo oblikovani na podlagi razprave, omejili samo na en ali drugi cilj ali sestavino vseživljenjskosti učenja, to je na učenje in izobraževanje za poklic in zaposljivost. Površno branje besedila bi lahko privedlo do neuravnoteženosti tudi pri

Ministrstva za šolstvo in šport. Pred kratkim je o njem le spregovoril kolegij tega ministrstva. Upamo lahko, da bo zdaj pot do potrditve "zaležanega" dokumenta krajša, kot je bila do prve resorske obravnave. Nacionalni program je namreč najpomembnejši operativni dokument za uresničevanje temeljnih prvin iz strategije vseživljenjskosti učenja. Evropa z vseživljenjskim učenjem misli zares. Kako zares misli na vseživljenjsko učenje Slovenija, pa se bo pokazalo pri oblikovanju akcijskega načrta, ki bo sledilo javni obravnavi. Upajmo, da bodo v vladi spoznali, da Slovenija ne more in ne sme več odlagati razvojnih možnosti, ki jih lahko nudi Sloveniji družbeno priznано in podprto vseživljenjsko učenje.

◆ BREDA SENČAR

Eno leto po raziskavi o pismenosti Slovencev

SEM PISMEN? TOREJ SEM!

Pred letom smo na podlagi mednarodne raziskave o pismenosti (za Slovenijo jo je opravil Andragoški center Slovenije) zvedeli, da je pri nas ogromno slabo pismenih. Kaj je v tem času storila država? Kaj bo s slabo pismenimi v EU, kamor želi Slovenija? Kot kaže, nam ne bosta pomagala ne bog ne Rop, za zdaj si bomo morali kar sami.

Zdi, se da smo Slovenci razdeljeni na dvoje, tudi ko gre za branje, pisanje in izobraževanje. Na eni strani je večina, ki ji to bolj malo pomeni, saj na leto komaj kaj prebere, komaj kdaj vstopi v knjižnico, pač pa daje prednost denarju, avtomobilom, luksuzu ..., na drugi strani pa je manjšina, ki do knjige goji skoraj erotični odnos, tako kot je zapisal pisatelj Edoardo Gino v svoji še neobjavljeni knjigi Skoraj enaki: »Ko je prijel kakšno knjigo v roke, jo je čutil kot živo, toplo stvar. Bile so mehke in voljne pod prsti, vsaka je vonjala nekoliko drugače, vsaka mu je pripovedovala svojo zgodbo, še preden jo je odprl. Zdelo se mu je, da se lahko v takih trenutkih natančno zatopi v pisateljeve misli, čutil je njegovo prizadevanje, da te svoje misli čim bolj prelije v besede, z njim vred je podoživljal njegove stiske in veselje, dvome in spoznavanja, poraze in zmage.«

Na prvi pogled s tem ne bi smelo biti nič narobe. Živimo v demokratični državi in vsakdo si lahko izbere svojo lestvico vrednot.

Toda pred letom dni, ko so v nas butnili rezultati mednarodne raziskave o pismenosti, po kateri smo se Slovenci katastrofalno slabo odrezali, se je na tisoč koščkov razbila slika naše lepe samopodobe, saj se je pokazalo, da je kar tri četrtine Slovencev nepismenih.

Seveda to ne pomeni, da se ne bi znali podpisati, da ne bi obvladali naših 25 črk abecede, da ne bi znali računati in brati preprostih besedil. Te osnovne reči imenujejo strokovnjaki pismenost prve in druge ravni in je za potrebe visoko razvite tehnološke družbe prenizka.

V novem tisočletju je treba imeti zadostno temeljno znanje in spretnosti, ki omogočajo zahtevnejše iskanje in razumevanje kompleksnejših informacij. To imenujejo tretja raven pismenosti in te ne dosega do 77 odstotkov Slovencev.

Potrebna je sposobnost natančnega in

kritičnega branja pisnega gradiva in iskanja želenih informacij ter podatkov. Pismenost potemtakem pomeni sposobnost razumevanja in uporabe informacij iz različnih pisnih virov in vsakodnevni dejavnosti odraslih.

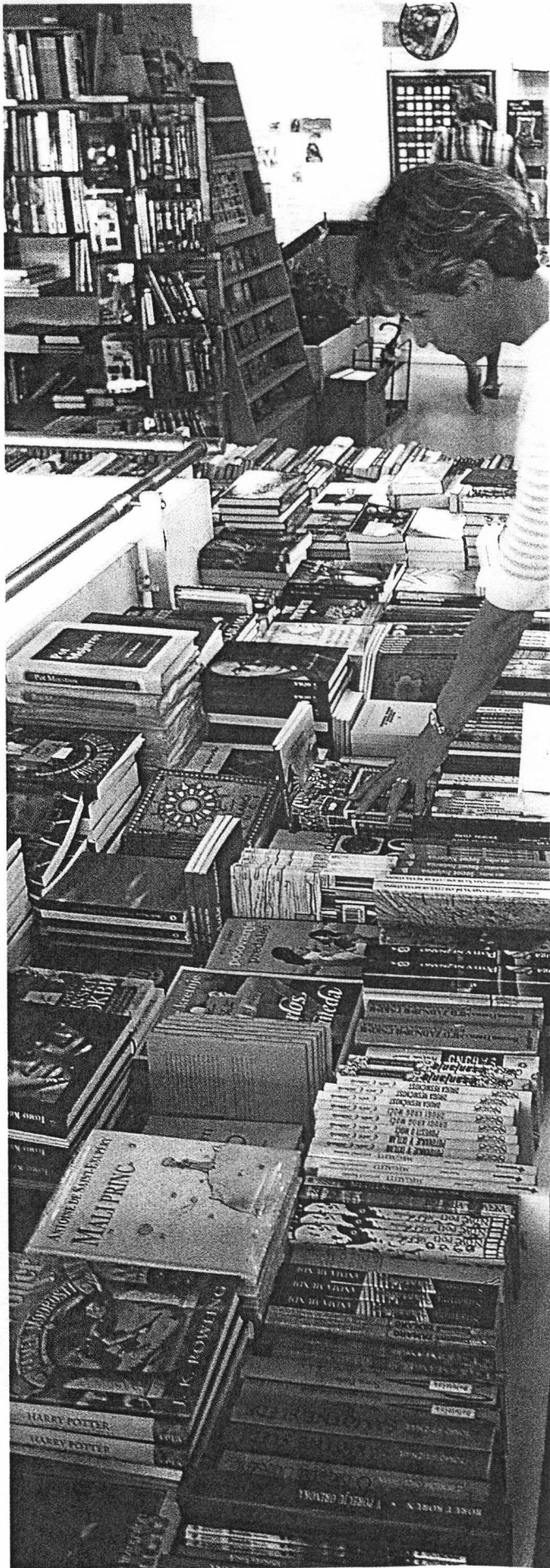
Branje navodil na steklenički z zdravili, kuhanje po receptu, iskanje informacij po različnih virih, tudi leksikonih in enciklopedijah, orientiranje s pomočjo zemljevida in izpolnjevanje najrazličnejših obrazcev - vse to so opravila, ki zahtevajo določeno stopnjo pismenosti.

Mag. Ester Možina, raziskovalka za področje pismenosti odraslih na Andragoškem centru RS in koordinatorka raziskave pismenosti odraslih v Sloveniji, je povedala, da je temeljni razlog tako slabega rezultata pismenosti odraslih pri nas izobrazbena struktura. Pismenost je močno povezana z izobraževanjem.

»Rezultati raziskave so pokazali, da tisti odrasli prebivalci, ki imajo končano največ poklicno srednjo šolo, dosegajo raven pismenosti, se pravi, prvo in drugo, ki po mednarodnih kriterijih ne zahteva za delovanje v sodobni informacijski družbi. Prav število let šolanja v Sloveniji se kaže kot temeljni dejavnik nizke pismenosti. Ugotovili smo, da šele štiritletna srednja šola zagotavlja zadostno stopnjo pismenosti in človeku omogoča, da tudi v poznejšem življenju obnavlja svoje pisne spretnosti. Postavljen je namreč v delovno okolje, kjer mora uporabljati več pisnih virov kot nekdo s poklicno šolo. V raziskavi smo ugotovili, da so pisne spretnosti kot mišice. Če jih uporabljamo in treniramo, se razvijajo, sicer počasi krnijo.«

- Kakšna je izobrazbena raven Slovencev?

»Visoko šolo ima 13 do 14 odstotkov prebivalcev, v ZDA je takšnih 25 odstotkov. Srednjo šolo ima 30 odstotkov Slovencev in ker se radi primerjamo s Čehi, je treba vedeti, da jih ima kar 80 odstotkov končano srednjo šolo, njihovi rezultati pis-

menosti so mnogo boljši kot pri nas, v računski pismenosti so celo v samem vrhu.«

Država je zaspana

- Po takih katastrofalnih ocenah ravni pismenosti

Slovencev bi pričakovali vsedržavni alarm, da bi se stanje popravilo. Kaj se je v letu, odkar so znani rezultati, dogajalo?

»Na ravni dveh najpomembnejših ministrstev, ko gre za to

pravljen že dve leti in čaka v parlamentu. Upamo, da bo letos sprejet.»

- Ali bi ob tem lahko uporabili kakšne uspešne modele iz tujine?

»Vsekakor. Delamo lahko po vzoru nekaterih tujih držav, kot so Velika Britanija, Švedska, Nemčija, ZDA, Avstrija, Irska. Te države so sprejele nacionalne strategije, da bi se dvignila raven pismenosti. Na državni ravni so zagotovile proračunska sredstva in v zvezi s pismenostjo sprejele številne ukrepe.«

Osvetlimo primer Velike Britanije, ene izmed 11 držav, ki so se vključile v mednarodno raziskavo o pismenosti odraslih že v prvem krogu. Takrat se je znašla na najnižjih klinih lestvice pismenosti v zahodnih državah. Takoj so začeli z obsežnimi kampanjami za zvišanje pismenosti; te potekajo že več kot 25 let, toliko časa namreč obstaja nacionalna agencija za reševanje problema pismenosti.

Vlada je ustanovila poseben nacionalni odbor, ki je predlagal ukrepe za dvigovanje pismenosti. Poročilo omenjenega odbora je zelo jasno izpostavilo zvezo med revščino in nizko besedilno ter nizko računsko pismenostjo, kakor tudi zvezo med nizko pismenostjo in kriminaliteto. Torej, če zvišujemo pismenost, s tem ponudimo ljudem boljše možnosti za življenje. Britanska vlada je temu namenila veliko vsoto, dvakrat ali trikrat višjo, kot je bila do takrat. V primerjavi s Švedsko, ki je na vrhu lestvice pismenosti in ki je raziskavo pismenosti prav tako sprejela kot izziv, pa je tudi to malo. Pri njih ima vsak odrasli, ki po mednarodni metodologiji ne dosega tretje ravni pismenosti, pravico do plačanega enoletnega dopusta za izobraževanje za izboljšanje pismenosti. V Veliki Britaniji je ugodnost le ta, da so ti programi brezplačni. Že prejšnja britanska vlada je uvidela, da je za gospodarsko rast treba investirati tudi v vseživljenjsko učenje. Nova, laburistična politika je za izobraževanje odraslih namenila več denarja kot kadarkoli, hkrati pa so ustvarili neprimerno več možnosti zanje, tudi na univerzah in kolidžih.

Nimamo magične palice

- Je pri nas zaživel vsaj pobuda »Slovenija učeča se dežela?« smo pobarali mag. Ester Možina.

»Žal ne. V Sloveniji se le tretjina odraslih vključuje v izobraževanje. V nekaterih drugih državah, ki dosegajo boljše rezultate pismenosti, pa več kot polovica odraslega prebivalstva. Magične palice, ki bi rešila problem izobraževanja odraslih, ni. Menim, da pri nas ni dovolj zanimivih izobraževalnih programov. S tem ne mislim

samo na formalne, ampak tudi na take, ki so npr. namenjeni preživljanju prostega časa, vzgoji otrok, različnim ekološkim temam... in ki bi bili ljudem bolj dostopni. Ljudje si težko plačajo izobraževanje.«

Najceneje je oditi v knjižnico. Kaj ta omogoča, smo pobarali **doc. dr. Silvo Novljan**, predavateljico bibliotekarstva na ljubljanski Filozofski fakulteti in svetovalko za splošno-izobraževalne knjižnice (SIK) v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

»Knjižnica nam omogoča individualnost, svobodo izbire, daje nam pomoč, svetuje, kar smo prebrali, lahko s kom delimo in to je glede na število ljudi, ki živijo sami, tudi pomembno. Knjižnica nas navaja na branje in razumevanje, to se spremeni v navado in bistveno je, da se vanjo vračamo. Število v Sloveniji splošnoizobraževalnih knjižnic (poleg teh obstajajo še specializirane) ni majhno. Imamo 60 osrednjih knjižnic z 230 izposojevališči; v Sloveniji vozi 9 bibliobusov, ki s knjižničnim gradivom obiskujejo 549 krajev, 99 krajev v Sloveniji pa je brez knjižničnega gradiva, kakršnega bi morale nuditi knjižnice.«

- **Ministrica za kulturo je ob svetovnem dnevu knjige praznično poudarila, da je v Sloveniji več kot 460.000 včlanjenih v knjižnice, vanje vstopijo več kot sedemmilijonkrat in si izposodi več kot 16 milijonov knjig. Raven pismenosti pa je kljub temu tako nizka. Kaj je tu narobe?**

»V slovenske knjižnice je včlanjenih 23 odstotkov prebivalcev. Razvite države govorijo o 40 do 60 odstotkih. Članstvo je za Slovenijo premajhno, če upoštevamo že sedanje družbene potrebe. Za prihodnje cilje pa sploh.«

- **Imamo dovolj knjižnic na število prebivalcev?**

»Pri nas imamo premalo knjižnic na število prebivalcev, pa še te bi morali posodobiti v skladu s potrebami današnjega človeka. Če bi bile knjižnice boljše, če bi zanje bolj poskrbeli, bi imeli tudi bolj izobražene, bolj informirane in bolj kulturno ozavešene prebivalce.«

- **Kako bi lahko popravili slabo raven pismenosti Slovencev?**

»Opažam živahno dogajanje v okolju, zlasti nevladnih skupin. Aktivno je zlasti Bralno društvo Slovenije. To združuje ljudi, ki skrbijo za razvoj branja. Vanj so včlanjeni učitelji, starši, knjižničarji, teoretiki in praktiki, ki mislijo, da je potrebno razviti pismenost v našem okolju.«

Finančni minister napoveduje, da bo treba zmanjšati delež javne porabe v družbenem proizvodu na 43 odstotkov ali manj.

Prof. dr. Jože Mencinger mu odgovarja: »Lahko gre še niže. Le odločiti se je treba za zasebno zdravstvo in

šolstvo, minimalne ali nikakršne pokojnine, pa lahko postanemo ZDA. Tam je delež javne porabe kljub velikim vojaškim izdatkom samo 29-odstoten. Na Švedskem je 58-odstoten. Kakšno družbo bi radi imeli? Ameriško ali švedsko? Ne pozabimo, kako zelo visoko pismenost imajo Švedi.

»Država naj bi zagotovila končanc srednjo šolo. To bi morala biti odgovornost v 21. stoletju.« je prepričan mag. Ester Možina.

Izobraževanje delavcev gotovo ni več samo stvar delodajalcev. Ti tako izobražujejo praviloma visoko izobražene, od katerih bodo imeli še več koristi. Zato bodo najverjetneje za izobraževanje in dvig pismenosti v prihodnje morali poskrbeti sindikati tako kot to počno v razvitem svetu.

Ker je individualno izobraževanje drago, bi z ugodnimi posojili lahko pomagala država, tako kot z nasvet že zdaj pomaga Andragoški cente Slovenije.

K dvigu ravni pismenosti bi pomagala certifikatni sistem, ki se je že uveljavil v razvitih državah. V tem sistemu formalna izobrazba ni toliko pomembna, saj se znanje in usposobljenost dokazujeta s posebnimi certifikati, ki jih dobimo po uspešno opravljenem izpitu.

Potrebno bo več let, da se bo slik izboljšala in stanje popravilo. Vendar ni nemogoče. Uspelo nam je ohraniti svoj jezik, prvo knjigo smo dobili pred več kot 500 leti, prvo javno knjižnico so ustanovili protestantski deželni stanoviti na pobudo začetnik slovenske književnosti Primoža Trubarja leta 1569 (ste se kdaj vprašali zakaj so bile knjižnice v okviru plemiških družin, cerkvenih ustanov in redko odprte javnosti?) in upamo, da nam bo uspelo dvigniti tudi raven pismenosti. Da bo obveljalo geslo kdor ni pismen, ni Slovenec.

Neva Bru.

Ste utrujeni? Pod stresom? Depresivni? Hujšate?

**Cena: 5.960,00 SIT (-10%)
5.364,00 SIT**

Za pomoč pri hujšanju – knjiga z recepti za slastne, a lahke jedi

HUJŠANJE Z UŽITKOM

**Cena: 4.104,00 SIT (-20%)
3.280,00 SIT**

Plačilo v dveh obrokih, s položnicami. DDV in poštnina sta vračunana v ceno.

Naročila: 01/47 902 25

internetna knjigarna: www.tzs-online.com

Tehniška založba Slovenije

Andragoški center Slovenije ob desetletnici

Priznanje si letos zasluži tudi jubilent

SLAVICA BORKA KUCLER

Pred desetimi leti je bil v Ljubljani - poleg mnogih drugih novosti, ki jih je bilo mesto deležno s preobrazbo v središče samostojne države - ustanovljen tudi Andragoški center RS, osrednja slovenska ustanova za razvoj in raziskovanje izobraževanja odraslih. Naloga te ustanove je razvijati koncept, oblike in metode izobraževanja odraslih ter širiti kulturo vseživljenjskega učenja v vseh plasteh prebivalstva.

Slovesna počastitev obletnice bo 15. oktobra in bo združena z zdaj že tradicionalno podelitvijo priznanj posameznikom, skupinam, društvom, podjetjem in ustanovam za izjemne učne ali promocijske dosežke, za samorazvoj ali razvoj izobraževalnih programov, oblik in metod, namenjenih učenju odraslih.

Da bi bolje spoznali ustanovo, ki že desetletje uspešno deluje v našem mestu, smo se pogovarjali z dr. Vido A. Mohorčič Špolar, direktorico Andragoškega centra Slovenije.

Kako so se v desetih letih spreminjali aktualni poudarki poslanstva vaše ustanove?

V prvih letih našega delovanja je bil poudarek na konceptualizaciji izobraževanja odraslih v Sloveniji in sistemskih rešitvah področja in okviru celotnega sistema vzgoje in izobraževanja. Temu so bili namenjeni raziskovalni projekti Centra. Vendar smo se že od samega začetka zavedali, da je poleg koncepta in sistemskih rešitev potrebno tudi delo na razvoju novih oblik, metod in načinov dela v izobraževanju odraslih ter vpeljevanju le-tega v prakso. Pozneje je bil večji poudarek dan vpeljevanju novitet v prakso, izgradnji nadaljevalnega izobraževanja in usposabljanja učiteljev, ki delajo v izobraževanju odraslih. To ne pomeni, da ni bilo več potreb po raziskovanju področja izobraževanja odraslih. Potrebe so še vedno velike, odpirajo se vedno nova in nova področja, ki jih je treba raziskati, osvetliti in razviti. V vsakem primeru skušamo zadržati koncept, ki smo si ga zastavili pri našem delu. To je strnjen krog razvojno-raziskovalnega dela, ki gre od študija in analiz, prek izdelave modela, usposabljanja osebja, vpeljevanja v prakso in razvijanja omrežja do evalvacije učinkov. To je dolgotrajen proces, ki od vseh zahteva mnogo naporov in časa, vendar daje učinke in prispeva k razvoju izobraževanja odraslih v Sloveniji.

Pred kakšne nove naloge postavlja ACS vizija Evrope, kot jo je razbrati iz Memoranduma vseživljenjskega učenja?

Vsaka vizija pomeni izziv za tiste, ki jo udejanjajo v prakso. Za Center taka vizija ni presenečenje, saj smo že od samega za-

četka našega delovanja tesno povezani z Evropo in svetom. To dokazujejo naši projekti, naše vključitve v evropske in mednarodne mreže ter vse naše razvojno in raziskovalno delo. Tako smo se na to pripravljali že od samega začetka. Andragoški center Slovenije je v letu 1996, ki ga je Evropa razglasila za leto vseživljenjskega učenja, prvič organiziral Teden vseživljenjskega učenja. Takrat je bila Slovenija četrta država na svetu, ki je to organizirala, in prva, ki ga je posvetila vseživljenjskemu učenju. Danes Teden, na žalost le odraslih učencev, v Evropi in svetu postaja stalnica. Vizija Evrope, kot jo je razbrati iz Memoranduma, postavlja Slovenijo pred nove izzive. Upam, da jih bo znala sprejeti in udejanjiti tisto, kar vseživljenjsko učenje je - ne učenje in izobraževanje odraslih, temveč vseh, od rojstva naprej, za vsa področja človekovega življenja in za vse vloge, ki jih posameznik v življenju ima.

Na katere dosežke ACS oziroma projekte ste še posebej ponosni? Ne bi mogla izdvojiti projektov in dosežkov, na katere sem posebej ponosna. Ponosna sem na vse, kar smo storili. Vse je imelo svoj namen, vse, kar smo delali, je vplivalo na razvoj izobraževanja odraslih v Sloveniji in vse živi. In to je razlog, da je človek lahko ponosen. Na tem mestu ne bi govorila, da bi vse še bolj razvijalo, če bi bile zagotovljene ustrezne razmere. Vsekakor pa me veseli, da smo uspeli izpeljati raziskavo o pismenosti prebivalstva in udeležbi v izobraževanju, ki je Sloveniji pokazala, kje so pomanjkljivosti in na čem bo treba v prihodnje graditi. Tu je povezava tako z Memorandumom Evropske unije kot tudi s tistim, na kar so različni raziskovalci in analitiki že dolgo opozarjali.

Kakšen je pomen TVU v okviru poslanstva ACS?

Poslanstvo ACS je pospeševanje razvoja učenja in izobraževanja odraslih v konceptu vseživljenjskega učenja. Z vidika Andragoškega centra - vendar to ni le naloga Centra, temveč vseh, ki se ukvarjajo z učenjem in izobraževanjem -, gre za to, da poskušamo povezati vse oblike in načine pridobivanja znanja v sistem, ki bo tako zakladnico tudi povezoval in priznaval s potrdili in spričevali. Tu pa nas vse še čaka ogromno dela.

Kakšen je pomen podeljevanja Priznanj ACS?

Na V. Unescovi konferenci o izobraževanju odraslih v Hamburgu leta 1997 je bilo, med drugim, tudi rečeno, da je učenje veselje, sredstvo in deljena odgovornost. Priznanja ACS pomenijo veselje nad dosežki posameznikov, skupin, podjetij,

lokalnih skupnosti, ki jim je bilo učenje sredstvo za doseg individualnih, skupinskih in širših učnih dosežkov ter hkrati odgovornost za razvoj sebe, drugih in širšega okolja. Gre za to, da te dosežke pokažemo drugim in jih z zgledi spodbudimo k razmišljanju in delovanju. Vsa doslej podeljena priznanja kažejo veliko raznovrstnost in paleto učenja, pa naj gre za borze znanja, študijske krožke, središča za samostojno učenje, univerze za tretje življenjsko obdobje, za prizadevanja posameznikov in skupin v formalnem ali neformalnem učenju. Gre za to, kaj znanje za posameznika ali skupnost naredi, gre za posluš, gre za izziv, gre za spremembe.

Dobitniki Priznanj ACS 2001 iz Ljubljane in bližnje okolice

mag. Gojka Pajagič Bregar, kustosinja, konservatorica in restavratorka tekstila

Janez Mrak, samostojni podjetnik in oblikovalec pohištva iz Medvod

Študijska skupina Univerze za tretje življenjsko obdobje Mediji in novinarstvo

ŽKUD Tine Rožanc, folklorna skupina Veterani

Dr. Manca Košir kot spodbujevalka bralne kulture v okviru študijskih krožkov Beremo z Manco Košir

Knjižnica O. Župančiča, ljubljanska knjižnica z največjo zastopnostjo programov s področja vseživljenjskega učenja

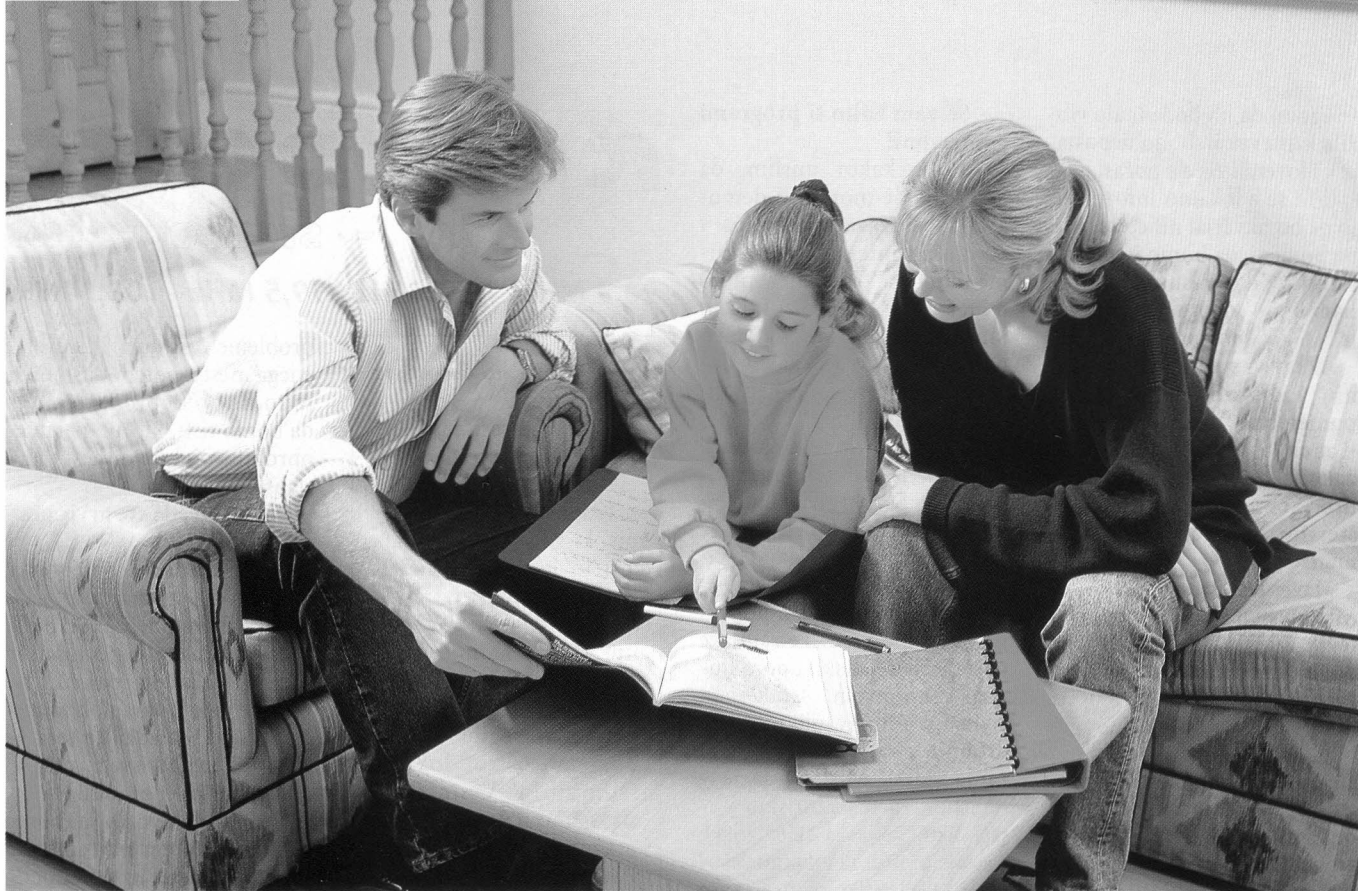

Foto: BUENOS DIAS

Z večjo pismenostjo do večje moči

Spodbude v družini so odločilne

»Pismenost kot cilj je povezana z racionalizmom 18. stoletja, potrebami po demokraciji in prenosom moči z izbrancev na navadne ljudi,« piše Paul Kropp v knjigi Vzgajanje bralca. V informacijski družbi, v kateri živimo, pa postaja nujna tudi za preživetje. Pismenost nam namreč omogoča, da se znajdemo v poplavi informacij, da znamo prebrati vozni red na železniški ali avtobusni postaji, da znamo napisati pismo, ki bo doseglo svoj namen, npr. prošnjo, da znamo izpolniti obrazec za dohodnino, da znamo ugotoviti, kaj je za nas pomembno na dvajsetih straneh zapiskov... Pismenost je sposobnost, da znamo brati dovolj dobro, da bi delovali v družbi, kjer se vse vrti okrog pisane besede.

Vpliv staršev na pismenost otrok

Branje je torej podlaga vsake pismenosti. Odnos do bra-

nja pa se v veliki meri oblikuje v družini sami. Ne smemo namreč zanemariti dejstva, da se bralna kultura začenja v družinskem krogu, ko je vez med otrokom in starši še zelo močna in so starši otroku vzor. Prav starši so namreč velikokrat tisti, ki otroku privzgojijo ljubezen do knjige ali pa ga sploh ne seznanijo z njimi in njihovo močjo.

Mednarodna raziskava o pismenosti odraslih, v kateri je sodelovala tudi Slovenija (OECD, 2000), je pokazala, da je raven pismenosti, ki jo dosežejo odrasli, večinoma povezana z ravnijo pismenosti njihovih staršev ter da se določena raven pismenosti znotraj družin ohranja medgeneracijsko. Dr. Livija Knaflič z Andragoškega centra je na podlagi obdelave slovenskih podatkov iz iste raziskave ugotovila, da na pismenost pomembno vplivajo: izobrazba staršev, bralne navade v

Foto: Diana Angelic

dr. Livija Knaflič

družini in dostopnost bralnega gradiva. Bralne spodbude iz domačega okolja in obkroženost z bralnimi gradivi oblikujejo otrokovo spoznanje o uporabnosti branja in pisanja. Če otroci vidijo, da berejo njihovi starši, bodo verjetno brali tudi sami. Mogoče bodo nekatere učence za branje navdušile tudi prijazne knjižničarke, vendar je velika

verjetnost, da bodo uspešnejši tisti otroci, ki so dobili bralne spodbude že doma.

Višje stopnje izobrazbe in z njimi povezane višje ravni pismenosti omogočajo staršem, da več sodelujejo pri opismenjevanju svojih otrok, jih motivirajo za učenje in uvajajo v šolsko delo. Tako se odpravljajo na počitnice z zemljevidom v roki, učijo otroke, kako naj iščejo izraze po slovarjih, skupaj z njimi hodijo v knjižnice, galerije, muzeje in jim pomagajo znanje, ki so si ga pridobili v šoli, uporabljati tudi v praksi.

Družina torej pomembno vpliva na pismenost. Mnogi starši bi radi otrokom pomagali pri praktični rabi v šoli pridobljenih znanj, radi bi jim vzbudili ljubezen do branja, pa ne vedo, kako. Zato so v Andragoškem centru oblikovali posebne programe družinske pismenosti, ki jih postopno uvajajo v osnovne šole po Sloveniji.

Programi družinske pismenosti

Programi družinske pismenosti usposabljaajo starše za pomoč pri opismenjevanju njihovih otrok in istočasnoboljšujejo raven pismenosti

pri vseh družinskih članih. Poleg obnavljanja bralnih, pisnih in računskih spretnosti starše seznanjajo, kako izbrati knjige za svoje otroke, kako jim jih brati, kako pritegniti njihovo pozornost, kako jih spraševati in uporabiti besedilo kot podlago za pogovor. Svetujejo jim, kako skupaj z otroki predelati prebrane vsebine in oblikovati pisna besedila. Pri otrocih razvijajo bralno kulturo, ki jo bodo lahko prenašali prihodnjim generacijam in na ta način prispevali k razvoju pismenosti v družbi.

Starši, ki so sodelovali v poskusni izvedbi programa, so poudarili za večino novo

plakatov na ulicah ali da prebirajo televizijski program. Pozabljajo, da se otroci učijo pisati tudi takrat, ko pišejo seznam stvari, ki jih je treba kupiti v trgovini. Tako se učimo vsak dan, v okoljih, v katerih smo, in od ljudi, s katerimi se srečujemo.

Zboljševanje pismenosti v družini

Potrebe po večji pismenosti se zavedajo tudi v nekaterih velikih podjetjih. Tako so pri Fordu in Toyoti ugotovili, da jim delavci, ki niso dovolj večji branja in pisanja, in ne znajo prebrati ali ne razumejo navodil, kvarijo robote. Da bi povečali pismenost, so za-

Minka Vidmar, Žiri:

»A če kaj gledam televizijo?! Seveda jo! Največ Dnevnik, Tednik, družinske filme, oddaje Po domače in limonade. Če je v filmih preveč nasilja, preklopim na kakšen drug program. Prav tako ne maram okroglih miz, kjer se samo pripravajo, veliko govorijo in nič ne povedo. Rada hodim tudi v knjižnico, veliko berem, čez dan pa postorim kaj pametnega okoli cerkve in tudi pri starejših in bolnih je veliko dela, tako da mi za televizijo ostanejo le pozni večeri. Čez dan, pri delu, sem ,priklopljena' na lokalni radio.«

čeli organizirati družinska srečanja, kjer na zabaven način spodbujajo otroke in njihove starše k branju knjig, jim berejo poezijo, jih vodijo na razstave v muzeje in galerije. Na ta način spodbujajo pripadnost delavcev podjetju, skrbijo za promocijo podjetja ter razvijajo in širijo bralno kulturo v družinah.

Kaj lahko storite sami, da bi izboljšali pismenost v družini? Mogoče se že dolgo nameravate vpisati na fakulteto ali pa bi radi pridobili srednješolsko izobrazbo? Zberite pogum, naredite korak naprej, kot je to napravila L. P. Po 23-letni prekinitvi študija se je vpisala na fakulteto. »To je povzročilo plaz sprememb, sprememb na bolje v moji družini,« je ponosno povedala. Njeni otroci so spremenili odnos do šole. Prej so ji dopovedovali, da nima pojma, kako je danes v šoli, da je že vse pozabila, da je danes drugače. Čudili so se ji, ko se je hudovala, da hoče imeti mir

in zbirala knjige za izpite ter po službi redno hodila na predavanja. Hčerka ji je pomagala pri učenju angleščine. Odnosi v njeni družini so postali bolj iskreni, zaupanje se je povečalo, bolj so razumeli drug drugega. Njen vpis v šolo je zelo spodbujal njenega sina, ki je imel kar nekaj težav z učenjem v srednji šoli. Pogosto si je prigovarjal takole: »Če se mati lahko potruži toliko, da spravi oceno na osem, potem lahko tudi jaz pri izpizem do trojke.« Lani je uspešno maturiral.

Izobražujte se! Iščite prilžnost za učenje na vsakem koraku! Izkoristite možnosti za učenje, ki so v vaši družini. Razmišljajte in si ne dovolite, da bi bili odrezani od sveta napisanih besed, saj danes večino informacij pridobimo pisno. Saj veste, danes je moč v rokah tistih, ki imajo informacije in ki jih znajo uporabiti o pravem času in na pravem mestu.

Urša Kobal

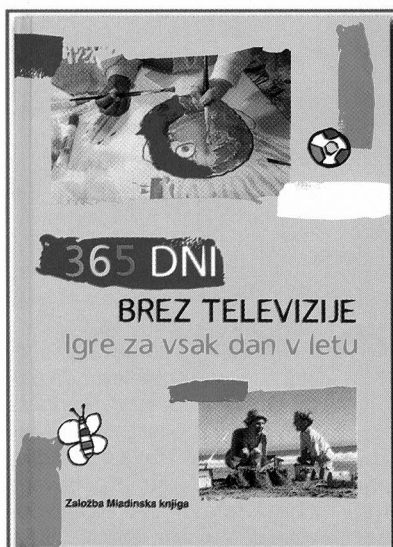
Jana Rojc, Dolenja Dobrava:

»Zelo se posvečam službi, družini, branju zanimivih knjig, toda kdaj pa kdaj vseeno najdem čas za Tednik, dnevnik in kakšen film o življenjskih težavah na Popu. Po poklicu sem učiteljica in otroci, vedoželjni kot so, me o nekaterih oddajah pogosto sprašujejo za mnenje. Ali pa jih samo zanima, če ,sledim času' in si nekatere, njim priljubljene oddaje, tudi sama ogledam. Če je le mogoče, skušam otrokom razložiti pomen nekaterih od njih in v sproščnem pogovoru potem oblikovati nekaj kritičnih misli, ne samo do oddaj, temveč tudi do televizije nasploh. Vedno bolj opažam, da postaja televizija glavna varuška v marsikateri družini. Otroci se prilagajajo svojim junakom in se včasih skušajo celo obnašati tako kot oni. Res pa je, da televizija oblikuje njihov glasbeni okus; tam najdejo izraze za svoj sleng, marsikatera najstnica pa ob mehiških nadaljevanjih oblikuje romantične predstave o življenju, ki jo še čaka. Ker ima televizija kot vsaka druga stvar v našem vsakdanjiku tudi pozitiven pomen, upam, da bomo starši skušali oblikovati naš odnos do nje na način, ki bo koristil ne samo nam, temveč tudi otrokom, saj v svojem odrasčanju hlepijo po pustolovščinah in po tem, da se vedno kaj dogaja. To pa jim televizija ponuja v polni meri.«

izkušnjo, da učenje lahko poteka tudi prek igre. V njih sta se ponovno prebudili zanimanje in veselje do učenja. Njihovi otroci pa so dobili nove spodbude, saj so v šolo odhajali tudi starši. Tako se je istočasno izboljševala pismenost vseh družinskih članov.

Cilj družinske pismenosti je ozaveščanje družine o možnostih, ki jih ima na izbiri za razvijanje pismenosti pri otroku. Starši pogosto pozabljajo, da lahko otroci ponavljajo matematiko tudi tako, da jim pomagajo izračunati, koliko denarja na mesec potrebujejo za žetone in koliko za bencin. Pozabljajo, da lahko otroke učijo branja tudi tako, da ti preberejo vsebino

365 DNI BREZ TELEVIZIJE Igre za vsak dan v letu

Kako zaposliti otroka, da ne bi preveč časa preživel pred televizorjem? Knjiga opisuje najrazličnejše igrice (po eno za vsak dan v letu) in prispeva tudi k povezanosti med otroki in starši, saj je pri igranju potrebno sodelovanje obojih.

**ZA SPODBUJANJE
OTROŠKE USTVARJALNOSTI**

384 strani

Cena: 4.990 SIT

Naročanje: 01/ 241 33 00 • www.emka.si

Založba Mladinska knjiga

Novost za znanja željne odrasle: informiranje in svetovanje v izobraževanju

Ne samo za vodilne, pač pa tudi za brezposelne

Ljudska univerza Koper je prva v nizu izobraževalnih ustanov v Sloveniji, ki letos uvaja celovito svetovanje in spremljanje izobraževanja odraslih vse do pridobitve zelenega znanja

V okviru projekta informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih (ISIO) je v začetku septembra kot prvo v državi pri Ljudski univerzi v Kopru začelo delovati posebno svetovalno središče. Temu bodo za pokušino že v tem mesecu sledila še središča pri Andragoškem zavodu v Mariboru, na Ljudski univerzi v Murski Soboti, v Razvojno-izobraževalnem centru Novo mesto in na Ljudski univerzi v Žalcu.

"Tako bo odraslim, ki si želijo novih znanj, na voljo brezplačno in celovito informiranje ter svetovanje pred vključitvijo v ustrezen izobraževalni program, med izobraževanjem in po njem," pravi strokovna delavka svetovalnega središča v Kopru, Zdenka Nanut-Planinšek.

Kot je pokazala študija lokalnega okolja, narejena pri Ljudski univerzi Koper, bo novo svetovalno središče zapolnilo dosedanjo vrzel na

področju informiranja in svetovanja delovno aktivnemu prebivalstvu, ki potrebuje dodatno izobraževanje. Podatki namreč kažejo, da je izobraževalna funkcija v podjetjih nerazvita. V izobraževanje se vključujejo pretežno vodstveni in vodilni kadri, odslej pa se bodo s tako možnostjo informiranja odprla vrata tudi drugim zaposlenim in brezposelnim.

V svetovalnem središču bo namreč vsak posameznik, ki se bo želel dodatno izobraževati, ob pogovoru s strokovno usposobljenim strokovnjakom na enem mestu dobil celovit vpogled v možnosti izobraževanja pri nas. V Kopru bodo poleg omenjenega središča v prostorih ljudske univerze v sodelovanju s koprsko osrednjo knjižnico v njihovem bibliobusu uredili še mobilni informacijski kotiček.

"Tako bodo informacij o možnostih izobraževanja deležni tudi ljudje v zaledju Istré. Vse-

kakor upamo, da bomo marsikomu pomagali ne le z začetnimi informacijami, pač pa tudi pri premagovanju težav in vztrajanju ter uspešnem zaključku šolanja. Naše ambicije so povezane tudi z izpopolnjevanjem baze podatkov in zajemom podatkov o možnostih čezmejnega izobraževanja in z razvojem informativno-svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih za potrebe pripadnikov italijanske narodnosti v našem okolju," še dodaja Planinškova. Splošni model razvoja brezplačne osebne, telefonske ali elektronske informativno-svetovalne dejavnosti so oblikovali pri Andragoškem centru Slovenije, poleg ministrstva za šolstvo, znanost in šport ter ministrstva za delo, družino in socialne zadeve pa ga podpirata tudi projekt Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo in program Leonardo da Vinci II - Mobility.

Kristina Menih - Mihalič

BREZ BRALCEV SO KNJIGE

M R T V E

*Če ne bomo začeli slaviti
užitka branja in
če branje ne bo postalo
bolj družbeno,
ne bo preživelo.*

Rachel Van Viel

Se še spominjate katastrofalnih rezultatov o pismenosti prebivalcev Slovenije, ki jo je v povezavi s tujimi raziskovalci izvedel Andragoški center Slovenije? Na Irskem je vlada skoraj ustanovila krizni štab – zaradi rezultatov svojih državljanov v enaki raziskavi, ki je pokazala, da smo Slovenci čisto na dnu. Takoj so se lotili številnih akcij za dvig pisne kulture in v to vložili veliko denarja. Slovenska vlada raziskave še obravnavala ni! Tudi slabi rezultati (povprečna ocena dobro) iz slovenskega jezika letošnjih maturantov – se pravi bodoče duhovne elite narodove – politikov ni vidno vznemirila. Nasprotno pa živahno delujejo pametne vlade v drugih državah. Velika Britanija, denimo, je ustanovila inštitucijo za promocijo branja *Opening The Book*, saj vedo, da so knjige brez bralcev mrtve, narod s slabimi bralci slabo pismen, slabo pismeni pa obsojeni na propad.

Direktorica **Rachel Van Viel** je v intervjuju za odlični hrvaški časopis *Zarez* – da Slovenci nimamo enakega, je indikator naše nizke splošne kulture – povedala, da se britanska vlada zaveda ogroženosti branja v času elektronskih medijev in je zato ustanovila *Opening the Book*. Gre za promocijo (predvsem manj in neznane) književnosti in ustvarjanje dogajanj, ki bodo povezala bralca in knjigo. »Naše delo je poiskati za ljudi privlačne koncepte branja, ki bodo predstavili branje tako, da se bo vključilo v njihovo življenje,« je pojasnila. Prepričana je: »Če ne bomo začeli slaviti užitkov branja in branje ne bo postalo bolj družabno, tudi preživelo ne bo!« (Poglejte www.readersonline-europa.com ali www.branching-out.net/forager ali www.word-of-mouth.org.uk.)

Če mi prijatelj **Aleš Debeljak** ne bi poslal intervjuja iz *Zareza*, ne bi vedela, kako napredni smo. Če bo šlo vse po načrtih, bo jeseni delovalo

že okoli trideset krožkov *BMK*, med njimi eden v vojašnici, ki bo prihodnje leto dobil brate, in ko bomo imeli vsaj en krožek v sleherni slovenski vojašnici, bomo svetovni fenomen, naša vojska pa vzorčni model za razvoj bralne kulture.

Naši krožki imajo skupno vodilo, enako kot **Vielova**: berejo zaradi užitka in z užitkom ter pripravljajo številne literarne dogodke, s čimer zagotavljajo družbenost branja. Ko sem analizirala vprašalniki, ki ga je Andragoški center poslal vsem mentorjem, sem osupnila, koliko so prebrali, kako kakovostno literaturo berejo, s kakšnim veseljem se družijo in koliko pozitivne energije pri tem širijo. Študijski krožki *BMK* postajajo družbeni agens, ki bi mu morala vlada nameniti več sredstev in mediji veliko več pozornosti. Takih svetilnikov imamo namreč v Sloveniji (pre)malo. V tem drvečem času potrošniško usmerjanega individualizma brez čuta za življenjski smisel in človeško solidarnost pa jih potrebujemo bolj kot kdajkoli.

Kaj berejo? Vzporedno tečeta dve bralni poti: branje klasičnih del slovenskih pisateljev in pesnikov – Prešeren, Župančič, Bor, Tavčar, Kersnik, Levstik, Prežih, Pregl, Kocbek, Mira Mihelič in drugi – in sodobnih slovenskih romanov, zgodb in pesmi. Več krožkov se je posvetilo pravljicam (najpogosteje so prebirali Andersenove) in sodobni otroški in mladinski književnosti (**Kovač, Vidmar, Muck, Omahen**). Med prozaiisti je najpogosteje bran Jančar in večkrat esejist **Edvard Kovač**, med ženskami **Brina Švigelj Mérat**. Med pesnicami so veliko brali **Nežo Maurer**, med pesniki so izbrali več imen: **Strnišo, Koviča, Ostija** in še nekatere, v *Podvelki* so krožkarji prebrali vsa dela **Toneta Pavčka**. Več se jih je odločilo za tak pristop – da so prebrali vse, kar je določen/a avtor/ica napisal/a. V Gornji Radgoni so preštudirali vse objavljene in najdene

pesmi **Manka Golarja** in ob koncu prvoletnega družjenja izdali tudi lično knjižico z izborom dos še neobjavljenih rokopisov. V novomeškem krožku so prebrali vsa dela psihiatra in pisatelja **Jožeta Felca**. V kranjskem vse – z njeno diplomsko nalogo vred, kar je napisala **Berta Golob**, s katero so se potem srečali in pogovarjali debele štiri ure. V Litiji so prebrali vse knjižice sokrajank **Ida Dolšek** in **Marinke Kobal**, ki so ju tudi povabili na pogovor.

Se eno merilo želimo uveljaviti pri načelu izbire branja v krožkih *BMK*. Zdaj ga goji **Šoltov** in **Beletrinin** krožek v Ljubljani, ki prebira Beletrinine knjige in potem z njihovimi avtorji pripravlja zelo odmevne literarne večere v jazz klubu *Gajo*. Kar je dobro za krožkarje, ki dobijo zastoj knjige v branje, in za založbo, ki ima svežo promocijo svojih del. Predlagam, da bi tudi druge založbe poskusile isto. Oglasite se **Vilmi Malečka** na Andragoškem centru, da boste skupaj izbrali ustrezne promotorje svojih del.

Med analiziranjem, kaj berejo in kako delujejo sem našla več takih, ki branje celo študijsko preučujejo. Kot na primer ptujski krožek, v katerem so študirali knjigo o branju *Čudežno potovanje Daniela Penacca* in vsako srečanje začeli s komentiranjem aktualnih literarnih dogodkov (knjižni sejem, nadaljevanka o Prešernu, itd). Ob obletnici Prešernovega rojstva so pripravili razstavo, napisali esej in k branju pritegnili širšo javnost. Priredili so literarno popoldne s someščanom, aforistom **Rudijem Ringbauerjem**. *Opus Neže Maurer* so preštudirali tako temeljito, da so prebrali vse njene knjige, kritike njenih zadnjih zbirk, pripravili izvleček z njenimi biografskimi in bibliografskimi podatki in odlomki posameznih pesmi.

Da ne govorim o številnih drugih literarnih prireditvah, radijskih in televizijskih oddajah, pesniških čajankah in viteškem turnirju, kvizih in tekmovanjih, ekskurzijah in izletih, ki so jih priredili »moji« krožkarji, in z njimi intenzivno širili »bralni virus«. Pika na i je bila zdaj že znamenita februarska okupacija veleblagovnice *Nama*, v kateri »niste sami, knjige so z vami«. Pa ne le knjige in pisatelji/ce, temveč strastni bralci in čudoviti recitatorji, ki so več tisoč (osem, devet?) obiskovalcem dokazali, da je branje radost za krepitev srca in druženje ljudi z najlepšimi vezmi. Ja, bila je to veličastna promocija branja, ki jo bom predstavila tudi v Angliji, kamor odhajam na študijski dopust, ponosna, da vsaj pri bralnih krožkih ne zaostajamo za njimi. Ko se bom v začetku prihodnjega leta vrnila, bom brž poročal kaj sem izvedela in kaj bomo novega v zvezi z branjem počeli mi. Vi pa pišite, kaj delate, da naš glas v tej dragoceni Reviji o knjigi v tem času ne zamre. Na veselo snidenje!

Otvoritev Svetovalnega središča

V prostorih UPI - Ljudske univerze Žalec je bila 18. septembra slavnostna otvoritev Svetovalnega središča za odrasle, ki bo obiskovalcem brezplačno ponujalo kakovostno, strokovno in celovito informiranje in svetovanje kot podporo izobraževanju in učenju. Otvoritve so se udeležili državni sekretar na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport Mirko Zorman, župan Občine Žalec Lojze Posedel, strokovna sodelavka Andragoškega centra Slovenije in vodja projekta ISIO Tanja Vilič Klenovšek, direktor UPI - Ljudske univerze Žalec Andrej Sotovšek ter strateški in strokovni partnerji Svetovalnega središča.

Otvoritev se je pričela z nagovorom vodje Svetovalnega središča Alje Roš, ki je poudarila, da bodo svetovalci namenili posebno pozornost zagotavljanju strokovne pomoči pri

odločanju za izobraževanje, pridobivanju informacij, poklicni orientaciji, tehnikam za učinkovitejšo učenje, razvoju sistematične in celovite učne pomoči, razvijanju motivacije za učenje in organizaciji samostojnega učenja.

Mirko Zorman je v svojem govoru izpostavil pomen izobraževanja v sodobnem življenju, kajti sodobno življenje, po njegovih besedah, zahteva nenehno izobraževanje in nadgrajevanje pridobljenega znanja. "Zato je eden najpomembnejših ciljev Svetovalnega središča usklajeno partnersko povezovanje čim večjega števila ponudnikov svetovalnih in izobraževalnih storitev v lokalnem okolju, da bi udeležencem zagotovili kakovostnejšo, celostno in raznoliko svetovalno ponudbo," je poudaril Zorman in kot popotnico Svetovalnemu središču zaželel čim uspešnejše delovanje ter veliko kakovostnih projektov v prihodnosti.

Zormanovim željam sta se pridružila tudi Lojze Posedel in Tanja Vilič

Klenovšek. Posedel je izpostavil pomen Svetovalnega središča za Občino Žalec in spodbudil k partnerskemu povezovanju na področju šolstva in izobraževanja v Žalcu tudi v prihodnje, saj je prepričan, da bo ustanovitvi Svetovalnega središča sledilo še veliko tovrstnih projektov.

Tanja Vilič Klenovšek je povedala, da poleg žalskega Svetovalnega središča delujejo tovrstna središča tudi v sklopu Ljudskih univerz v Kopru, Mariboru, Murski Soboti in Novem mestu. Razvoj projekta Informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih - ISIO je ob podpori Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, projekta IIZ/DVV EBIS - Pakt stabilnosti za JV Evropo in programa Leonardo da Vinci II - Mobility vodil in koordiniral Andragoški center Slovenije, zato se je še posebej zahvalila sodelavcem, brez katerih projekt ne bi bil uresničen.

Direktor UPI - Ljudske univerze

Žalec Andrej Sotovšek je navzočim predstavil delovanje Ljudske univerze, javnega zavoda za izobraževanje odraslih z bogato ponudbo formalnega in neformalnega izobraževanja za odrasle in mladino in izpostavil, da je eden izmed pogojev, da bodo vsi ljudje lahko izrabili pravico do učenja tudi ta, da imamo zagotovljen preprost dostop do kakovostnega informiranja in svetovanja o učnih možnostih. "Odrasli potrebujemo za razmišljanje o različnih možnostih za izobraževanje in učenje ter spreje-

manje odločitev ustrezne in natančne informacije, nasvet in pomoč strokovnjaka pa nam lahko mnogokrat pomagata najti pravilno pot," je povedal Sotovšek in se še posebej zahvalil strateškimi (UPI - Ljudska univerza Žalec, Občina Žalec, Zbornica zasebnega gospodarstva Žalec, Razvojna agencija Savinja in Zavod RS za zaposlovanje - OS Celje) in strokovnim partnerjem (Zavod RS za zaposlovanje - Urad za delo Žalec, ŽMC, CIPS in center za socialno delo Žalec), brez katerih projekt ne bi bil

realiziran.

Aleš Stevanovič, absolvent Visoke upravne šole na UPI-ju, je ob spremstvu Mirka Zormana in Lojzeta Posedela prerezal otvoritveni trak, nato je sledilo podpisovanje svečanega dogovora vseh partnerjev, ki so sodelovali pri ustanovitvi Svetovalnega središča v Žalcu in krajša plesna predstava plesalk jazz baleta, ki pod vodstvom Barbare Kolenc delujejo v okviru UPI - Ljudske univerze Žalec.

E. M., foto: T. T.

Svetovalno središče za odrasle odslej tudi v Mariboru

Cilj je kakovostno svetovanje v izobraževanju

Jutri, v četrtek, ob 12. uri bodo v prenovljenih pritličnih prostorih Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze v Maistrovi ulici 5 odprli Svetovalno središče Maribor. V njem bo šest svetovalcev odraslim ponujalo celostno in kakovostno informiranje in svetovanje pri njihovem izobraževanju.

"Zbrali smo najboljše lokalno bazo podatkov s področja formalnega izobraževanja za odrasle (za izobraževanje na srednjih in poklicnih šolah, maturitetne tečaje, vpis na višje in visoke šole in tako dalje) pa tudi vse druge informacije, ki jih potrebujejo bodisi pri dopolnilnem izobraževanju (denimo informacije o društvih, o možnostih izobraževanja v muzejih in galerijah), kot tudi informacije, ki jih potrebujejo za preživljanje prostega časa, kaj morajo storiti, če želijo odpreti obrt ali podjetje, in še mnogo drugega. Če podatka še nimamo, ga lahko pridobimo in posredujemo interesentu," je povedala vodja izobraževalnega središča **Alenka Sagadin**.

Svetovalna dejavnost bo potekala po telefonu, z osebnim svetovanjem, po elektronski pošti in z informacijskim gradivom, ki bo na voljo v Svetovalnem središču Maribor. Svetovalci so se za delo v središču usposobili na Andrago-

škem centru RS v Ljubljani, in sicer na področju svetovanja in komunikacije, priprave izobraževalnih načrtov za odrasle in priprave poklicnih biografij za odrasle. Svetovalno središče - projekt sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS in Inštitut za mednarodno sodelovanje zveze nemških ljudskih univerz - bo dostopno vsem odraslim, svetovanje v njem bo brezplačno, zagotavljajo pa tudi tajnost podatkov.

"Vsako leto bomo naredili letno evalvacijo in vse zbrane informacije o potrebah v izobraževanju odraslih posredovali naprej. Tako bodo lahko iz lokalne skupnosti in tudi ministrstev denar, ki ga namenjajo izobraževanju odraslih, bolj ciljno usmerjali," je povedala direktorica Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze **Melita Cimerman**.

Tamara Čučnik

Janko Rath

Vida Mohorčič Špolar, direktorica Andragoškega centra Slovenije, Vekoslava Krašovec, generalna sekretarka sindikatov Podravja, Boris Sovič, mariborski župan, in Melita Cimerman, direktorica Andragoškega zavoda Maribor, ob včerajšnji slovesni otvoritvi Svetovalnega središča Maribor.

Odprli Svetovalno središče Maribor

Na Andragoškem zavodu Maribor - Ljudski univerzi je bilo včeraj slovesno. Opoldne so namreč v pritličnih prostorih zavoda v Maistrovi 5 odprli Svetovalno središče Maribor, tretje po Svetovalnem središču Koper in Žalec. Policentrični projekt svetovalnih središč (odprli bodo središča še v Murski Soboti in Novem mestu), je nastal pod okriljem Andragoškega centra Slovenije in v okviru projekta Informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih. **Mag. Mirko Zorman**, generalni sekretar ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, je poudaril, da je celovita ponudba informacij in svetovanja tudi prispevek k učinkovitosti dela in boljši zaposljivosti. (sr)

Informiranje in svetovanje

Ni ga čez dober nasvet

Murska Sobota je kot četrta v državi včeraj dobila svetovalno središče za izobraževanja odraslih – Neobremenjene informacije

Murska Sobota – Za Koprom, Mariborom in Žalcem je včeraj dobila svetovalno središče za izobraževanje starejših tudi Murska Sobota, prihodnji teden pa ga bodo odprli še v Novem mestu. Projekt informiranja in svetovanja v izobraževanju je razvil Andragoški Center Slovenije v sodelovanju z ministrstvom za šolstvo, znanost in šport ter za delo, družino in socialne zadeve, paktom stabilnosti za jugovzhodno Evropo in programom Leonardo da Vinci II –Mobility.

Odprtje soboškega svetovalnega središča, ki ga je Ljudska univerza uredila v svojem sossedstvu, in sicer v najetih prostorih soboške evangeličanske občine v Slomškovi ulici, je financiralo šolsko ministrstvo. To bo financiralo tudi njegovo dejavnost. V domačem okolju so partnerji svetovalnega središča soboška obrtna zbornica, območna gospodarska zbornica, regijska enota zavoda za zaposlovanje, soboški center za socialno delo in soboška mestna občina.

Kot je dejala direktorica Ljudske univerze **Lilijana Grof**, se med odraslimi Prekmurci, ki jih tare velika brez-

poselnost, nenehno povečuje zanimanje za dopolnilno in tudi drugo izobraževanje, veliko manj pa se jih za ta korak tudi odloči. Prav danes bodo v prvi letnik višješolskega študija na daljavo (po internetu) za poklic poslovnega sekretarja vpisali dvaindvajset brucev. So deč po zanimanju za ta poklic so pri Ljudski univerzi pričakovali večji vpis, vendar se je večina med 400 morebitnimi kandidati v zadnjem trenutku premislila.

V svetovalnem središču bodo vsem, ki so stari vsaj petnajst let, posredovali neobremenjene informacije o možnostih izobraževanja. »To, da bo-

do naše informacije neobremenjene, pomeni, da pri njihovem posredovanju ne bomo dajali prednosti nobeni šoli ali kakšni drugi izobraževalni ustanovi. Ljudje se bodo na podlagi celovitih informacij sami odločali, na kateri šoli ali ustanovi se bodo izobraževali za bodoči poklic ali pridobili dodatno znanje z določenega področja,« je povedala Lilijana Grof. Svetovalno središče bo posredovalo informacije o možnostih izobraževanja ob ponedeljkih, sredo in petkih po telefonu in z osebnim svetovanjem, sicer pa tudi po elektronski pošti.

Ivan Gerenčer

Foto Ivan Gerenčer

Preverjanje programov – Direktorica Ljudske univerze Lilijana Grof, Klavdija Pertoci in svetovalka Darja Dravec pri preverjanju izobraževalnih programov, ki jih bodo odraslim Prekmurcem priporočali v svetovalnem središču.

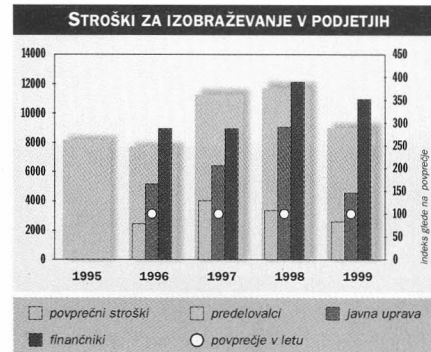
Starejši Slovenci po funkcionalni pismenosti zaostajajo za razvitimi državami, za izobraževanje pa so nemotivirani. Nacionalni program za izobraževanje odraslih čaka na zeleno luč vlade, ker je predrag. Za naslednje leto je temu področju namenila še manj sredstev.

Pripravljenost Slovencev za izobraževanje se zvišuje. Povečuje se vpis na gimnazije in fakultete in število tistih, ki končajo srednjo šolo, gimnazijo ali visokošolsko izobraževanje. Izjemno se je povečalo število študentov. Letos jih bo fakultete in visoke šole obiskovalo kar 70 tisoč. Po številu študentov smo dosegli raven raz-

vitih evropskih držav. Delež starejših v izobraževanju pa je precej nižji.

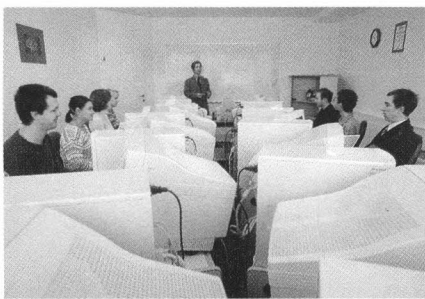
Eden najpomembnejših izobraževalnih dokumentov EU, Memorandum o vseživljenjskem učenju, kaže drugačno vlogo šole in učenja. Ne gre več za to, da se ljudje hitro izšolajo in usposobijo za delo, nato pa se njihovo izobraževanje konča, ampak bi bilo treba omogočiti stalno vračanje v izobraževanje oziroma zagotavljanje prenosa znanja na ljudi z delom. Ne velja zanemariti niti neformalnega izobraževanja. Cilj učenja ni le usposabljanje za poklic, temveč tudi aktivno državljanstvo, socialna povezanost in osebnostna rast.

Kot gobe po dežju. Po osamosvojitvi Slovenije je strokovno izobraževanje odraslih pri nas v porastu.

Šole so se morale prilagajati gospodarskim razmeram, če so hotele obstati. Podjetja so propadala. Ker novih delovnih mest v nekaterih poklicih tako rekoč ni ali pa je plača minimalna, ljudske univerze ponujajo tudi možnost prekvalifikacije v bolj donosen poklic. Največ takih delavcev prihaja iz tekstilne industrije. Učijo se za ekonomskega tehnika in trgovca, zelo veliko pa tudi za kuharja in natakarja, poslovnega tajnika in poslovnega tehnika. Delodajalci namreč največ povprašujejo po programu ekonomsko-komercialni tehnik (zdaj so ga spremenili v program ekonomski tehnik), trgovec, gostinski tehnik (štiriletni programi) in triletni program živilec. Poleg ljudskih univerz, ki so javni zavodi za izobraževanje odraslih in jih je v Sloveniji 37, so verifikacijo zanj pridobili tudi za-

Odrasli Slovenci so na festivalu za tretje življenjsko obdobje v Cankarjevem domu pokazali, da jih vseživljenjsko učenje sicer zanima, le nekoliko več spodbude potrebujejo. Na sliki sta navdušenca nad internetom. (Fotomontaža: Leon Vidic)

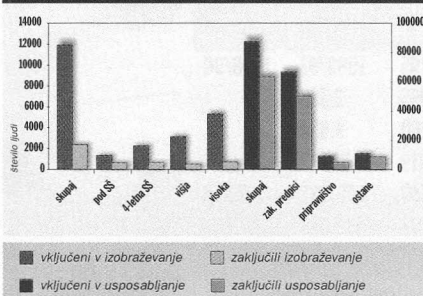
Slovinci se po končanem šolanju dodatno izobražujejo predvsem na tečajih računalništva in angleščine. (Foto: Jorg Ceglar)

sebna podjetja ter srednje šole z večernim programom, specializirane organizacije za izobraževanje odraslih in vozniške šole.

Šole so luksuz. Šolanje lahko odrasli nadaljuje v visokošolskih programih, za katere je pogoj zaključni izpit, in ne matura, za preostale pa lahko kandidira le, če opravi diferencialne izpite. Starost ljudi, ki se odločajo zanj, se giblje med 19 in 40 let in še čez. Mlajši se ga udeležujejo, ker se brez dokončane šole ne morejo zaposliti, starejši pa zato, ker jim delodajalec dokončanje šole postavi kot pogoj, da obdržijo delovno mesto. V te šole se vpisuje veliko brezposelnih, okoli pet tisoč je takih, ki jim je dodatno izobraževanje edina pot k službi. Izobraževanje ni poceni - en letnik v programu ekonomsko-komercialni tehnik na primer stane od 160 do 200 tisočakov. Komplet izobraževanja odraslih za ekonomskega tehnika pri Emoni efekta stane 320 tisoč tolarjev (vključuje predavanja, izpite in knjige oziroma skripte), zaključni pa se plačajo posebej in stanejo 28 tisočakov. Prijavljenim na zavodu za zaposlovanje izobraževanje plačuje zavod, a takih je zadnja leta manj. Nekaterim delodajalec povrne denar, v glavnem pa si ga delavci plačujejo sami.

Načeloma je program izobraževanja za odrasle enak kot za mladino, pravi Marija Tome, pomočnica direktorja na centru za poklicno izob-

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE V PODJETJIH

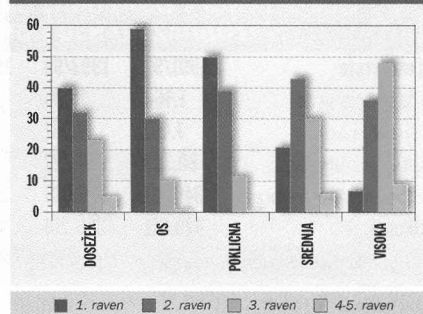

raževanje. Center, ki pripravlja programe izobraževanja, pri tem sodeluje tako z ministrstvom, delodajalci, zbornicami kot s pripravljavci zakonodaje. Sodelovanje z delodajalci se je povečalo, saj so ti končno le priznali pomen izobraževanja za zaposlitvene možnosti. Tudi s pomočjo zavoda za zaposlovanje, ki sofinancira programe za brezposelne. Zavod povrne del prispevkov delodajalcem, ki zaposlijo brezposelno osebo ali delavca, katerega delo je postalo trajno nepotrebno. Na ta način se je leta 1999 (od takrat so zadnji podatki) za najmanj dve leti zaposlilo 6233 brezposelnih in odvečnih delavcev. Zavod sodeluje tudi pri njihovem usposabljanju.

Osnovna šola ni dovolj. Da bi se izobrazbena raven v Sloveniji dvignila, bo potrebna državna pomoč: ta trenutno znaša manj kot šest odstotkov državnega proračuna. Olga Drofenik, namestnica direktorja andragoškega centra Slovenije, opozarja na neustrezen razrez proračuna, ki se prav zdaj sprejema za prihodnji dve leti. Ministrstvu za šolstvo je v letu 2002 sicer namenjenih več sredstev kot letos (indeks 112), vendar bo porast v celoti namenjena izravnavi neusklajenih plač učiteljev in naložbam v študentske domove. Tako bo kljub predlaganim

DOSEŽKI V PISMENOSTI (1998) v %

programom ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, namenjenim izobraževanju zaposlenih in nezaposlenih, za to področje v celoti na voljo še manj denarja kot doslej. Skrb zbujaajoč podatek, če upoštevamo slabo znanje Slovencev.

Po zadnjih verodostojnih podatkih o izobrazbeni strukturi iz popisa leta 1991 je imelo 47 odstotkov Slovencev končano le osnovno šolo ali pa še te ne, zdaj naj bi bil delež okrog 43 odstotkov. Po novejših statističnih podatkih danes 60 odstotkov prebivalcev Slovenije nima niti srednje šole, med zaposlenimi je takih 55 odstotkov. Peter Beltram, ki se na andragoškem centru ukvarja s sistemom in organiziranostjo izobraževanja odraslih, trdi, da je zdaj pravi čas za pogovor o izobraževanju odraslih: zaradi pozornosti, ki jo tej temi namenja Evropa, za-

radi sprejemanja strateških dokumentov in zaradi izsledkov mednarodne raziskave o funkcionalni pismenosti. V njej so z vprašalniki ugotavljali, kakšne so spo-

Olga Drofenik, namestnica direktorice Andragoškega centra Slovenije opozarja na neustrezen razrez državnega proračuna, ki za naslednje leto izobraževanju odraslih namenja manjši delež.

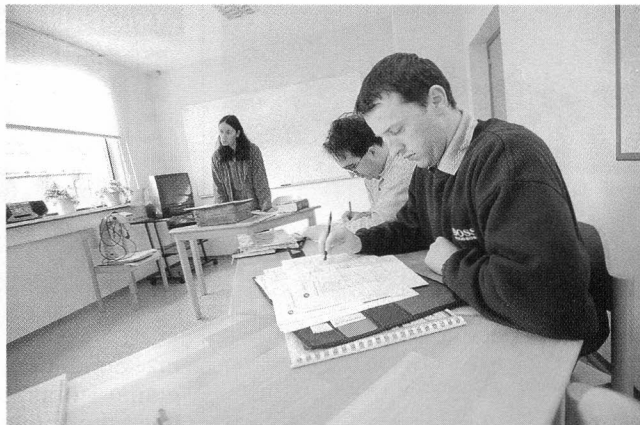
Aktivna vloga ministrstva pri politiki izobraževanja je usmerjena v mlajše brezposelne, je dejal državni sekretar za izobraževanje odraslih Mirko Zorman. (Foto: Primož Predalič)

vrsti za znanje

**UDELEŽENCI V DO-/ZUNAJ UNIVERZITETNEM
IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH***

Leto/vrste	1991/92	1993/94	1994/95	1996/97	1998/99
Osnovne šole	1.460	1.695	1.655	2.326	
Srednje šole	7.457	7.681	8.460	9.924	
Ljudske univerze	80.383	50.222	66.719	50.713	
Podjetniško izobraž.	340.311	326.616	361.540	370.095	327.452
Skupaj	429.611	386.214	438.374	433.058	

* Podatki: SUR Slovenije, novejših podatkov ni na voljo.

V šolah za izobraževanje odraslih in na ljudskih univerzah so najbolj obiskani programi za ekonomsko-komercialnega tehnika. Cene za pridobitev izobrazbe hitro naraščajo. (Foto: Uroš Hočevnar)

sobnosti ljudi za ravnanje z različnimi pisnimi viri. Odgovore so razvrstili in iz njih izpeljali petstopenjsko lestvico dosežkov. Naša država se je v raziskavi, ki je zaobjela države OECD, Slovenijo in Čile, odrezala izjemno slabo. Po vseh merilih je na zadnjih štirih mestih (kjer so še Poljska, Portugalska in Čile). Zanj je značilna visoka umestitev odraslega prebivalstva na nižji dve ravni in skromna umestitev na višje tri ravni (glej graf Dosežki v pismenosti), kar pomeni, da odrasli Slovenci razumejo in uporabljajo le preprosta besedila. Ne znajo iskati in razumeti informacij iz pisnih virov ter jih uporabiti v novih okoliščinah. Prilagajanje novim okoliščinam pa je strateško orodje za posameznika in narod, sposobnost natančnega in kritičnega branja ter iskanje zelenih podatkov pa sta zelo cenjeni spretnosti v svetu dela.

Ugotovili so, da je funkcionalna pismenost odločilno odvisna od dosežene izobrazbe ter od vključenosti v katerokoli obliko dodatnega izobraževanja ali izpopolnjevanja, saj so bili bolj izobraženi na testu pismenosti uspešnejši. Andragoški center Slovenije je pred več kot štirimi leti na podlagi temeljitih analiz pripravil predlog nacionalnega programa izobraževanja odraslih, ki ga je potrdil tudi pristojni strokovni svet. Predlog od tlej čaka na zeleno luč vlade, da se lahko začne postopek sprejemanja v državnem zboru. Verjetno zato, ker je drag. Nacionalni program predlaga, da bi se za temeljno izobrazbo štela srednja šola, in ne več osnovna (tako bi zvišali formalno izobrazbo Slovencev), govori pa tudi o spodbudah za ljudi z nižjo izobrazbo od srednje. Po načrtih nacionalnega programa, pri uresničevanju katerega bo sodelovalo več ministrstev,

naj bi 55-odstotni delež tistih z nižjo izobrazbo od srednje v desetih letih padel na 45 odstotkov. Njihovo izobraževanje bi stalo 132 tisoč tolarjev letno za vsakega; ker bi se po projekcijah moralo v prvem letu vpisati 17 tisoč ljudi, bi to začetno leto stalo 2,1 milijarde. Vsaki dve leti bi se cena povečala za 4,3 odstotka.

Le pod prisilo. Po besedah Petra Beltrama so stroški za izobraževanje zaposlenih v podjetjih še kar veliki, a te porabijo predvsem bolj izobraženi, ki imajo večje možnosti za zaposlitev. Delodajalci se zanimajo za njihovo nadaljnje izobraževanje, ker potrebujejo menedžerje in strokovnjake. Največ stroškov namenjajo izobraževanju finančniki in javna uprava, najmanj pa predelovalne organizacije. Slabo izobraženi tako ne razvijajo svojih potencialov, kar bi prispevalo k bolj opravljenemu delu. V andragoškem centru si želijo, da bi država spodbujala delodajalce k vlaganju v izobraževanje svojih zaposlenih, hkrati pa je treba povečati odgovornost zaposlenih za svojo lastno izobraženost.

Zato se je v zadnjem času v Sloveniji začela oblikovati svetovalna mreža, kjer bi odrasli dobili vse potrebne podatke o oblikah izobraževanja. Poskusili so tudi vpeljati individualni izobraževalni račun, ki bi spodbujal izobraženost delodajalcev in posameznikov, ter nov standard kakovosti - Vlagatelji v ljudi - po katerem se od delodajalcev pričakuje, da več vlagajo v svoje zaposlene. Vsi državni dokumenti s tega področja - strategija gospodar-

skega razvoja do 2006, strategija razvoja trga dela do 2006, državni razvojni program in proračunski memorandum 2002-2005 - kot prednostni cilj postavljajo večje vlaganje v človeške vire in pot proti trajno učeči se družbi, a težava je v finančni izpeljavi projektov. Zato lahko rečemo, da ima Slovenija eno najboljših strategij izobraževanja odraslih, hkrati pa je znanje starih od 16 do 65 let na nizki ravni. Po vključenosti v izobraževanje sledi evropskemu povprečju pri mladih in pri odraslih do sredine tridesetih let, ko se število vključenih v izobraževanje med zaposlenimi močno zniža. Med finančniki je takih sicer še vedno deset tisoč, predelovalcev pa le tisoč. Če bi njihovo izobraževanje prepustili njim samim, bi dobili petinsko družbo, v kateri ima petina prebivalcev v rokah vse vzvode moči, drugi pa nazadujejo. Največ se jih namreč dodatno izobražuje le, če je to pogoj za službo ali obdržanje delovnega mesta. Drugi se udeležujejo predvsem računalniških tečajev (največkrat kratkih), pouka tujih jezikov (angleščine) ali pa opravljajo vozniški izpit. Poklicnih usposabljanj se udeležijo, če to zahtevajo zakonski predpisi ali ker opravljajo pripravništvo. Če odštejemo te, se v podjetjih dodatno izobražuje in usposablja le peščica odraslih Slovencev. A brez korenitega povečanja naložb v znanje, od izobraževanja odraslih do krepitev tehnološko-inovacijske sposobnosti podjetij, bo v Sloveniji naraščal delež delovno, socialno in informacijsko izločenega prebivalstva.

Renata Rankovič, direktorica Ceneta Štuparja, ene najstarejših ljudskih univerz, ki ponuja srednješolske programe za odrasle.

TEJA OBLAK

Od včeraj dalje Svetovalno središče v Murski Soboti

Brezplačno do informacij o izobraževanju odraslih

Svetovalno središče naj bi povezovalo v svetovalno mrežo različne ustanove v regiji - Nasvet je možno dobiti osebno, po telefonu, pisno in prek elektronske pošte

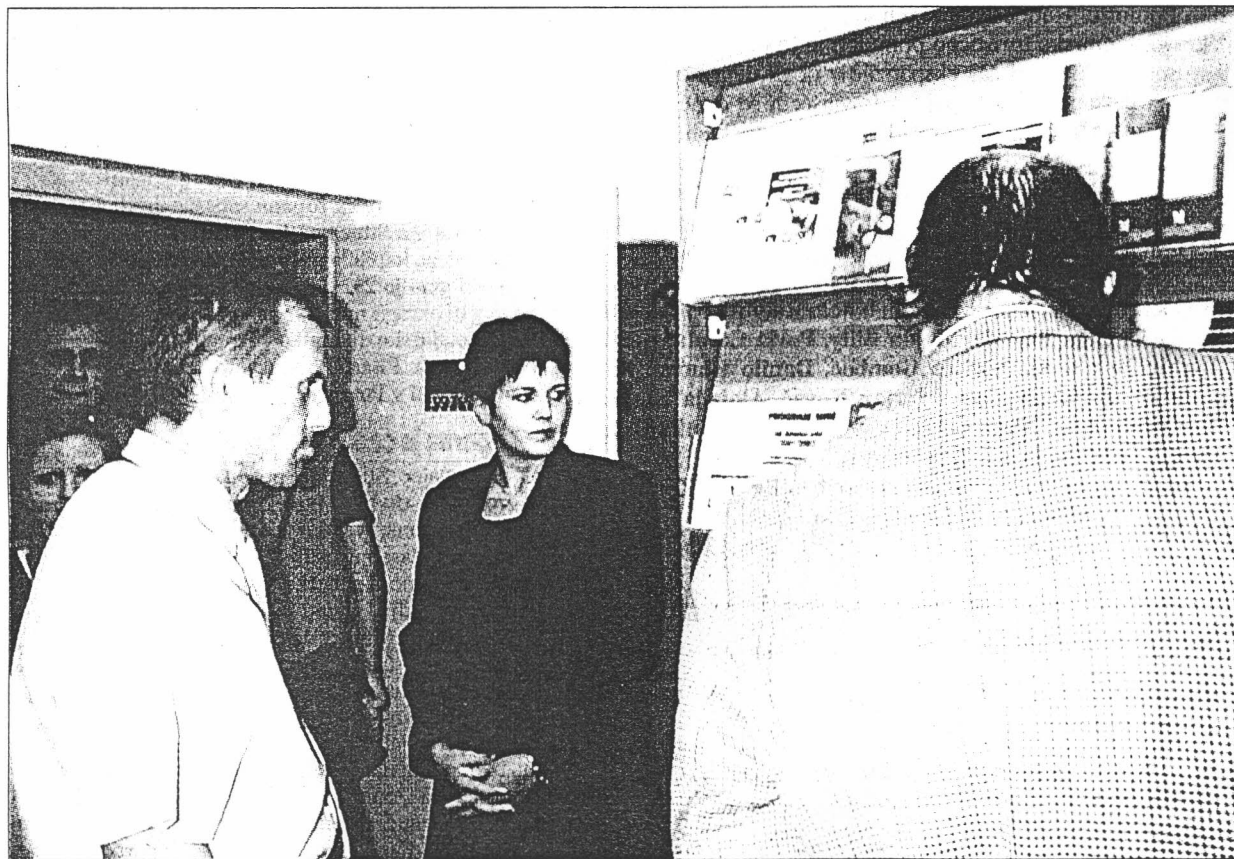
Pri Ljudski univerzi (LU) v Murski Soboti so včeraj odprli Svetovalno središče, v katerem bodo odraslim brezplačno na voljo informacije o možnostih izobraževanja za poklice, strokovno izpopolnjevanje ali za prosti čas v Murski Soboti ali drugje in podatki o vpisu in poteku različnih izobraževalnih programov. Svetovalno središče bo ponujalo tudi svetovanje pri odločanju o izbiri primernega izobraževanja, premagovanju učnih in drugih težav, povezanih z izobraževanjem, ter načrtovanju in spremljanju posameznikovega izobraževanja. Središče v Murski Soboti je četrto svetovalno središče v Sloveniji, že prihodnji teden pa mu bo sledilo še eno v Novem mestu.

Pomurci se pomena vseživljenjskega učenja zavedajo vedno bolj in tudi vse pogosteje se zanj zanimajo, je povedala direktorica soboške LU, **Lilijana Grof**. Pri LU so neke vrste svetovanje ponujali že doslej, vendar je bilo to v glavnem vezano na izobraževalne programe, ki so jih izvajali sami, delo svetovalnega središča pa je zastavljeno širše. Regijski partnerji pri ustanovitvi soboškega svetovalnega središča so poleg LU bili še občina Murska Sobota, območna enota Gospodarske zbornice Slovenije, Regionalna razvojna agencija Mura, Območna obrtna zbornica Murska Sobota ter območni enoti zavoda za

zaposlovanje in centra za socialno delo. Ob otvoritvi je prisotne med drugim pozdravil državni sekretar pri ministru za šolstvo, znanost in šport, **Mirko Zorman**, in povedal, da cilj svetovalnega središča ne bo zgolj posredovanje informacij o možnostih, temveč spodbujanje drugačnega načina razmišljanja, v lokalnem okolju pa ima takšno središče vlogo povezovalca različnih ustanov v svojo mrežo. Projekt informiranja in svetovanja v izobraževanju odraslih je ob podpori ministrstva za šolstvo, znanost in šport, ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, projekta Pakt stabilnosti za Jugovzhodno Evropo in programa Leonardo da Vinci II - Mobility razvil Andragoški center Slovenije.

V Svetovalnem središču v Murski Soboti je zaposlena pedagoginja in sociologinja **Darja Dravec**, informacije pa bo mogoče dobiti osebno, pa tudi po telefonu, pisno, na spletnih straneh in prek elektronske pošte. Osebno svetovanje bo potekalo ob ponedeljkih in petkih od 8. do 13. ure in ob sredah od 13. do 18. ure, po dogovoru pa je možno še skupinsko svetovanje, tudi zunaj sedeža svetovalnega središča, ki je sicer v prostorih LU. Nasvet po telefonu je možno dobiti od ponedeljka do petka od 8. do 15. ure, ob sredah pa od 11. do 18. ure, na številki 02 536 15 76.

Nataša Gider

Svetovalka v soboškem Svetovalnem središču Darja Dravec z gosti ob otvoritvi v svojem delovnem prostoru

Nataša Gider

O izobraževanju odraslih in spreminjajoči se naravi dela

Kaj s tistimi nad štirideset let?

Mlade generacije so izobražene na ravni povprečja v Evropski uniji in se zanje ni bati, problem pa so manj izobraženi starejši

"Zadovoljen sem, da za isto mizo vidim predstavnike delodajalcev in delojemalcev," so bile uvodne besede dr. Lojzeta Sočana z ljubljanske Ekonomske fakultete na včerajšnjem andragoškem kolokviju v Ljubljani. Nanj je v okviru tedna vseživljenjskega učenja Andragoški center Slovenije namreč povabil mag. Dušana Semoliča iz Zveze svobodnih sindikatov in mag. Sama Hribarja Miliča z Gospodarske zbornice Slovenije ter še mag. Marjana Peršaka iz Inštituta za razvoj učečega se podjetja in mag. Petra Beltrama z Andragoškega centra Slovenije, da bi predstavili svoje poglede na izobraževanje odraslih in spreminjajočo se naravo dela ter poskušali najti odgovore na odprte probleme.

Sočan je poudaril, da mora Slovenija pospešeno razvijati vse vrste znanja, da bo ustvarjala družbo in gospodarstvo, ki bosta temeljila na znanju. Samo Hribar je opozoril, da gre kapital tja, kjer ima boljše možnosti - to pa so med drugim čim bolj usposobljeni kadri: "Mlade generacije, ki prihajajo, so izobražene na ravni povprečja v Evropski uniji in se zanje ni bati, problem pa so manj izobraženi nad 40 let, ki nimajo niti motivacije niti pravih možnosti, da bi se lahko usposabljali in ostali konkurenčni." Opozoril je še na nevarnost, da bodo izobraženi kadri začeli odhajati na delo iz države - tja, kjer bodo imeli boljše razmere za delo. Dušan Semolič se je strinjal, da je velik problem, kako starejšim delavcem pomagati, da se bodo usposabljali, in da je to pomembno tudi zato, ker se bo tudi slovenski delavec kmalu srečal s konkurenco tuje delovne sile iz držav, kjer imajo nižji standard: "Zato je pomembno, da krepimo prepričanje, da sta večja varnost in konkurenčnost delovne sile mogoči le z več znanja." Marjan Peršak je predstavil nekaj izsledkov raziskav o stopnji organizacijske kulture v slovenskih podjetjih: ena glavnih ugotovitev je, da je med podjetji velika razlika v tem, kakšen poudarek dajejo znanju. Peter Beltram pa je poudaril, da je komunikacija med vodstvom in zaposlenimi tudi zakonsko določena (na primer z zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju) ter da je država dolžna poskrbeti za delavce, ki sami bodisi nimajo motivacije za izobraževanje ali jim delodajalci tega ne omogočajo.

Lidija Ferk

Novo svetovalno središče v Mariboru

Na Andragoškem zavodu Maribor – Ljudski univerzi so pred dnevi slovesno odprli Svetovalno središče Maribor. V njem bo lahko vsakdo dobil kakovostne informacije in nasvete v zvezi s svojim poklicnim napredovanjem ter izobraževanjem in usposabljanjem. Svetovalno središče sodi v okvir projekta Informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih, ki so ga v Andragoškem zavodu Slovenije, osrednji nacionalni instituciji za razvoj in promocijo učenja odraslih, razvili ob podpori ministrstva za šolstvo, znanost in šport, ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo in programa Leonardo da Vinci. Podobni svetovalni središči so odprli že pri Ljudski univerzi Koper in UPI Ljudski univerzi Žalec. Kmalu pa bodo odprli še svetovalni središči pri Razvojno izobraževalnem centru RIC Novo mesto in Ljudski univerzi Murska Sobota.

Na otvoritvi mariborskega svetovalnega središča so bili poleg predstavnikov izobraževalnih ustanov tudi mariborski župan Boris Sovič, državni sekretar v ministrstvu za šolstvo, znanost in šport Mirko Zorman, sekretarka območne organizacije ZSSS v Podravju in državna svetnica Vekoslava Krašovec, predstavniki zavoda za zaposlovanje in mnogi drugi.

Po besedah direktorice Andragoškega zavoda Maribor – Ljudske univerze Melite Cimerman bodo v delo svetovalnega središča vključene številne ustanove in organizacije, od območne službe zavoda za zaposlovanje do območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov, saj izkušnje iz razvitih evropskih držav kažejo, da povezovanje različnih organizacij v mrežo poveča njihovo učinkovitost in kakovost svetovalne in informativne dejavnosti. Tako bo novo svetovalno središče na eni strani povežalo vse ponudnike izobraževalnih storitev v lokalnem okolju, vsem odraslim pa bo zagotovilo kakovostne, strokovne in celovite informacije za permanentno izobraževanje in vseživljenjsko učenje. V središču bodo lahko svetovali tudi več kot 10.000 brezposelnim v mestni občini Maribor, saj mnogi med njimi brez dodatnega izobraževanja in usposabljanja ne bodo mogli ponovno najti dela.

Strateški partnerji (med njimi ima pomembno vlogo tudi območna organizacija ZSSS v Podravju), ki so sodelovali pri ustanavljanju Svetovalnega središča Maribor, bodo spremljali in ocenjevali stanje pri razvoju svetovalne dejavnosti v mestni občini Maribor, ugotavljali potrebe po nadaljnjem razvoju svetovalne dejavnosti, vzpostavljali povezave med uporabniki in ponudniki svetovalnih storitev, ugotavljali zanimanje socialnih partnerjev za svetovalno dejavnost ter seznanjali javnost z namenom, načini in dosežki na področju svetovalne dejavnosti. Prav tako se bodo strateški partnerji dogovarjali o usklajenem in racionalnem razvoju svetovalne dejavnosti ter se povezovali z drugimi ustanovami na nacionalni in mednarodni ravni.

V svetovalno središče bo poleg lahko svoje članke napotila tudi območna organizacija ZSSS v Podravju, ki je sopolisnica dogovora o oblikovanju središča. Delavci potrebujejo za razmišljanje o svoji poklicni poti in o možnostih izobraževanja in usposabljanja ter vseživljenjskega učenja natančne informacije. Poleg tega pa marsikaj po-

trebujejo tudi nasvete, brez katerih bi se sami težko odločili za to, kako priti z dodatnim izobraževanjem, prekvalifikacijami in dokvalifikacijami do želenega poklica ali napredovanja v poklicu.

V središču bodo delali strokovnjaki, ki bodo delavcem pomagali najti najboljšo poklicno pot. Poleg tega pa bodo delavce znali napotiti tudi na druge ustanove in organe, ki so pristojni za reševanje njihovih problemov v zvezi s poklicem in poklicno kariero. Doslej so se delavci za tovrstne nasvete velikokrat obračali kar na območno organizacijo ZSSS, zdaj pa jih bodo lahko napotili na specializirano svetovalno središče, ki bo imelo vsa potrebna gradiva in informacije tudi o izobraževanju in usposabljanju znotraj območne organizacije ZSSS. Skratka, novo

svetovalno središče bo koristno tudi za člane ZSSS, ki se želijo dodatno izobraževati in usposablјati oziroma ki imajo kakršnekoli probleme v zvezi s poklicnim napredovanjem.

Po vsebini bo svetovalno središče, v katerem bo zaposlenih šest svetovalcev (eden s 70-odstotno, drugi pa s 30-odstotno delovno obveznostjo), dajalo delavcem in drugim zainteresiranim informacije pred, med njim in po njem. Dostopno bo vsem državljanom, svetovalci pa bodo varovali tajnost osebnih podatkov, ki jih bodo med svetovanjem pridobili. Poleg tega bo svetovanje brezplačno in nepristransko, saj bodo imeli svetovalci pred očmi zgolj in samo interese odraslih, ki se bodo k njim zatekli po pomoč in nasvet.

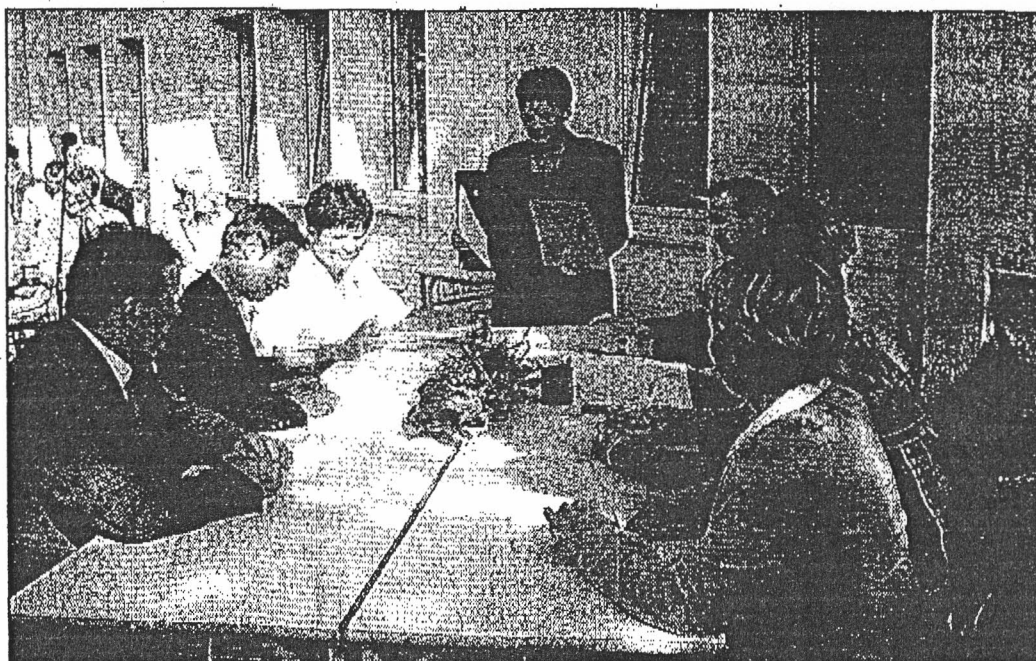
T. K.

Brezplačno svetovanje in informiranje

Ob prejšnjega tedna deluje v prostorih Ljudske univerze Murska Sobota svetovalno središče, ki je namenjeno informiranju in svetovanju za izobraževanje odraslih. Na kratko so ga poimenovali ISTO in je med petimi tovrstnimi središči v Sloveniji, svetovalka za odrasle pa je Darja Dravec, univ. dipl. pedagoginja in sociologinja kulture.

K temu projektu so skupaj pristopile mestna občina Murska Sobota, Gospodarska zbornica Slovenije - Območna enota Murska Sobota, Območna obrtna zbornica, RRA Mura, Zavod za zaposlovanje, Center za socialno delo ter nosilec projekta Ljudska univerza. Podprli pa so ga tudi Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Pakt stabilnosti za jugovzhodno Evropo in program Leonardo da Vinci II Mobility, razvil pa ga je Andragoški center Slovenije. Osnovni namen Svetovalnega središča je, da bi ljudem zagotovili preprost in brezplačen dostop do kakovostnega informiranja in svetovanja o učnih možnostih.

Odrasli bodo dobili v svetovalnem središču različne in potrebne informacije o možnostih za nadaljnje izobraževanje in učenje, ponudili jim bodo pomoč in nasvete pri sprejemanju odločitev za ustrezno izobraževanje,

ISTO bo odraslim omogočil, da bodo prišli do brezplačnih in ustreznih informacij o izobraževanju in izpopolnjevanju svojega znanja.

izpopolnjevanje znanja, prekvalifikacije, ponujajo pa tudi dostop do nacionalne baze podatkov, informacije o šolanju drugod po Sloveniji in v tujini ter možnosti štipendiranja. Lilijana Grof, direktorica Ljudske univerze, je na otvoritvi poudarila, da so se za svetovalno središče odločili, ker je k njim hodilo veliko ljudi po različne nasvete. Zgodilo se je, da z obsegom svojega delovanja ljudem niso znali pomagati in jim ustrezno svetovati, zato so jih pošiljali

od vrt do vrat. Mnogi so prej odstopili, preden so prišli do znanja ali prave informacije. To svetovalno središče naj bi sedaj vsem odraslim ponudilo brezplačno strokovno svetovanje kot podporo pri izobraževanju in učenju.

Svetovalna središča ponujajo odraslim osebno in zaupno informiranje ter svetovanje po telefonu ali pisno, po internetu ali elektronski pošti, svetovalci obiskujejo različne kraje v okolju svetovalnega središča. V lokalnem

okolju pa bodo v svetovalno mrežo povezovali tudi druge ustanove, da bi skupaj zagotovili kakovostnejše celostno in raznoliko svetovalno ponudbo odraslim ter jim s tem omogočili, da bi dosegli ustrezno stopnjo izobrazbe ali dodatno šolanje, s čimer bodo uspešnejši v službi, pri delu, v prostem času in špekje. Pisarna je odprta od ponedeljka do petka od 8. do 13. ure, v sredo od 13. do 18. ure.

A. Nana Rituper Rodež ■

Višje izobraženi se pogosteje nadalje izobražujejo

V vključevanju v izobraževanje je razmerje med takimi, ki imajo osnovno šolo ali manj, in tistimi z visoko izobrazbo, skoraj 1 proti 7 - Manj izobraženi si večinoma sami plačajo nadaljnje izobraževanje

V nedeljo se je končal letošnji, že šesti Teden vseživljenjskega učenja (TVU), ki je tokrat vključil kar 2500 različnih prireditev za spodbujanje najrazličnejših oblik učenja v vseh starostnih obdobjih. Prireditve je pripravilo 550 izvajalcev, nacionalni koordinator TVU pa je Andragoški center Slovenije (ACS). Z direktorico dr. Vido A. Mohorčič Špolar smo govorili o trendih v vseživljenjskem učenju in o njegovi prihodnosti.

- Andragoški center Slovenije je vlada pred desetimi leti ustanovila, da bi spodbujal kulturo vseživljenjskega učenja in izobraževanja. Koliko je po vaši oceni v tem času uspel izpolniti nalogo?

"Že leta 1997 smo si določili geslo, pod katerim potekajo prireditve v času TVU, to je Slovenija, učeča se dežela. Rdeča nit v najnovejših razvojnih dokumentih, kot so proračunski memorandum, strategija gospodarskega razvoja Slovenije in strategija zaposlovanja do leta 2006, je Slovenija - družba znanja. Vse poti v družbo znanja imajo skupnega spremljevalca, hitrost potovanja po teh poteh pa je odvisna od tega, koliko ljudi se ima priložnost izobraževati. Od kakovosti tega izobraževanja in od tega, ali delovno in življenjsko okolje spodbuja razvijanje novega znanja, pa je odvisno, kako hitro bomo to pot prehodili. Torej od kakovostnega izobraževanja mladine in množičnega in kakovostnega izobraževanja odraslih, ki se kot enakopravna sistema povezujeta v strategijo vseživljenjskosti učenja, je odvisno, ali bomo obe gesli uresničili.

Če torej gledam na umestitev izobraževanja odraslih v teh dokumentih, lahko rečem, da smo na tej ravni izpolnili poslanstvo. Veliko smo dosegli tudi pri uveljavljanju tistega dela strategije vseživljenjskosti učenja, ki poudarja pomen neformalnega učenja za 'bivati v skupnosti' in za 'učiti se biti' (tretji in četrti Delorsov steber). Poglejmo samo študijske krožke (prva leta se je v njih učilo 2500 odraslih, danes prek 10.000), razvili smo model splošnoizobraževalnih središč za samostojno učenje (po vsej Sloveniji jih deluje 36), pomemben je tudi prispevek ACS k razvoju izobraževanja brezposelnih: v okviru Programa 5000 smo razvili in izvajamo modularni program izpopolnjevanja učiteljev, vodij in svetovalcev, razvili smo tudi program Projektno učenje mladih, v ka-

Vida A. Mohorčič Špolar: "Sem optimistka, zavzemam se za udeležanje 'učenja za vse, ne samo za izbrane', kot je dejal Tony Blair."

ževanju odraslih določil sprejetje programa zato, da bi zagotovili hitrejši razvoj in tako odpravili najprej velike primanjkljaje na področju izobraževanja odraslih ter nato zagotovili tudi normalno delovanje in razvoj. To pa seveda ni mogoče brez večjega vlaganja iz javnih virov in brez posebnih ukrepov za spodbujanje večjega vlaganja iz zasebnih virov. Ker pa je glavni strošek uresničitev tistega cilja programa, ki določa 4-letno srednješolsko izobrazbo za večino odraslih kot temeljni izobraževalni standard, verjamemo, da bo - ob večji angažiranosti civilne družbe in predvsem strokovnega sveta za izobraževanje odraslih - postopek za sprejetje programa vendarle stekel naprej."

- Kakšen je po vaših izkušnjah v Sloveniji odnos odrasle populacije, ki je že izstopila iz formalnega izobraževanja, do nadaljnega učenja?

"Najbolj zgovorni so podatki o tem, koliko se jih, potem ko končajo šolanje, vključuje v izobraževanje ali bi se bili pripravljene izobraževati, ter koliko plačujejo za svoje izobraževanje. Pri nas se po podatkih mednarodne raziskave vključuje v izobraževanje 31 odstotkov odraslih. To je malo - v državah, kjer imajo razvito izobraževanje odraslih, jih je več kot polovica. Slika je toliko slabša, če pogledamo, kdo so tisti, ki se še naprej izobražujejo. Bistveno več je odraslih z višjo izobrazbo; razmerje med tistimi z osnovno šolo ali manj, in onimi z visoko

- Končal se je letošnji TVU. Videti je, da uspe ta vsakoletna prireditev v katero od mnogih oblik učenja vključiti veliko množico ljudi vseh starosti. Lahko pregledava strukturo vključenih - po starosti, izobrazbi...?

"Ta hip je še prezgodaj govoriti o tem, saj podatke o prireditvah in obiskanosti še zbiramo do 5. novembra. Ob tem se bo približno 300 od 2500 dogodkov odvijalo po TVU in za celovito sliko je treba upoštevati tudi te. Podatkov o spolu, starosti in drugih značilnostih obiskovalcev TVU na državni ravni žal še ne zbiramo, saj bi jih morali pridobiti od posameznih izvajalcev prireditev. Ti pa zaradi obilice drugega dela z organizacijo prireditev in tudi zato, ker jih je včasih izjemno težko prešteti, ne vodijo natančne evidence o svojih obiskovalcih. Po koncu TVU izvajalci praviloma poročajo o povečanem zanimanju ljudi za izobraževalne dejavnosti, programe in projekte pa tudi za interesne dejavnosti (saj so okoli 24 odstotkov izvajalcev društva), in pri nekaterih obiskovalcih zanimanje kasneje vodi tudi v vključitev v izobraževanje."

- Menite, da se na državni ravni dovolj zavedamo pomena vseživljenjskega učenja? Po finančni plati država menda ne kaže najbolj pripravljenosti za spodbujanje vseživljenjskega učenja, čeprav se na deklarativni ravni za to zelo zavzema - v zadnjem tednu smo o tem veliko slišali in je posebej aktualno tudi zato, ker je v teku sprejemanje proračuna za naslednji dve leti.

"Proračunska postavka za izobraževanje odraslih, za vzgojo in izobraževanje v okviru ministrstva za šolstvo ima indeks 112. To pove, da bo za izobraževanje odraslih v letu 2002 manj denarja kot letos. Vsi se dobro zavedamo, da plač v sistemu izobraževanja mladine, ki predstavljajo krepko preko 80 odstotkov tega denarja, ni mogoče krčiti - prav nasprotno. Bojim se, da je tudi v ministrstvu za delo za izobraževanje odraslih manj denarja, vsaj če ocenjujem po obsegu sredstev za izvajanje Programa 5000. Že letos je bilo za ta program bistveno manj denarja, pa vendar je to doslej edini ukrep naše vlade, ki ga odlikujejo vse prvine vseživljenjskosti učenja in ki je zagotavljal izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni najmanj izobraženim brezposelnim. Moral bi biti zgled, po katerem bi vlada pripravila program izobraževanja manj

terega so vključeni mladi oisipniki in se izvaja na osmih lokacijah. Z dvema razvojnima projektoma - Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje in Središča za svetovanje v lokalnem okolju - pa dejansko izvajamo v praksi to, kar je v najnovejših dokumentih EU uvrščeno v sam vrh prioritet - lahko celo trdimo, da smo prehiteli razvito Evropo. V prvi projekt so vključene štiri srednje šole, svetovalna središča pa smo letos odprli v petih krajih. Še več razvojnih projektov poteka po vsej Sloveniji; tudi to, da smo jih uspeli prenesti v tista okolja, ki so 'bele lise' v izobraževanju odraslih, uvrščamo med pomembne dosežke.

Seveda pa ne morem mimo našega neuspeha - to je Nacionalni program izobraževanja odraslih. Vlada naj bi ga obravnavala letos in ga poslala v sprejem v državni zbor, a se je ustavilo zaradi denarja. Za uresničevanje ciljev tega programa bi potrebovali bistveno več denarja iz državnega proračuna.

izobrazbo je skoraj 1 proti 7.

V isti raziskavi smo tudi ugotavljali, katere so ovire, ki so preprečevale udeležbo odraslim v izobraževanju za delo ali za druge potrebe. Tako imenovani 'morebitni dejavni' odrasli (ki se v določenem letu niso izobraževali, pa bi to želeli) so navajali kot najbolj pogosto oviro pomanjkanje časa in preveliko zaposlenost, predrago izobraževanje ter pomanjkanje denarja in družinske obveznosti. Če zagotavljanje več časa ne bi pomenilo tudi več izobraževanja (gre za našo odločitev, čemu dajemo v svojem življenju prednost), pa bi država in delodajalci z odstranjevanjem drugih ovir (predrago izobraževanje, pomanjkanje denarja, družinske obveznosti) zanesljivo prispevali k večji udeležbi odraslih v izobraževanju. Verjamem, da se pri nas odrasli še kako zavedajo pomena stalnega izobraževanja, saj velik del stroškov za izobraževanje pokrivajo sami, in to v večji meri tisti, ki so manj

izobraženih zaposlenih, le da bi se partnerskima ministrstvom v Programu 5000 (za delo in za šolstvo) pridružilo še gospodarstvo in morda kmetijstvo. Kakšne so potrebe na tem področju, pove podatek, da je bilo med zaposlenimi 55 odstotkov takih, ki si niso pridobili 4-letne srednješolske izobrazbe, v izobraževanje pa jih je bilo vključenih le odstotek! ACS je že poslal odboru za šolstvo, kulturo in šport poziv, naj v postopku sprejemanja proračuna zagotovi za izobraževanje odraslih dodatna sredstva."

- Kakšna je torej po vašem mnenju prihodnost vseživljenjskega učenja pri nas?

"Sem optimistka, zavzemam se za udejanjanje 'učenja za vse, ne samo za izbrane', kot je dejal **Tony Blair** ob prvi izvolitvi. Upam, da bomo povezali vse, ki razvijamo poti za učenje mladine in odraslih, tukaj pri nas, v Sloveniji. Nekaj prisile pa bomo deležni tudi iz EU, saj se ji vendar želimo pridružiti kot enakovredni člani."

Lidiya Ferk

POMEMBNI SO BRALCI

»Če ne bomo začeli slaviti užitka branja in če branje ne bo postalo bolj družbeno, ne bo preživel«, je zapisala Rachel Van Viel, direktorica britanske organizacije *Opening the Book*. O resničnosti navedene misli je prepričana tudi DR. MANCA KOŠIR, dobitnica letošnjega priznanja Andragoškega centra Slovenije za izjemne dosežke pri spodbujanju bralne kulture na Slovenskem. Dr. Manca Košir v javnosti in kot visokošolska učiteljica nenehno poudarja pomen izobraževanja, branja in učenja za osebno in strokovno rast ter zastavlja svojo besedo pri uveljavljanju načel odprtosti in dostopnosti izobraževanja, kulturnih dobrin in programov, namenjenih samorazvoju. Možnost, ki je odprta vsakomur, je tudi okuženost z »bralnim virusom«, zato srečujemo Manco Košir v zadnjih letih v različnih okoljih, v katerih zavzeto navdušuje za branje leposlovja, za učenje in druženje ob branju. Od leta 1999 sodeluje z Andragoškim centrom pri širjenju bralne kulture med odraslimi v okviru projekta študijskih krožkov »Beremo z Manco Košir«. Je predavateljica mentorjem, udeleženka javnih prireditev in sogovornica ljubiteljem leposlovja, zato smo jo na pogovor povabili tudi mi.

■ **Kako je razširjanje »bralnega virusa« povezano z vašim osnovnim poklicem in osebnim poslanstvom?**

Že majhna deklica sem bila socialno zelo občutljiva; nahranila sem lačnega otroka, oprala pokakanega fantka, bila navdušena tabornica s svojim vodom čebelic, v šoli sem zagovarjala tiste, ki so jih hoteli izključiti in jih inštruirala matematiko, ipd. Za učiteljski (sem tudi predmetna učiteljica matematike in fizike) in novinarski poklic sem se odločila, ker imam rada ljudi in ker želim kaj storiti zanje. Skratka, sem tipična aktivistka ali družbeno angažirana delavka. V teh neoliberalističnih časih podivjanega kapitalizma in boleznega individualizma je to neobičajna življenjska drža, ki se ji mnogi posmehujejo. Ampak ta drža sem jaz. Delo z ljudmi in za ljudi me bogati in dela zadovoljno. Ko bom umrla, bom ustanovila angelsko brigado, ki bo pomagala ljudem v najhujših stiskah. Se že veselim!

■ **Je kakšna razlika med nekdanjimi »branji z Manco Košir« in zdajšnjimi bralnimi študijskimi krožki?**

Razlika je bistvena. Ko smo z gosti priljubljene televizijske oddaje *Moški, ženske* govorili o knjigah — in to smo delali pogosto — je bilo branje del širšega konteksta televizijske oddaje. Ko sem imela bralne večere v Cankarjevem domu — imenovali so se *Berite z Manco Košir* — je šlo za svojevrstno predstavo, ki je spodbujala branje, a je bila vendarle predvsem predstava mojih gostov in klopak knjig, o katerih smo z navdušenjem govorili. Študijski krožki BMK pa so pravo družbeno in družabno gibanje za širitev bralne kulture. So del veličastnega projekta vseživljenjskega učenja, ki ga izvaja ena najpomembnejših in meni najljubših organizacij pri nas — *Andragoški center Slovenije*. In v tem je bistvena razlika. Tudi v metodah učenja in širjenja »bralnega virusa« po prelepi deželi slovenski potemtakem.

■ **Kakšen prispevek h kulturi branja ima zbiranje v študijskih krožkih?**

Gre za pomemben prispevek, ki je ovrednoten v okviru krožkov in *Andragoškega centra*, premalo pa se zavedajo njegove pomembnosti osrednje državne institucije. Vemo, kako katastrofalni so podatki zdaj že znamenite raziskave o stanju pismenosti na Slovenskem. Ko je irska vlada slišala za podobne slabe rezultate pismenosti svojih državljanov in državljanek, je skoraj ustanovila krizni štab. Takoj so se lotili številnih aktivnosti, začeli vlagati sredstva v izobraževanje in ljudi, ki pomagajo dvigovati pisno raven. Kaj pa je storila slovenska vlada, lepo prosim? O slovenski nacionalni katastrofi sploh ni razpravljala! Kako kratkovidno — kot so pač praviloma kratkovidni naši politiki. Nimajo vizije razvoja Slovenije, ne vlagajo dovolj v najpomembnejše za naš obstoj: v izobraževanje, vseživljenjsko učenje, dvig pisne in bralne kulture. Kot je ob osamosvojitvi poudaril pesnik Tone Pavček: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo.« Mi smo si njegovo misel izbrali za moto naših krožkov in jo napisali na knjižno kazalo, ki ga vlagamo v vsak dan več prebranih knjig. Kaj pa je storila naša oblast? Malce upanja mi vliva odločitev Ministrstva za kulturo, da podpre naše bralne krožke, in Ministrstva za šolstvo, ki podpira vseživljenjsko učenje. A gre le za skromno finančno podporo in za šibko zavedanje vodečih, da bi morali nemudoma izdelati načrt za dvigovanje izobrazbene ravni slovenskih državljanov in državljanek in storiti veliko več za našo pismenost. Bralna kultura in posledično jezikovna kultura Slovencev in Slovenk je slaba, kar ne kažejo samo porazni rezultati omenjene raziskave, pač pa tudi ne veliko boljše povprečje pri letošnji maturi iz slovenskega jezika. Da duhovna elita — saj tako obravnavamo gimnazijske dijake, mar ne? — zna svoj materni jezik samo za 3, to je zame usoden problem tako znanja materinščine kot nacionalne identitete.

Študijski krožki BMK počasi, z majhnimi koraki, a vztrajno spreminjajo podobo bralne kulture na lokalni ravni. Ljudje, ki že dolgo ali pa sploh nikoli

niso brali, so začeli brati. In uživati pri tem. Jaz ne zaupam v revolucionarne spremembe, temveč v pot majhnih korakov in drobnih sledi, ki jih naslednje generacije učvrstijo in iz njih naredijo najprej stezo, potem pot in končno široko cesto v svet besed, znanja, komuniciranja in druženja. In hkrati pot k samemu sebi, ki je pa tako ali tako najpomembnejša. Rezultati o naši slabi pismenosti govorijo tudi o nizki samopodobi in šibki samozavesti, kar pa se pri ljudeh, ki obiskujejo študijske krožke, spreminja v dobro samopodobo in radost bivanja, ki je edini humus za rast tako posameznika kot naroda v celoti.

■ **Ali v dobi elektronskih medijev sploh potrebujemo knjige in vzgojo h kulturi branja?**

Pa še kako! Kot še nikoli tako! V času vizualne kulture z oralnim jezikom je branje nujno za celovit razvoj možganov, se pravi za celovitejši pogled na svet, na ljudi in stvari. Branje na drugačen način zaposluje možganske vijuge kot gledanje televizije in poslušanje radia. Je tudi bolj naporno, zato veliko manj priljubljeno. A brez znanja branja pravzaprav niti drugih znanj ne moremo uspešno gojiti, saj je znanje zapisano v knjigah ali pa na internetu. Znanje je ubesedeno (mislimo v jeziku in ne v slikah!) in najpogostejše napisano izkustvo, zato pač moramo znati brati. Brati književnost je posebna vrsta branja, ki je danes izjemnega pomena. Ker spodbuja vstop v notranji svet. Naredi torej obratno kot elektronski mediji. Ti pritegnejo našo pozornost in jo zadržijo na površini, branje umetniških besedil obrne pogled v lastno notranjost in spremeni stanje naše zavesti. Kot pravi Sven Birknerst, gre pri branju za spremembo stanja prav posebnih vrst. Doživimo premik v našem običajnem zaznavanju resničnosti, svoj občutek za čas in običajno zavedanje nadomestimo s »kvazi brezčasnim občutkom začasne zastalosti«. Dandanes imamo prepogosto občutek, da čas teče prehitro, da nas priganja, tudi elektronski mediji s svojo tehnologijo in sporočili pospešujejo ta

hitri ritem življenja, zato bolj kot kdaj prej potrebujemo »stroj za upočasnitev časa«. Od vseh strojev za tovrstna opravila je knjiga najboljši, najbolj dostopen in najcenejši »stroj za upočasnitev časa«.

In še za nekaj je branje knjig izjemnega pomen. Postmoderna doba je izgubila temeljno orientacijo, izguba smisla je vsakdanji pojav. Literatura pa je usmerjena k pomenu. Vsak verz, sleherni odstavek v zgodbi in stran v romanu so nečemu namenjeni, in ko bralec prepozna njihov smisel, hkrati prepozna smisel življenja in lastnega bivanja. Elektronski mediji ne zmorejo ne tvoriti ne prenašati smisla na ta način, kot to zmore stoletja star množični medij – knjiga.

Naj premislek o pomenu branja v času elektronskih občil končam s citatom že omenjenega Birkersta: »Edino upanje je v tem, da se bo branje – namesto da bi zamrlo v sijaju stotin milijonov ekranov – uveljavilo kot neke vrste rezervat, kot simbolični prostor, kamor se lahko zatečemo, kadar naš jaz potrebuje stik s svojimi izvori. Potem-

takem je prav mogoče, da je nastopil čas, ko začnemo ceniti moč branja. Hipoteza je zanimiva: morda se nam prav skozi kulturno ogroženost branja na paradoksalen način razkriva njegova globlja odrešilna moč.« In še: »Premik iz vsakodnevne zavesti v zavest, ki je obsijana z umetniškimi videnjem, je podoben prebujanju duhovnosti.« Bralčev estetski doživljaj namreč prinaša težko pojasnljiv občutek, o katerem se s članicami naših krožkov večkrat pogovarjam, namreč, da smo z branjem dobrih knjig v objemu nečesa večjega, globljega, kot temu pravi citirani avtor.

■ Se vračamo v čas čitalnic in bralnih društev?

Ne gremo nazaj, ampak naprej. Ni namreč napredek ritenska hoja in tudi ne hitro pozabljenje dobrega in koristnega iz kulturne tradicije. Človek raste, kadar zmore ločiti zrno od plev, pomembno od nepomembnega, in kadar ne izpušča enega na račun drugega – na primer knjige na račun tele-

vizije – ampak sočasno biva v več vzporednih svetovih in gradi več osebnih identitet, v katerih je ustvarjal in odprt za odnose z drugimi in za čudež življenja.

Pred kratkim sem brala intervju z direktorico britanske organizacije *Opening the Book*, objavljen v izvrstnem hrvaškem kulturnem časopisu *Zarez* (žal česa takega Slovenci ne premoremo), ki me je fasciniral. Pripoveduje, da bralni krožki v Veliki Britaniji doživljajo veliko ekspanzijo in so v knjižnicah posebno spodbujana dejavnost. Koliko sredstev in intelektualnega napora vlaga vlada Velike Britanije v razvoj bralne kulture! Kajti ni knjige brez bralcev, in njih hoče nagovoriti ta imenitna organizacija. Direktorica pravi: »Naša organizacija obstaja, da bi poudarila prav to, in da ustvari promocije in dogajanja, ki bodo povezali bralca in knjige.« Kajti, ugotavlja Van Viel, živimo v svetu, v katerem se množica stvari poteguje za našo pozornost. »Če ne bomo začeli slaviti užitek branja in če branje ne postane bolj družbeno, ne bo preživelo.« je prepričana. In mi, ki vzpostavljamo bralne študijske krožke, smo prepričani enako. Vlada bi nas morala finančno izdatno podpreti, ne pa da nam po mnogih prošnjah milostno tu in tam odmeri kakšno drobtinico. Tudi to kaže, da je sklicevanje na Evropo prej politična floskula kot resen vladin projekt.

■ Vas animatorska vloga utruja ali navdihuje?

Vsekakor navdihuje! Ko pridem utrujena od prenatrpanega delovnega urnika in utrudljive vožnje k svojim »puncam« iz oddaljenih bralnih krožkov na obisk, vedno odidem bogatejša, notranje trdna, ker vemo, da delamo prav in dobro. In srečna. Žalostna sem edino zato, ker ne zmorem obiskati vseh in tolikokrat, kot me vabijo. Upam, da bo prihodnje leto bolje. Načrtujemo namreč televizijsko oddajo *Beremo z Manco Košir* na nacionalni televiziji – Ministrstvo za kulturo in Združenje založnikov sta že obljubila finančno pomoč – in se bomo lahko srečali vsak mesec prek ekrana in v televizijskem studiu. Naši bralni krožki bodo namreč predstavljeni v vsaki oddaji in pogosto bodo njihove članice oziroma vse preveč redki člani tudi moji gosti v studiu. Oddaja je načrtovana tako, kot da bi scenarij napisali v britanski organizaciji *Opening the Book*. A se je napisal v moji glavi in mojem srcu, kar oboje polnijo srečanja z mentorici in članicami študijskih krožkov BMK. Zato bodo tudi one in sodelavke z Andragoškega centra zaslužni za promocijo branja, kakršno si zasluži tudi slovensko televizijsko občinstvo. Navsezadnje naročnina ni majhen znesek in televizija kot javni servis je dolžna delati oddaje za nas, ki jo vzdržujemo in zaradi katerih je sploh nastala. In obstala.

■ Kako je mogoče, da se pisana beseda človeka bolj dotakne kot nesposredno doživite?

Tako globoko se nas dotakne samo tista in taka pisana beseda, ki zavibrira z našo dušo. Jo prebudi in jo spomni na njena lastna doživetja, na njene želje in hrepenenja. Nas potegne v objem večjega in globljega, večnostnega. Kot je zapisal Moor v izjemni knjigi za duhovno rast *Nega duše*: Kadar beremo, pridejo angeli na obisk. Takrat smo sposobni začutiti nezavedno, se soočiti s svojimi sencami in svetlobo notranjega dušnega sveta in biti

v tistem miru in tišini v posvečenosti branja odprti za najgloblje in najvišje, kar je posamezniku dosegljivo. Zato mnogi psihoterapevti priporočajo branje kot terapijo, nekateri pa tudi sami vodijo biblioterapevtska srečanja.

■ **V javnosti večkrat omenjate pomen knjig oziroma branja za osebnostno rast, za samorazvoj. Kako bi predstavili ta vidik bralne kulture?**

Na kratko sem ga že. Na dolgo pa ga tu niti ne morem. Kdor rad bere, ve, za kaj gre. In kdor še ni redni bralec — ne prebere vsak mesec vsaj ene leposlovne knjige — se bo o tem prepričal najbolje sam, če bo začel redno brati. Tako je torej z literarno umetnostjo, pravi že citirani Birkerst (preveden v junijski številki *Sodobnosti* pod naslovom *Branje kot stanje*): »Čeprav nam ne more dati nikakršnega posmrtnega življenja, si v njenem kraljestvu odpotovanj pridemo na jasno s samim seboj na način, ki ga občutimo kot neverjetno trajnega.« Branje je dragoceno potovanje vase in potlej tudi k drugim, je torej erotično dejanje par excellence. Zato pa tako rada berem in s takim navdušenjem širim bralni virus po Sloveniji. Da bi bilo več erotike v nas in okoli nas, ljudje srečnejši in dežela sijajnejša. Močna luč nikoli ne razsvetli samo enega, temveč žari v mnogih. Ali je še kak močnejši žar, kot je erotični? Ja, brez njega bi res izumrli. Zaradi praznine v ljudeh in revščine narodove. Pesnik že ve: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo.«

Pisati zna vsak, pismenih pa je malo

Od sredine lanskega leta, ko smo se morali Slovenci spopasti s sodobno obliko svoje nepismenosti, se ni spremenilo nič

Slaba funkcionalna pismenost Slovencev je prvič postala javni problem tik pred lanskim poletjem. Tedaj so na Andragoškem centru v Ljubljani (le uro pozneje kakor v Parizu) predstavili rezultate štiriletne mednarodne raziskave, ki je potekala pod okriljem OECD. V njej smo se Slovenci slabo odrezali, mnogo slabše od pričakovanja, in po medijih je nekaj malega završalo; zadnje odmeve je bilo slišati še jeseni. Potem je – čeprav je bila izrečena tudi beseda *katastrofa!* – vse utonilo v pozabo. No, vsaj javne pozornosti to vprašanje ni bilo več deležno.

Znova se je pojavilo prejšnji teden v Portorožu, kjer je bil mednarodni posvet z naslovom Izzivi razvoja visokega šolstva. Seveda to ni bil osrednji »izziv«, pač pa argument, ki ga na takem posvetu ni bilo mogoče spregledati. Dr. Stane Pejovnik, državni sekretar za višje in visoko šolstvo, se je nanj odzval z vrhunsko državniško previdnostjo, ko je dejal, da bi morali raziskavo ponoviti. In če podatek drži, nujno nekaj ukreniti.

O podatku zanesljivo ni treba dvomiti, res pa je, da je bil pridobljen na vzorcu, ki je za raziskavo tako kompleksnega vprašanja, kakor je funkcionalna (ne)pismenost na nacionalni ravni, razmeroma majhen: 2972 oseb. Vendar je ugotovitev, ki izvira iz približno 0,2 odstotka odraslega prebivalstva, za alarm čisto dovolj.

Kakšno bo vreme?

A kaj pravzaprav pomeni funkcionalna nepismenost? Z navadno na Slovenskem že dolgo ni težav (pri zadnjem štetju leta 1991 je bi ta podatek 0,4 odstotka). Toda če danes rečemo, da je kdo nepismen, mislimo na *postanalfabetizem*, na nesposobnost prepoznavanja besedilnih vrst in položajev izrekanja: zato govorijo nekateri kar o *temeljnih spretnostih*, te pa zadevajo vsa področja opravljenega življenja.

Nekaj primerov. Znamo razbrati navodila za uporabo gospodinjskega stroja ali, kar je zahtevnejše, zdravila? Opravičilo za otrokov izostanek v šoli smo gotovo že napisali, toda ali bi znali sestaviti pogrebni govor? Ali razumemo slikovno vremensko poročilo? Si znamo sami izbrati najugodnejše potovanje z vlakom, recimo iz Ljubljane v Madrid? Si znamo predstavljati, kakšne so v resnici najnovejše ugodnosti, ki nam jih ponuja banka za poslovanje v tujini? Ali zmoremo brez odvetnika napisati prepričljiv ugovor na policijski zapisnik, če so v njem neresnične navedbe? Ločimo dobesednost in figurativnost oglasne-

ga sporočila? Znamo politični komentar prebirati tudi med vrsticami? Si znamo pri tvorbi besedil pomagati s pravopisom, slovarjem, z leksikoni ...? – To so seveda izmišljene »uganke«, a predstavljajo tipe funkcijske pismenosti, pri katerih smo se Slovenci v omenjeni raziskavi slabo znašli: komaj četrtina bi rešila vse.

Samozavest iz nevednosti

Iz raziskave smo namreč izvedeli – če posplošimo –, da smo Slovenci, kar zadeva znanje in spretnosti, ki izvirajo iz ravnanja z besedili vseh praktičnih vrst, slabo pripravljeni na življenje v sedanjem in še bolj v prihodnjem svetu; z znanjem in spretnostjo je tu mišljena »preprosta« opravilna sposobnost, s katero po eni strani strežemo uveljavljenim komunikacijskim normam, po drugi strani pa novim informacijskim in tehnološkim dosežkom. Pokazalo se je, da kar 65 do 70 odstotkov prebivalstva (med 16 in 65 letom) takšnih sposobnosti nima. Med 22 državami (večinoma evropskimi, a zraven sta bili tudi Avstralija in ZDA) smo se tako znašli na razcepljenem repu: s Portugalsko, Čilom, Madžarsko in Poljsko.

Podatki iz raziskave osvetljujejo naš neugodni položaj tudi z drugih vidikov (znotraj držav OECD imamo na primer nadpovprečno formalno izobrazbo in podpovprečno dejansko, in to seveda največ pove o našem šolstvu; imamo največji prepad med najbolje in najslabše pismenimi, kar najbrž pripoveduje o veliki socialni razslojenosti), a najbolj »ganljiv« je tisti aspekt, ki meri oceno o stopnji pismenosti skozi lastne oči. Med tistimi 70 odstotki Slovencev, ki niso dosegli niti povprečne stopnje funkcionalne pismenosti, jih 77 odstotkov meni, da je njihovo tovrstno znanje zadovoljiva. To pomeni, da se svojega neuglednega položaja (podobno je s Poljaki) sploh ne zavedajo. Konkretne okoliščine – ne na delu in ne doma – jih oči-

tno ne silijo v preizkušnje, v katerih bi zaznali svoje zvezane roke. Da ni tako pri Portugalcih in Čilencih, si lahko razlagamo samo s tem, da je tam zahtevnost na delovnem mestu višja.

Takšna slika ne bi smela biti povsem nepričakovana. Sedanja šola sicer pozna dokaj temeljit pouk funkcijskih zvrsti jezika, toda povojne generacije so bile brez njega tja do sredine osemdesetih. Pri nas za zaposlitev na mnogih delovnih mestih, ki so povezana z oblikami javnega komuniciranja (predsedniki političnih organizacij, menedžerji, piarovci, administratorji, šoferji v javnem prometu, prodajalci ...) nihče ne zahteva preizkusa prepoznavanja sporočilnih žanrov, nihče ne preverja znanje tvorbe teksta in konteksta. Takšna zahteva gotovo ne bi stregla manjši brezposelnosti, toda družba (država) si z velikim številom funkcijsko nepismenih ljudi, ki so sicer lepo potaknjeni po službah, ne bo mogla pomagati. Ne kratkoročno in še manj dolgoročno.

Kako kaže?

To seveda ni samo slovenski problem. Funkcionalna nepismenost je velika tudi na Zahodu (ZDA na primer 20 odstotkov, Kanada 38), nastaja največ zaradi razlike med ponudbo zmeraj novih tehnološko-informacijskih danosti in zaostankom pri njihovi razberljivosti za množično uporabo. Toda velika razlika je, kako posamezni izobraževalni sistemi v raznih državah dvigajo raven »svoje« funkcijske nepismenosti. Pri nas jo očitno slabo. Natančneje: sistematično, s strategijo in podporo države je sploh še ne. Edino, kar je mogoče reči dobrega, je to, da Andragoški center (sodeloval je tudi pri omenjeni mednarodni raziskavi) pripravlja ustrezne predloge, ki jih namerava spomladi poslati vladi. Bomo videli.

Peter Kolšek

PROJEKT S PUMOVCI

Skupinsko branje "Nekaterih ljubezni" Vinka Möderndorferja

Kako mlade, ki mislijo, da nimajo potrebe, interesa niti časa, navdušiti nad knjigo in branjem? Kaj ponuditi prav tem mladim ljudem za kulturni praznik, da bi jim dalo drugačen pečat, kot so ga vajeni?

Mi smo to naredili tako, da smo si vzeli čas, za katerega smo že mislili, da ga nimamo, ter jim ure in ure brali. Vsega skupaj enajst – vsakokrat po eno uro. Beseda je sedla. Ni se dalo skriti. Enemu v uho, drugemu v srce, tretjemu ...

Anamarija Kovač

KAJ SO POVEDALI PO KONCU BRANJA, KI JE TRAJALO SKORAJ DVA MESECA, ENKRAT DO DVAKRAT TEDENSKO PO ENO URO.

SABINA: Knjiga ima več poglavij in vsako ima svoj naslov. Večinoma opisuje ljubezen. Zapomnila sem si zgodbo o dekletu, ki se vozi z vlakom na delo v mesto in se pozno ponoči vrača domov. Zanimivo je bilo, da je pri zadnjem branju eno zgodbo bralo več bralcev.

»Vedno so prihajali ob istih urah, s svojimi razcvetelimi nosovi in lici so stekleno buljili prek šanka, mahali z rokami in pripovedovali stare vice. Nekaj jih je bilo, ki so prišli šele zvečer. Ušli so svojim ženam.« (*BIFE PARADIŽ*)

ALEKSANDER: Te zgodbe so preveč moderne. Všeč mi je bila tista o kondomih z okusom po jagodah. Srečanje v dvigalu, pride mlada ženska, zaplete se v odnos z neznanim moškim. Spominja me na Nizozemsko. Knjigo bi priporočil vrstnikom.

TANJA: Poučna knjiga, zelo realistično opisane zgodbe, dajejo ti napotke za življenje. Všeč mi je bila Biografija kekega angela.

SPELA: Kondomi z okusom po jagodah je zelo življenjska zgodba. Tudi meni bi se lahko zgodilo podobno.

»Spomnim se, da sem videl v gostilni na koncu ulice, točno nasproti Seferisove hiše, kondomat. Avtomat s kondomi. Ona da me bo počakala, pravi. Zleze pod kockasto deko in se zazre v televizor. Vrata bo pustila odprta. Naj se hitro vrnem.« (*KONDOMI Z OKUSOM PO JAGODAH*)

SAŠA: V glavnem so mi bile vse zgodbe všeč. Ker so resnične in tako dobro napisane. Pa zanimive in razumljive.

KAJ JE PUM?

PUM – Projektno učenje za mlade je razvil Andragoški center Slovenije za mlade ljudi od 15 do 25 let, ki so izstopili iz rednega šolanja v osnovni ali srednji šoli. Izvajajo ga v Ljubljani, Slovenj Gradcu, Celju, Murski Soboti in Radovljici, kjer je dobil streho v okrilju Ljudske univerze. Če še ni stekel, pa še bo v Ajdovščini,

Kopru in Mariboru. Program je sestavljen tako, da bi večina deklet in fantov, ki se vključijo, pridobila pozitivne izkušnje in motivacijo za delo in učenje, ter nadaljevala šolanje ali si našla zaposlitev. Projektno učenje pomeni drugačen, neformalen način učenja v različnih dejavnostih, pri katerih mladi ljudje lahko pokažejo svoje interese in razvijajo sposobnosti. Pomembno zanje je, da se znebijo občutka zapučenosti in izrinjenosti ter na novo vzpostavijo osnovno komunikacijo z okoljem in svetom. Z različnimi oblikami dela v programu, ki je izdelan posebej zanje, imajo možnost svojo ustvarjalnost predstaviti tudi širši javnosti. Ko odkrijejo svoje talente, izrazijo želje, spoznajo poklice in se odločijo, da bodo dejavni, učenje ni več tako zelo težko in zoprno, nekaterim postane celo všeč, vzljubijo poslušanje glasbe in branje knjig. Ko njihove notranje stiske popustijo, so pripravljene zaupati velike in male ljubezni, spregovoriti o namišljenih in resničnih strahovih in vidijo, da je danes svet lepši kot včeraj. V radovljiškem PUM-u se je v dobrem letu zamenjalo okoli 50 mladih, skupina pa jih ne sme imeti več kot 24. Zato skozi vse leto eni prihajajo, drugi odhajajo. Dekleta in fantje morajo spoštovati nekaj osnovnih pravil: upoštevati drug drugega, redno prihajati (od 8.30 do 14.30 od ponedeljka do petka), ne prihajati alkoholizirani ali drogirani, brez dovoljenja ne zapuščati skupinskega dela ali prostorov. Letos so presenetili s projektom Modna revija, ki so ga pripravili z zunanjiimi sodelavci, s katerimi so oblikovali nakit, izdelali modele za obleke, poskrbeli za masko, pričeske, fotografijo in tehnično opremo, se naučili nastopati kot manekeni in ročno izdelali unikatna vabila.

Vabili so nas z verzi, ki jih je spesnil Aleš:

Naše sanje plavajo čez/vesoljne širine,/vesoljni lesk,/čakajoč/na oko,/brezmejne lepote ujete/v nebesne modrine,/poleti z mano, daj mi/roko.

In ko dan izgine, ker/noč ga izrine,/odpro se vrata do resničnega zlata.

Stopite v svet stila,/manekenskega izziva,/noč vas prevzame, čas/naj obstane,/ko vidiš krasote,/revije lepote.

V projektu Skupinsko branje smo sodelovali: Ana Marija Kovač in Danijela Leskošek, ki sva od 8. marca do 26. aprila vsak teden enkrat ali dvakrat po eno uro brali zgodbe iz knjige Nekateri ljubezni, Vilma Kersnik, ki vodi mentorsko skupino PUM Radovljica, in mentorici Mateja Rozman Amon in Mojca Šolar. Pa seveda vsi mladi pumovci, ki jim je Ana prinesla osem knjig na izbiro. Po branju kratkih odlomkov iz vsake so enoglasno izbrali tisto rdečo, ki ima črno srce na platnici. V dogovoru z direktorico Knjižnice A. T. Linhartaradovljica so si pumovci prislužili enoletno članarino za izposajo in branje knjig, izposajo cedevj in cederomov, branje in listanje po časopisih v čitalnici, tudi izposajo časopisov za konec tedna.

»VEDNO SEM UŽIVAL V TEM, BRAL SEM SINU, PRIJATELJEM, LJUBEZNIM ... IN ENAKO UŽIVAM, ČE MI KDO BERE NA GLAS. ŠE VEDNO NEIZMERNO UŽIVAM V TEM.«

Bernhard SCHLINK, pisatelj,
avtor nenavadnega romana BRALEC

Res, prav posebne vrste izkušnja. Ko mi je Ana, ki ima ponavadi celo vrsto izvornih idej, predlagala, da bi šli brat mladini, ki je bila izključena iz šol in se sedaj poskuša izvleči iz najhujšega, sem bila seveda takoj ZA. In sem hkrati pomislila, da me nič ne stane, če poskusiva. Lahko da bo to samo kratka dogodivščina, ki se ne bo obnesla, medve pa bova vseeno imeli kaj od tega. Branje na glas ali »ad alta voce«, kot lepo rečejo Italijani, zahteva od bralca manj kot od poslušalca. Ali so pumovci pripravljene poslušati zgodbo, ki traja od začetka do konca 45 minut ali tudi celo uro? Tako da bralec čuti njihovo pozornost, da sluti njihove neslišne odzive na moj glas, melodijo, barvo in kulturo jezika, ki je pri Möderndorferju kruto realistična.

Ko sva prišli z Ano prvič, sem imela metuljčke v trebuhu, po petinštiridesetih minutah branja sem bila izčrpana. Trudila sem se, da bi bil moj glas na straneh, kjer sem si lahko privoščila razkošje, kljub vsemu malce božajoč, umirjen, prijazen, ljubeč. Kot kadar berem male pravljice vnučki Naji. Seveda z vsemi podtoni, odtenki in melodijami, ki jih vsebina zgodb v Nekaterih ljubeznih nujno mora dobiti. Potem je bilo vsakokrat lažje in bolj sproščeno. Med branjem smo sedeli v širokem krogu. Včasih je kdo mirno vstal in se kmalu vrnil, pozornost pa se ni nikoli spustila tako nizko, da bi morala prenehati brati. Nasprotno. Pumovci so si želeli, da knjigo na vsak način preberemo do konca. Pravzaprav je v prostoru dihala neke vrste toleranca, ki se je pri vsakem naslednjem branju spremenila v spoštljiv odnos z občutkom povezanosti. Čisto na koncu je bilo vse skupaj že nekaj prav intimnega. Mislim, da smo vsi čutili, da z branjem in poslušanjem stopamo v poseben odnos drug z drugim, zelo oseben in zelo intimen. Kot da bi bila ljubezen v zraku. Tako lepo smo se počutili.

Ali ne gre v življenju na tak način pri vseh stvareh? Karkoli počnemo, se damo noter, scela ali po poglavjih. Vse življenje si pripovedujemo zgodbe in se v njih prepoznavamo. Zgodbe govorijo o nas. S pumovci smo doživljali prav to. Govorile so o bralcu in o njih. V radovljiški knjižnici so si pumovci doslej izposodili že več kot 40 knjig.

Nekateri si zaenkrat izbirajo glasbo na cedehkah, dekleta prihajajo v čitalnico brat Smrklojo, Vivo, Jano ...

In kakšen je bil dogovor za na svidenje? Ana jim je v dvojem lepem vrtu na Bledu pripravila dopoldansko čajanko. Izbrali so si lep junijski dan in s letno odveslali še na blejski otok.

Danijela Leskošek
Študijski krožek BMK Bled
Knjižnica A. T. Linhartaradovljica

Prejeli smo

Odrasli bi se morali več izobraževati

Prejšnji četrtek je na tej strani Peter Kolšek pisal o funkcijski (ne)pismenosti Slovencev. Njegovemu zapisu, v katerem je javnost upravičeno ponovno opozoril na izjemno neugodne izsledke lani objavljene mednarodne raziskave o pisnih spretnostih Slovencev, bi rad dodal kratko nadaljevanje.

V raziskavi o pisnih spretnostih je analiza zbranih podatkov pokazala, da so pisni dosežki v Sloveniji bolj kakor drugod odvisni od dosežene formalne stopnje izobrazbe, vključevanja v katere koli oblike organiziranega učenja po koncu rednega šolanja, izobrazbe staršev in starosti. Ustavimo se samo pri prvem problemu, pri slabi formalni izobraženosti odraslih Slovencev.

Izobraženost prebivalcev Slovenije, merjena s šolskimi spričevali, je nizka. Med starejšimi od 25 let ima približno 60 odstotkov prebivalcev nižjo izobrazbo od dokončane štiritletne srednje šole, med delovno aktivnimi pa je takih nekaj več kakor polovica. Od vseh teh se jih danes v izobraževalne programe za pridobitev štiritletne srednješolske izobrazbe, ki bi morala postati temeljni izobražbeni standard, vključuje približno en odstotek.

Predstavljajmo si dve časovni premici: naklon ene od njihju pogojuje povprečno število let šolanja aktivnih prebivalcev (upoštevajoč tako strmo naraščanje deleža vpisanih v sekundarno in terciarno izobraževanje kakor tudi višanje starostne dobe pri upokojitvi v naslednjih dvajsetih letih), druga premica pa kaže predvidene ali, bolje, morebitne spremembe v zahtevnosti delovnih mest, merjene prav tako s povprečnim številom let šolanja.

Nobenega dvoma ni, da bi se ti dve premici vedno bolj razpirali. Nizka izobrazba odraslih, sedaj starih od 45 do 50 let, ki bodo morali delati še 15 ali celo 20 let, je namreč tako hud zavratalni dejavnik, da se vse večjemu razmiku kratko malo ni mogoče izogniti; kljub veliko boljše izobraženi mladini, ki stopa in bo stopala na trg dela. Razmik bi bil še večji, če bi upoštevali tudi stranske učinke, ki bi se pri takem razvoju zelo verjetno pokazali: zastarela, potratna in zato okolju manj prijazna proizvodne tehnologije, ki bi zaradi preslabo izobražene delovne sile prevladala, in zelo verjetni odhod pomembnega dela najboljše izobraženih v tuje in znanju bolj naklonjeno okolje.

Če se hočemo temu izogniti, bomo morali v veliko bolj kakor doslej izobraževati odrasle. Sedanje razmere le v malo čem dopuščajo sledenje razvojnim možnostim. Samo deklarativne opredelitve o odločenosti za približevanje »na znanju temelječi družbi«, ki so z velikimi črkami zapisane v novejših strateških in razvojnih dokumentih, so nekoristne, če niso podprte s sredstvi.

Bili bi krivični, če ne bi priznali, da je razvoju človeških virov namenjenih razmeroma veliko javnih sredstev, vendar so delodajalci, precej pa tudi država, dovzetnejši za usposabljanje bolj izobraženih: veliko vlagajo v izobraževanje menedžerjev in vrhunškega kadra, v podjetjih imajo višje izobraženi precej več priložnosti za vključevanje v izobraževanje kakor tisti slabo izobraženi ipd. Po drugi strani pa tudi ni izdelanih instrumentov, ki bi lahko spodbudili vlaganje v izobraževanje iz nejavnih virov.

Dognanja študij o učljivosti, prilagodljivosti in nvsezadnje tudi radovednosti odraslih nam jasno dokazujejo, da sta tako

zmožnost kakor pripravljenost učiti se neposredno pogojeni s stopnjo že dosežene izobrazbe. V predlogu Nacionalnega programa izobraževanja odraslih je na temelju študij in projekcij izračunano, koliko odraslih prebivalcev bi se moralo vključiti v programe za pridobivanje dodatne formalne izobrazbe, da bi v desetih letih lahko pognali voz do tiste hitrosti, ko bi »vztrajnost gibanja« že samodejno uravnavala razmerje med potrebami in interesom po dodatnem izobraževanju.

Ti izračuni imajo seveda tudi svoje finančne okvire. Potrebnovali bi zelo veliko sredstev (to je tudi edini vzrok, zaradi katerega program že več kakor dve leti leži v predalih). Vključiti bi se moralo desettisoče novih odraslih šolarjev in država bi morala pokriti večji del teh stroškov; tudi sredstva, ki bi jih namenila za spodbujanje delodajalcev, da bi bili pripravljene svoje delavce napotiti v šole. Vendar druge možnosti ni in vsako leto se zaostanek poveča za več kakor eno leto. Brez dolgoročnega, najmanj desetkrat večjega vlaganja javnih sredstev v izobraževanje odraslih nimamo kaj iskati v družbi razviti, vsaj ne kot enakopraven partner.

V razmerah, ko so sredstva relativno omejena – tako je povsod po svetu in ne samo pri nas –, enemu področju pač ni mogoče zagotoviti prednosti pri ustvarjanju temeljev za hitrejši razvoj, če ni prave politične volje, ki je toliko drzna, da zaradi njega kakšnemu drugemu področju ne prizna prednostnega položaja. Proračun, ki ga prav te dni sprejemamo za naslednji dve leti, te drznosti nikakor ne premore: v besedilu so prioritete določene, v edino oprijemljivih tabelah pa je vse, z malenkostnimi odstopanji, enako pomembno.

Peter Beltram, ACS

Znanje delijo tudi na vasi

V krožek, ki običajno traja od 50 do 80 ur, se vključi pet do dvanajst članov, ki jih povezuje neki skupen interes. Njihov mentor, teh je v Sloveniji 400, poskrbi v krožku za enakopravnost in demokratičnost, sproščenost, sodelovanje in prijateljstvo, načrtnost študija in dejavno sodelovanje vsakega posameznika.

Študijskih krožkov so veseli predvsem na podeželju, saj ni takšne izobraževalne ponudbe kot v mestih. »Ko prideš po službi domov, se ti ne da voziti nazaj v mesto na tečaje. Študijski krožek pa pride v kraj, to je njegov prvotni namen, poteka lahko tudi pri kom doma. Včasih je za ljudi to edina možnost, da se srečajo in kaj naredijo,« je pojasnila **Nevenka Bogataj**.

Študijski krožki so oblika prostovoljnega neformalnega izobraževanja odraslih ljudi, ki že deveto leto potekajo pri Andragoškem centru Slovenije (ACS). Vsebine krožkov so zelo raznolike, udeležence pa povezuje skupna želja po novem znanju. Sami prevzamejo odgovornost, se odločajo, kaj in koliko se bodo naučili, zato ni preverjanj znanja, izpitov in spričeval.

gataj, nosilka projekta študijskih krožkov pri ACS.

Udeleženci krožka sami izberejo njegovo vsebino, saj ni vnaprej predpisano, kaj morajo dose-

či. »Na primer, da želijo nekaj narediti v svojem kraju. Naredijo načrt, opišejo, kako ga bodo dosegli, zberejo vires, lahko pripeljejo tudi predavatelja, na koncu pa naredijo

šestniti ljudi, ki niso aktivni, ki jih je mogoče celo strah šole, izražanja,« pravi Bogatajeva. Posebna oblika študijskih krožkov je bralni krožek z Manco Košir, trenutno jih je nekaj več kot dvajset. V njih se ukvarjajo s kulturo branja, udeleženci razpravljajo o prebranih knjigah. Primer zelo uspešnega študijskega krožka je tudi krožek v Svibnem z naslovom Turistično-zgodovinske gozdne učne poti. »Udeleženci so pritegnili k sodelovanju vse ljudi, razgibali so celotno okolje. Kraj, ki je odrinjen in odmaknjen, so zbudili, naredili so svojo razvojno vizijo, pritegnili sponzorje, prislunili so jim tudi občina in druge institucije, izdali so celo publikacijo,« je naštevala in dodala: »Ko sprožiš neko dejavnost, ljudje naredijo čudeže.«

Krožki tudi za slepe

V prvih petih letih so se v večini krožkov ukvarjali s kulturno dediščino. Spoznavali so zgodovino svojega kraja, prirejali so gledališke predstave in razstave fotografij, ukvarjali so se z ročnimi deli, v Prekmurju so se na primer odločili, da bodo svoj jezik prenašali na mlade. Letošnja najbolj priljubljena tema so zdravilna zelišča. Lani pa so na primer v Mežici označevali kolesarske poti, nekje so imeli krožek pripravimo gospodinjinske aparate, učili so se o ekologiji v gostinstvu, javnega nastopanja, drugod so postavili hišo z videokamerami in računalniki, že več let poteka tudi krožek gradnje sončnih kolektorjev, ki je eden redkih krožkov samo z moškimi udeleženci.

Krožke so pripravili tudi za ljudi s posebnimi potrebami, na pri-

V krožkih največ žensk

Mentor študijskih krožkov, ki opravi 48-urno usposabljanje, mora delovati pod okriljem neke ustanove. To je lahko društvo, center za socialno delo, knjižnica, saj lahko le tako pridobi za delo državni denar. »Če je nekdo iz Murske Sobotne in težko pride v ACS, imamo tudi multimedijski komplet za izobraževanje mentorjev, tako da se lahko usposobijo doma,« je povedala Nevenka Bogataj. Njihovega znanja ne preverjajo, ampak se pogovorijo, kaj želi doseči kot mentor, kako bo izpeljal projekt, kje vidi ovire. Lahko tudi naredijo seminarsko nalogo, ki je priprava na konkretno delo. Krožki se lahko začnejo kadarkoli, večina pa jih poteka pozimi, zdaj jih je po vsej Sloveniji kar 190. Vsako leto jih obiskuje okoli dva tisoč ljudi. Kar 75 odstotkov udeležencev je žensk, večinoma starih od 25 do 45 let.

mer za tiste s hudimi poškodbami glave, za slepe in slabovidne. »Nekateri udeleženci so se ves mesec ukvarjali s tem, da so se lahko ponovno podpisali; slepi pa so se odločili, da bodo splezali na Kilimandžaro. Značilnost krožkov je, da izjemno dvignejo samozavest udeležencev, hkrati pa gre tudi za medgeneracijski prenos znanja,« je pripovedovala Zdenka Bogataj in omenila primer na Tolminkem, kjer so se odločili, da bodo kuhali značilne domače jedi, a so ugotovili, da jih sploh več ne znajo. Za pomoč so zaprosili starejšo žensko, ki se je sprva branila, saj je mislila, da to ni zanje. Toda v krožku je dobila občutek, da je potrebna in njeno delo cenjeno.

Študijske krožke že pet let pripravljajo tudi na Srednji trgovski šoli v Ljubljani in jih vodi **Zlatka Kump**. »Imeli smo že najmanj petnajst krožkov,« je povedala, v tem času pripravljajo dva krožka. Krožek Dediščina za naše znanjce mentorice **Agate Freyer-Majaron** se končuje, člani so pripravili razstavo v Restavratorskem centru. Drugi krožek, imenuje se Moč podobe, pa vodi **Jiří Kočica**. »To je eden redkih krožkov, za katerega so se prijavi predvsem mlajši. Članice so dijakinje aranžerstva. Ukvarjamo se s tem, kaj oglasi govorijo v podtonu in kako vplivajo na našo podzavest,« je pojasnil Kočica, kipar, ki na šoli

učí aranžerstvo in oblikovanje. »Za ta krožek smo se odločile zato, ker nas z reklamami zasipavajo na vsakem koraku, gledamo jih vsak dan. Tu se jih učimo videti drugače, spoznamo njihove ukane,« so povedale dijakinje in dodale, da nameravajo na koncu narediti anketo in knjigo, v kateri bodo razložile, kako delujejo oglasi.

Brez izpitov in spričeval

»Krožki so zanimivi prav zato, ker so nepredvidljivi. Včasih udeleženci sploh ne potrebujejo mentorja, drugič jih moraš usmerjati in do konca ne veš, kaj bo iz krožka nastalo. Vsekakor pa odidejo z izkušnjo lastne energije, ki so jo vložili v delo,« meni Kočica, ki je vodil že več krožkov. »Enkrat smo nabirali semena rastlin in smo jih zložili v glinene posodice v obliki rok. Na dan Zemlje smo jih delili ljudem, da semena posadijo.

Študijski krožki so po mnenju Nevenke Bogataj priljubljeni predvsem zato, ker udeležencem ne vlivajo znanja v glavo, ampak spodbujajo predvsem sodelovanje in enakopraven odnos. »Želimo, da ljudje sami razmišljajo, da spoznajo, da niso šahovska figura. Sami prevzamejo odgovornost, koliko se bodo naučili, zato ni preverjanj, izpitov in spričeval.«

URŠA KMETEC

Učenje je lahko tudi zabavno. (Foto: Matej Povše)

Na voljo vam je svetovalno središče

Ob otvoritvi svetovalnega središča v Mariboru

V septembru in oktobru je Andragoški center Slovenije, v okviru projekta Informativno-svetovalna dejavnost v izobraževanju-ISIO, odprl pet svetovalnih središč: Svetovalno središče Koper na Ljudski univerzi Koper, Svetovalno središče Maribor na Andragoškem zavodu Maribor-Ljudski univerzi, Svetovalno središče Murska Sobota na Ljudski univerzi Murska Sobota, Svetovalno središče Novo mesto v Razvojno-izobraževalnem centru Novo Mesto ter Svetovalno središče Žalec na UPI-Ljudski univerzi Žalec. Razvojni projekt, v okviru katerega so nastala omenjena svetovalna središča, ob Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport ter Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, sofinancira tudi

Otvoritev Svetovalnega središča za odrasle na Andragoškem zavodu Maribor-Ljudski univerzi

Pakt stabilnosti v okviru projekta Razvoj izobraževanja odraslih v Jugovzhodni Evropi-EBIS, katerega nosilec je Inštitut za mednarodno sodelovanje Nemške zveze Ljudskih univerz.

Svetovalno središče na Andragoškem zavodu Maribor-Ljudski univerzi je doživelo svečano otvoritev 4. oktobra, katere se je udeležil tudi vodja projekta, Uwe Gartenschlaeger, ki je izrazil veliko občudovanje in zadovoljstvo ob napredku Slovenije na področju izobraževanja odraslih, za kar je, po njegovem mnenju, prav projekt svetovalnih središč najboljši dokaz. V imenu Inštituta za mednarodno sodelovanje Nemške zveze Ljudskih univerz je g. Gartenschlaeger izrazil veselje, da lahko sodelujejo v tako uspešnem projektu, še posebej zato, ker so lahko pozitivne izkušnje, ki iz njega izhajajo, uporabijo tudi drugod na tem področju, kjer države veže skupna zgodovina in so morebiti bolj primerne kot tiste, ki izhajajo iz zahodnega sveta.

Svetovalna središča nudijo odraslim informacije o možnostih strokovnega izpopolnjevanja in izobraževanja za poklic ter za prosti čas v lokalnem okolju, o vpisnih pogojih za različne programe, o možnostih prehajanja med programi, o trajanju izobraževanja, o načinih preverjanja znanja, o učni pomoči ter možnostih za nadaljnje izobraževanje. Prav tako v svetovalnem središču svetujejo pri odločitvah o izbiri primernega izobraževanja, pri premagovanju učnih in drugih težav, povezanih z izo-

braževanjem ter pri načrtovanju in spremljanju izobraževanja odraslih.

Svetovalna središča v svojo lokalno svetovalno mrežo povezujejo čimveč ponudnikov svetovalnih storitev v lokalnem okolju z namenom, da bi odraslim zagotovili večjo kakovost, raznolikost, usklajenost in celovitost svetovalne ponudbe.

Temeljna načela delovanja svetovalnega središča do:

- dostopnost vsem ciljnim skupinam odraslih,
- brezplačnost,
- prostovoljnost,
- usmerjenost k stranki,
- objektivnost (nepriustranskost),
- zaupnost (tajnost) podatkov.

Svetovalno središče Maribor deluje v prostorih Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze, na Maistrovi ulici 5 v Mariboru. V mariborskem svetovalnem središču vam je na voljo **telefonsko svetovanje** ob ponedeljkih in četrtekih med 12. in 15. uro, ob torkih, sredah in petkih svetovanje poteka od 12. do 14. ure-vse na telefonski številki 02/234 11 11. Prav tako vam **svetujejo tudi po elektronski pošti**, če boste pisali na naslov svetovanje@azm-lu.si. **Osebno svetovanje** poteka v prostorih Andragoškega zavoda Maribor-Ljudske univerze vsak ponedeljek med 12. in 15. uro in sredo med 15. in 18. uro. Vabljeni!